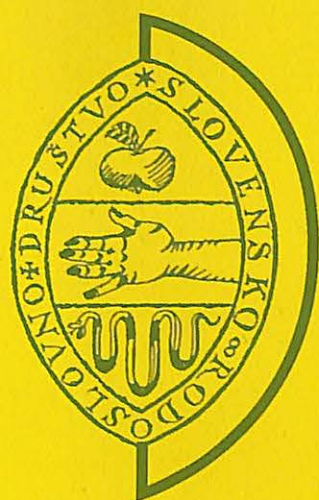

Časopis
slovenskega
rodoslovnega
društva

letnik 16
številka 2
junij 2009

REVEŠA

Vsebina

Uvodnik	3	<i>Polde Bibič</i>	
		Iskal sem prednike	40
<i>Silvo Torkar</i>		<i>Peter Hawlina</i>	
Značilni pograjski in na Pograjskem razširjeni priimki	4	Krajevne kronike in monografije	41
<i>Silvo Torkar</i>		<i>Peter Hawlina</i>	
O krajevnom imenu Hotedršica	9	Po sledih prednikov	42
<i>Aleksander Hribovšek</i>		<i>Peter Hawlina</i>	
Slovenski grbi in digitalizacija v Bavarski državnih knjižnici	10	50 številčk časopisa Trte	43
<i>Polona Roblek</i>		<i>Peter Hawlina</i>	
Prebivalci vrhniške Stare ceste v preteklosti	12	Rodoslovje	44
<i>Robert Fonda</i>		<i>Peter Hawlina</i>	
Mati in hči - trgovki ob Rapalski meji	16	Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije (XXXV)	47
<i>Robert Fonda</i>		Intervju z Mladenom Pavrom za Hrvaško rodoslovno društvo	47
Prikaz skupnega rodovnika župnije	25	RAST - RAZiskovalski STiki	
<i>Marjeta Manfreda Vakar</i>		Alenka Pečnikar	50
Y-DNK poti prednikov Slovencev	27	<i>Peter Hawlina</i>	
<i>Peter Hawlina</i>		Poročilo o delovanju društva	51
Sodelovanje v genetskih študijah	29	Obisk Ameriške ženske zveze	51
<i>Peter Hawlina</i>		Druga mednarodna rodoslovna konferenca	52
Napake v rodovnikih	30	Razstava Grbi se vračajo	55
<i>Peter Hawlina</i>		Srečanja in predavanja	56
Kateri rodoslovni program uporabljati?	32	Rodoslovna skupina Velenje predstavi svoje delovanje	57
<i>Peter Hawlina</i>		Novi člani	58
Aleja zaslužnih	33		

ISSN 1318-6221

Leto 16, številka 2, julij 2009

Časopis Drevesa izdaja Slovensko rodoslovno društvo.

Vse pravice pridržane. Ponatis prispevkov je možen samo po dogovoru z uredništvom.

Urednik: Peter Hawlina

Grafična priprava: GApró d.o.o., Ljubljana

Tisk: GES Derlink, Šk. Loka

Naklada: 500 izvodov

Naslov: Lipica 7, 4220 Škofja Loka, Slovenija

e-naslov: srd@guest.arnes.si

Uvodnik

Rodoslovje velja za pomožno zgodovinsko znanost. Mi rodovnikarji se sicer nimamo za znanstvenike, tudi pomožne ne. Vendar pa nam je raziskovalno delo odprlo vpogled v mnoga področja. Tudi taka, ki jih pokrivajo druge pomožne zgodovinske znanosti ali tudi druga strokovna področja.

Spisek področij, katera sicer temeljito pokrivajo različne znanstvene discipline bi bil skorajda brez omejitev. Delno o tem našem zanimanju pričajo tudi teme, ki so se zvrstile na naših predavanjih, katerih se je v teh petnajstih letih nabralo okrog 150. O tem pričajo tudi knjige v naši društveni knjižnici.

Naše osnovno početje je zbiranje podatkov o prednikih in sorodnikih. Zraven pa še čim več vsega tistega s čemer so bili ti predniki in sorodniki povezani.

V matičnih knjigah prav poredko zaslutimo premoženjski in socialni status vpisanih oseb. Nekaj nam pove, če je pred imenom neke osebe zapisana beseda gospod. In tudi, če je premoženjsko stanje razvidno iz poklica ali stanu.

Precej več se nam o socialnem stanju razkrije v družinskih in krajevnih kronikah. Na to sem te dni pomislil, ko sem listal po kroniki vasi Leše na Gorenjskem. V poglavju Vaška revščina berem: *Kakšna je bila v tistem času revščina, najzgovornejše priča izpoved moje mame, ki je bila rojena leta 1863 in je torej preživela dobršen del tega stoletja.*

Njena mati je s štirimi otroki ostala sama. Oče se je zgubil nekam na Koroško. Samo dvakrat na dan so jedli. Mesa niso poznali ne v petek in ne v svetek. Po mesece in mesece ni bilo skorje kruha pri hiši. Kadar je bila ugodna sadna

letina, so mati nasušili nekaj hrušk in jih skrbno hranili v skrinji za zimo kot nadomestilo za kruh. Ena koza jim je dajala mleko, prišel pa je tudi čas, ko tudi tega ni bilo. Na mizi sta se vrstila mlečni in koruzni močnik. Včasih je za spremembo prišel na mizo krompir in tudi fižol, kar pa je bilo treba zaslužiti pri tujem gospodarju. Zabele pri hiši ni bilo. Če je bil močnik zabeljen s kislim mlekom, je bil to za družino že pravi praznik. »Moja mati so bili bolj zadovoljni s kilogramom moke kot jaz s celo vrečo«. Veliko podobnih pripovedi sem slišal od svoje matere. Kadar je govorila, se ji je zalesketala solza v obeh in ta je povedala še dosti več.

Tako piše avtor Leške kronike. To in še mnogo več! Berite!

Jaz sem bil rojen tri generacije kasneje kot ta mati. Živel sem v predmestju Ljubljane v povojnih časih. Revni nismo bili, bogati pa tudi ne. Vem, da smo meso jedli morda dvakrat tedensko. Za rojstni dan smo dobili dva ocvrta jajčka. Prav nič nam ni manjkalo.

Danes je menda velik del Slovencev na robu ali pod robom preživetja. Ne vem, kje živim, da te množice ne opazim. Opažam pa zvrhane vozičke, ki se vozijo iz premnogih sanjsko založenih marketov in se vsebina prelaga v prtljažnike vse večjih avtomobilov.

Danes se množijo socialni programi, jutri bomo sprejemali scrkljane množice iz drugih celin.

Je krivo ukvarjanje z rodoslovjem, da moje oči stvari tako vidijo?

Značilni pograbski in na Pograbskem razširjeni priimki¹

Silvo Torkar

Na podlagi dveh sodobnih virov, spletne strani Statističnega urada RS in Telefonskega imenika RS, je bilo prepoznanih 73 priimkov, ki imajo na pograbskem ozemlju bodisi žarišče nastanka bodisi so tu v današnjem času opazneje zastopani. Dobra polovica od njih (40) je nastala iz zemljepisnih imen (krajevnih, vodnih, gorskih in ledinskih), npr. *Božnar*, *Končan*, *Plestenjak*, *Zibelnik*, 12 jih je nastalo iz predsvetniških (*Slovša*, *Zdešar*) in krstnih osebnih imen (*Rihar*, *Janša*), 13 iz vzdevkov (*Peklaj*, *Skopec*, *Raztresen*, *Trobec*) in le 5 iz poimenovanj poklicev (*Pogačar*, *Šifrer*). V posebno skupino so uvrščeni 3 priimki (*Grjol*, *Cankar*, *Košir*) z manj jasno etimologijo.

Ključne besede

priimki, rojstna imena, zemljepisna imena, Polhov Gradec, Pograbsko, etimologija, imenoslovje

Surnames typical of and common in the Polhov Gradec area

On the basis of two modern sources – the web pages of the Statistical Office of the Republic of Slovenia and the Telephone Directory of the Republic of Slovenia –, 73 surnames have been recognised as having originated in the area of Polhov Gradec or are more commonly found in this area today. More than half of these surnames (40) originated from geographic names (toponyms, names of watercourses and mountains, microtoponyms), e.g. *Božnar*, *Končan*, *Plestenjak*, *Zibelnik*, 12 were derived from pre-Christian (*Slovša*, *Zdešar*) and Christian names (*Rihar*, *Janša*), 13 from nicknames (*Peklaj*, *Skopec*, *Raztresen*, *Trobec*), and only 5 from the names of professions (*Pogačar*, *Šifrer*). Three surnames with an indistinct etymology (*Grjol*, *Cankar*, *Košir*) have been classified in a special group.

Key words:

surnames, first names, geographic names, Polhov Gradec, Polhov Gradec area, etymology, onomastics

¹ Stanovniško ime Pograbski in pridevnik pograbski sta v pravopisnih priročnikih sicer označena kot narečni obliki, vendar ju uporabljamo kot nevtralni ljudski izpeljanki, ki sta z izpustom težje izgovorljive glasovne skupine *-lho-* le olajšali izgovor, ne da bi s tem kršili zahteve knjižnega jezika. Prim. podobne primere: Hotedršica – Hotenjec, hotenjski. Ajdovščina – Ajdovec, ajdovski, Višnja Gora – Višnjani, višenjski.

Priimek skupaj z rojstnim ali krstnim imenom sestavlja dvodelno osebno ime in se deduje praviloma po očetu. Izraz je znan že iz Megiserjevega slovarja 1603 (*prymik*, tudi *pridevik*), nato iz Vorenčevega slovarja 1680–1710 (*preimek*, *pridevik*) itd. Prvotno so s tem izrazom zaznamovali vzdevke ali tudi hišna imena. Hišna imena so bila v ruralnem okolju pogost vir pri nastajanju priimkov. Zakonsko obvezni so priimki postali s patentom Jožefa II. s 1. novembra 1780 (Torkar 2002: 71). Procesu nastajanja priimkov je lažje slediti od srede 17. stol., ko so večinoma na voljo že prve krstne knjige.

Priimki na Slovenskem so se med kmečkim prebivalstvom nasplošno uveljavili v 16. stoletju, na zahodu prej kot na vzhodu, pri meščanstvu in plemstvu pa že nekoliko prej. Nastali so iz štirih virov: a) iz rojstnih imen (predkrščanskih in krstnih), b) iz krajevnih, ledinskih, pokrajinskih in etničnih imen, c) iz imen poklicev, dejavnosti oz. funkcij in d) iz vzdevkov. Pri ugotavljanju nastanka, zgradbe in pomena priimkov so potrebne poleg besedotvornih tudi dialektološke, historičnojezikovne, etimološke in kulturnozgodovinske raziskave. V pričujoči raziskavi, ki ima hudo pomanjkljivost, saj se z redkimi izjemami ni opirala na historične vire (urbarje, matične knjige) in je izhajala le iz podatkov telefonskega imenika (TI) in spletne strani Statističnega urada (SURS), je zajetih skupno 73 priimkov (brez pisnih različic).

Pograbski priimki so tisti, ki so domnevno nastali na pograbskem ozemlju, na *Pograbskem razširjeni priimki* pa vključujejo tudi tiste, ki so na to ozemlje prišli s poznejšimi migracijami.

V prvo skupino spadajo predvsem tisti, ki so izpeljani iz zemljepisnih imen, izpričanih na ozemlju Polhovega Gradca in okolice, in tisti, ki so po podatkih SURS www.stat.si in TI locirani na to ozemlje, obenem pa dovolj maloštevilni, da smo žarišče njihovega nastanka upravičeni iskati prav tu. Podatki o številu nosilcev posameznih priimkov se navajajo v oklepajih in se nanašajo na 31. december 2007.

Do korpusa 73 priimkov smo prišli z izpisom priimkov iz telefonskega imenika za kraje v občini Dobrova - Polhov Gradec (D-PG). Občina obsega naslednje kraje (v poševnem tisku je 20 krajev s pograbskega območja): Babna Gora, Belica, Briše, Brezje pri Dobrovi, Butajnova, Črni Vrh, Dobrova, Dolenja vas pri Polhovem Gradcu, Draževnik, Dvor pri Polhovem Gradcu, Gabrje, Hrastence, Hruševo, Komanija, Log pri Polhovem Gradcu, Osredok pri Dobrovi, Planina, Podreber, Podsmreka, Polhov Gradec, Praproče, Pristava pri Polhovem Gradcu, Razori, Rovt, Selo nad Polhovim Gradcem, Setnica, Setnik, Smolnik, Srednja vas

pri Polhovem Gradcu, Srednji Vrh, Stranska vas, Šentjošt, Šujica. V korpus ni vključen priimek *Pograbc* (160 oseb, od tega 89 v osrednjeslovenski regiji), ker je v sami občini D-PG komajda zastopan, in tudi ne njegova različica *Pograjec* (18 oseb, od tega 13 v osr. regiji).

Značilni pograbski priimki so (19): *Božnar*, *Grjol* (z različicami *Grjolj*, *Gerjol*, *Gerjolj*), *Jankovec*, *Janša*, *Končan*, *Koprivec*, *Kozjek*, *Kožuh*, *Malovrh*, *Oblak*, *Osredkar*, *Peklaj*, *Plestenjak*, *Rihar*, *Setničar*, *Setnikar*, *Skopec*, *Trobec*, *Zibelnik*.

Nekoliko manj frekventni na Pograbskem so še (54): *Alič*, *Bizjak*, *Bizjan*, *Bogataj*, *Bozovičar*, *Bradeško*, *Buh*, *Cankar*, *Černe*, *Dolenc*, *Dolinar*, *Hribernik*, *Jarc*, *Jereb*, *Jesenovec*, *Justin*, *Kopač*, *Koritnik*, *Košir*, *Krvina*, *Kržišnik*, *Kuclar* (razl. *Kucler*), *Lamovec*, *Lešnjak*, *Maček*, *Marolt*, *Mlinar*, *Mrzlikar*, *Nartnik*, *Petrovec*, *Podlogar*, *Podobnikar*, *Pogačar*, *Potočnik*, *Pustovrh*, *Ravnohrib*, *Raztresen*, *Remškar*, *Rus*, *Salokar*, *Sečnik*, *Slovša*, *Stanovnik*, *Šifrer*, *Škof*, *Terbežnik*, *Tominec*, *Trnovec*, *Velkovrh* (razl. *Velkavrh*), *Založnik*, *Zdešar*, *Zorc*, *Železnik*, *Žerovnik*.

Besedotvorna delitev obravnavanih priimkov:

1. Izvorno samostalniški

1.1 Brezpriponski (*Buh*, *Rus*, *Škof*)

1.2 Značilne domače pripone (-ič: *Alič*; -ec: *Dolenc*, *Jankovec*, *Jarc*, *Jesenovec*, *Koprivec*, *Lamovec*, *Petrovec*, *Skopec*, *Tominec*, *Trnovec*, *Trobec*, *Zorc*; -nik: *Hribernik*, *Koritnik*, *Kržišnik*, *Nartnik*, *Potočnik*, *Sečnik*, *Stanovnik*, *Terbežnik*, *Založnik*, *Zibelnik*, *Železnik*, *Žerovnik*; -an: *Bizjan*, *Končan*; -ak/-jak: *Bizjak*, *Kozjek*, *Lešnjak*, *Oblak*, *Plestenjak*; -ša: *Janša*, *Slovša*; -ač: *Kopač*; -ko: *Bradeško*; -e: *Černe*; -aj: *Bogataj*, *Peklaj*)

1.3 Značilne tuje pripone (-ar/-er: *Bozovičar*, *Božnar*, *Cankar*, *Dolinar*, *Kuclar*/*Kucler*, *Mlinar*, *Mrzlikar*, *Osredkar*, *Podlogar*, *Podobnikar*, *Pogačar*, *Remškar*, *Rihar*, *Salokar*, *Setničar*, *Setnikar*, *Šifrer*, *Zdešar*)

2. Izvorno deležniki na -n (*Raztresen*)

3. Zložanke (*Malovrh*, *Pustovrh*, *Ravnohrib*, *Velkovrh*/*Velkavrh*)

Pomenska delitev obravnavanih priimkov:

1. Iz zemljepisnih imen

33 priimkov je nastalo z izpeljavo s priponskimi obrazilii, 4 so nastali z zlaganjem, 2 pa s transonimizacijo.

Pripone -ar za stanovniška imena (11 priimkov)

Božnar (263): < *Božna*, del naselja Polhov Gradec in potok < **Božina* (voda) < os. i. Boža s

prid. obraz. -in.

Osredkar (491): < *Osredkar*, hišno ime v Črnem Vrhu (o. D - PG), nastalo iz gorskega ali ledinskega imena *Osredek*,

izpričanega kot *Ozzredok* že l. 1346 (Kos 1975: 409). Hišno ime je l. 1498 zapisano kot *Osridnig* (Kos 1975: 409).

Setnikar (254): < *Sétnik* (nar. *Sétjek*), naselje in pritok *Šujice* (o. D - PG). Bezljaj (1961: 183) domneva isto osnovo kot pri toponimu *Široka Set* (pri Vačah), namreč izgubljeni apelativ **set* v pomenu 'mreža' (prim. rus.).

Setničar (75): < *Setnica* (nar. *Snica*), naselje (o. D - PG). Historični zapisi za kraj so 1374 *Sätnicz*, 1498 *Setnicza*, *Nassetnici*; apelativ *setnica* navaja Pleteršnik po Gutsmanu, Murku, Cigaletu in Freyerju v pomenu 'srakoper', Bezljaj pa toponim *Setnica* izvaja iz iste podstave kot *Setnik* (Bezljaj 1961: 183).

Dolinar (1383): < *Dolina*, pogostno ledinsko ime iz apelativa *dolina*, zato več žarišč za ta priimek, ki je dokaj razširjen na Pograbskem.

Bozovičar (83): < *Bozovice*, vzpetina v naselju Rovt (o. D - PG) (TTN5). Gorsko ime je izpeljano s svojilnoprid. obrazilom -ov in pripono -ica iz nar. *beza* 'bezeg'.

Kuclar (78), razl. **Kucler** (69): < *Kucelj*, vzpetina pri Butajnovi in zaselek Butajnova (o. D - PG), vzpetina pri Ljubogjni (o. Horjul); *Kucler* je domačija v Veliki Ligojni (o. Vrhnika) (TTN5). Badjura opozarja (1953: 122), da Pleteršnik apelativa *kucelj* ne omenja, čeprav je jasno, da je izraz star. Snój (2003: 332) razlaga *kucelj* iz nar. *kuc* 'val', kar da je izpeljano iz *kucniti* 'prekucniti, prevaliti', podobno kot *preval* iz *prevaliti*.

Mrzlikar (131): < *Mrzli Vrh*, naselje (o. Žiri), današnje stanovniško ime je Mrzlikar; Mrzlik je pogostno vodno ime za mrzle potoke; Mrzlikar je tudi domačija v Srednjem Vrhu (o. D - PG).

Podlogar (501): < *Podlog*, naselje (o. Velike lašče) ali *Log pri Polhovem Gradcu*; morda več žarišč nastanka. *Podlogar* je med najstarejšimi slovenskimi priimki, prim. *Pudloger*, meščan iz Ljubljane 1297 (Torkar 2002: 72).

Remškar (313, od tega 244 osr.): iz nekega neznanega toponima, domnevno v okolici Brezovice pri Ljubljani ali Loga pri Brezovici. V maticah šenklaške ljubljanske cerkve je priimek zapisan l. 1599 kot *Remshehar*.

Salokar (8): < *Zalokar* (946) < *za Loko*, predložna zveza iz pogostnega ledinskega imena, primer nepoknjiženega oz. nemškega zapisa.

Pripone -nik (< -n + -ik) za stanovniška imena (12 priimkov)

Zibelnik (127: 115 osr.): < *Zibel*, zas. Babne Gore (o. D - PG). Historični zapis sega v l. 1405 in *der Wyegen* < *die Wiege* 'zibel'. Bezljaj je večkrat pisal o geografskem apelativu *zibe*, *zibike* s pomenom 'močvirnata, netrdna tla, ki se vdirajo' (M. Furlan v Bezljaj 2005: 409).

Hribernik (1204: 412 savinjska, 232 osr., 225 koroška): < *hriber* 'hrib'.

Koritnik (578: 213 osr.): < *Koritno*, *Koritni dol* ali številnih podobnih zemljepisnih imen, zato je možnih več žarišč za ta priimek.

Kržišnik (655: 352 gor.): < *Kržišče*, pogostno ledinsko ime iz apelativa *kržišče*.

Nartnik (225: 190 osr.): < *Nart*, pogostno ledinsko ime iz apelativa *nart* 'zaobljeno brdo', prim. tudi krajevno ime *Podnart* (o. Radovljica).

Potočnik (4738: 1149 podravsko, 1099 gor., 944 savinjska, 661 osr.): < *Potok*, pogostno zemljepisno ime iz apelativa *potok*. Priimek je na 7. mestu po pogostnosti v RS.

Sečnik (271: 239 osr.): < *Seč*, zas. Samotorice (o. Horjul) < *seč* 'izkrčen svet', star krčevinski izraz, pogosten v toponomastiki, iz glagola *sekati* (Bezljaj 1961: 178).

Stanovnik (200: 147 osr., 35 gor.): < **Stanovno*, neznani toponim, morda današnja domačija s hišnim imenom *Stanovnik* pri Šentjoštu nad Horjulom, izpričana 1498 kot *im Stano*; prim. tudi toponim *Stanovno* (o. Ormož) in *Stanovišče*, nar. *Snobišče* (o. Kobarid). Priimek *Stanovnik* (388: gor. 324, osr. 49) je gorenjska različica istega priimka z monofonizacijo *ov > o* in morda tudi z drugim žariščem nastanka. Priimek je izpeljan iz apelativne podstave *stan* 'bivališče' prek pridevniške oblike *stanoven* z obrazilom *-ik*.

Terbežnik (manj kot 5 oseb): < *Trebežnik* < *Trebež*, pogosto ledinsko ime iz apelativa *trebež* (< *trebiti*, krčiti svet za obdelovanje), npr. *Trebež* v Dolenji vasi pri Polhovem Gradcu (TTN5).

Založnik (904: 350 savinjska, 201 kor., 198 osr.): < *Zálože* (o. Polzela) ali za + *Lože* (o. Laško) < **Založane* < za log + *jane*.

Železnik (1169: 385 osr., 179 savinjska, 152 podravsko): < **Železno* ipd. Obstaja tudi možnost, da se je v priimku ohranilo poimenovanje po železarskem poklicu, kot se je ohranilo v krajevnem imenu *Železniki* (nem. *Eysnern*) 'železarji, fužinarji'.

Žerovnik (295: 155 osr.): < *Žirovnik* (obstaja različica *Žirovnik* s 117 nosilci, od tega 56 v podravski regiji), glede tvorbe prim. priimke *Bukovnik*, *Borovnik*, *Brezovnik*, ki so vsi nastali iz pridevniških oblik na *-ov* z obraziloma *-n + -ik*. Prim. hišno ime *Žerovnik* v Gabrju (o. D - PG).

Pripona -ak, -jak (4 priimki)

Kozjek (471: 268 osr., 187 gor.): < *Kozjek*, del naselja Setnica (< **Kozjak*, po redukciji). Priimek izjemoma ni nastal z izpeljavo, temveč s transonimizacijo iz krajevnega v osebno ime, krajevno ime pa iz apelativa *kozjak* v pomenu 'kozji hlev' ali 'kozji gnoj' (prim. toponim *Govejek* v o. Idrija, razknjižen l. 1980 v *Govejk*).

Plestenjak (392: 275 osr., 87 gor.): < hišno ime *Plestenjak* na Črnem Vrhu, izpričano kot *Plestenak* že l. 1427 (Kos 1975: 432), izpeljano iz ledinskega imena *Plestenica* v Smolniku (o. D - PG) < **plesti* 'trgati, trebiti' (Bezljaj 1995: 54).

Bizjak (3265: 951 goriška, 661 osr.): < *Bizjak*, etnonim, ki je v 15. in 16. stol. označeval migrante iz kajkavske Hrvaške in nima jasne etimologije (Torkar 2003: 138). Priimek je nastal s transonimizacijo.

Lešnjak (269: 113 osr., 52 jugovzh., 41 gor.): < *les* 'gozd' + *-n + -jak*, priimek izpričan že 1498 v urb. Polhov Gradec: kmet z imenom *Matheus Leschnack*, na lokaciji *Nalesy, Vlesy*, severovzhodno od Horjula (Kos 1975 I: 317). Prim. tudi toponim *Lešnjake* v o. Cerknica.

Pripona -ec za stanovniška imena (7 priimkov)

Koprivec (425: 272 osr., 43 gor.): < *Kopriva*, pogostno ledinsko ime iz apelativa *kopriva*. Prim. tudi hišno ime *Koprivje* v Horjulu.

Dolenc (1650: 520 osr., 565 gor.): < *Dolenja vas, Dolenje Brdo* idr. imena krajev ali zaselkov, le izjemoma morda iz pokrajinskega imena *Dolenjska*. Priimek je v o. D - PG razširjen zlasti v vasi Črni Vrh. *Dolenc* je izpričan dvakrat že l. 1501 v Podobenem nad Poljansko dolino (Blaznik 1963: 307)

Jankovec (136: 99 osr., 33 gor.): < hišno ime *Jankovec* na Črnem Vrhu, izpeljano iz starejše oblike **Jankovo* (1498 *Nayanckowem*, Kos 1975: 222), to pa iz imena posestnika z imenom *Janko* (1498 *Marin Janncka*, Kos 1975: 222), kar je ljubkavalna oblika imena *Janez* < lat. *Joannes*.

Lamovec (47: 26 osr., 11 gor.): < hišno ime *Lomovec* na Planini nad Horjulom, izpeljano iz zemljepisnega imena *Lom*, izpričanega l. 1498 kot *Lam, am Lom* (Kos 1975: 306) in izhajajočega iz apelativa *lom* 'del pobočja, kjer se polica prelomi, stopnica' (Badjura 1953: 62).

Trnovec (94: 69 osr., 11 gor.): < *Trnovo*, pogostno zemljepisno ime iz apelativa *trn*.

Tominec (177: 89 osr., 76 goriška): < *Tomina*, goriška nar. oblika toponima *Tolmin*. Priimek je označeval prišleka z območja Tolminske, ki je v prejšnjih stoletjih obsegala tudi Cerkljansko.

Jesenovec (255: 181 osr., 58 gor.): < **Jesen* ali **Jesenovo*, nelokalizirano zemljepisno ime nekje med Vrhniko in Polhovim Gradcem, iz apelativa *jesen* 'drevesna vrsta'.

Pripona -an za stanovniška imena (2 priimka)

Bizjan (223: 181 osr., 28 gor.): < **Biza*, domnevno zemljepisno ime na ozemlju o. D - PG, iz nar. *beza* 'bezeg', prim. krajevno ime Bizovik.

Končan (424: 270 osr., 79 gor.): < *Konec*, nelokalizirano zemljepisno ime nekje med Horjulom in Ljubogojno, ali gorsko ime *Konč hrib* pri Vrhniko (TTN5).+

Zloženke (4 priimki)

Malovrh (594: 399 osr., 138 gor.): < *Mali vrh*, nelokalizirano zemljepisno ime nekje na Pograjskem (glede na zgoščenost priimkov morda pri Setniku). Zemljepisno ime *Mali vrh* je prešlo v priimek *Malovrh* hkrati s preobrazbo sklopa v zloženko.

Pustovrh (205: 120 osr., 64 gor.): < *Pusti vrh*, nelokalizirano zemljepisno ime. Priimek je bil zapisan že l. 1501: *Crisse*

Pustovrch, kmet na Breznici pri Žireh (Blaznik 1963: 297)

Velkovrh (68: ni podatkov po regijah), razl. **Velkavrh** (308: 254 osr., 31 gor.): < *Velki vrh*, nelokalizirano zemljepisno ime. Različica *Velkavrh* ohranja narečni akajoči izgovor.

Ravnohrib (24: 16 osr.): < *Ravni hrib*, nelokalizirano zemljepisno ime. Prim. hišni imeni *Ravni hrib* na Brišah in *Ravnohrib* v Črnem Vrhu.

2.a Iz predsvetniških osebnih imen (7 priimkov)

Černe (1554: 629 osr., 341 goriška, 256 gor.): < *Černigoj, Černomir*, staroslovenska osebna imena, ali < *črn*, prid. Priimek je enak izpeljanki z ljubkovalnim obrazilom *-e* za mlada bitja. Ime *Černe* je bilo pri Slovencih pred prevlado svetniških imen eno najpopularnejših.

Jereb (1785: 704 osr., 508 gor.): < *Jereb*, staroslovensko osebno ime.

Slovša (108: 104 osr.): < *Dobroslav, Radoslav, Vidoslav* idr. staroslovenska osebna imena na *-slav*. Priimek je izpeljan iz drugega dela s pripono *-ša*, prim. priimke *Bratuša, Godeša, Lupša, Bogša, Gostiša, Staniša* itd. Najbolj je razširjen v Vrzdencu in Horjulu.

Zdešar (339: 292 osr.): < *Zdeš(a)* < *Zdeslav*, prim. ledinsko ime *Zdešna* v Setniku (TTN5), antroponim *Zdess* iz l. 1200 nekje pri Postojni (Kos 1954: 110). Priimek je izpeljan iz staroslovenskega osebnega imena z obrazilom *-ar*, ki ima v nemški tradiciji tudi patronimično funkcijo: 'Zdešev sin'. Podobni primeri so še: *Pavšar* < *Pavša* < *Pavel, Primšar* < *Primša* < *Primož, Demšar* < **Demša* < *Demel* (nem. manjš. za Tomaž). Priimek je razširjen v Horjulu in Šujici.

Zorc (394: 219 v osr.): < *Zorislav* idr. staroslovenska osebna imena na *Zor*. Priimek je izpeljan z manjšalno pripono *-ec*, prim. različico *Zorec* (861 oseb) in priimek *Zorč* (138 oseb) < *Zorič* (183 oseb).

Buh (368: 199 osr., 132 gor.): < *Bog* < *Bogomil, Bogdan* idr. staroslovenska osebna imena na *Bog*- (prim. tudi krajevna imena *Boga vas, Boginja vas* ipd.).

Marolt (1518: 850 osr., 207 jugovzh., 115 gor.): < *Mark-walt (Marhold)*, stnem. osebno ime s pomenom 'obmejni stražar'.

2.b Iz krstnih imen (5 priimkov)

Rihar (245: 189 osr.) spada med 19 najpogostnejših pograjskih priimkov. Prim. še toponim *Riharjevec* (pri Litiji). Domnevati je mogoče nastanek iz rojstnega imena *Hajnrih* s priponskim obrazilom *-ar* (prim. priimek *Hajnrihar*) in z odpadom nenaglašene začetnega zloga *Hajn-*. Pripona *-ar* ima v nemščini tudi patronimično funkcijo in *Rihar* oz. *Hajnrihar* je pomenil 'Hajnrihov sin'. Podobno je tudi priimek *Arhar* nastal iz osebnega imena *Arh*, ta pa iz *Arih* in še prej *Harrich* (< *Heinrich*).

Petrovec (39: 19 osr.): < *Peter* < lat. *Petrus* < gr. *Petros*.
Janša (326: 160 osr., 135 gor.): < *Janez*; priimek je izpe-

ljan s hipokorističnim obrazilom *-ša*, prim. *Jakša, Ivanuša*. Največja zgoščenost priimka je v Setniku.

Alič (452: 212 osr., 164 gor.): < *Aleks* < *Aleksander* < gr. *Aleksandros*; priimek je izpeljan z manjšalnim oz. patronimičnim obrazilom *-ič* in je bil od 1560 dalje razširjen zlasti v Poljanah nad Škofjo Loko (Blaznik 1979: 83).

Justin (495: 320 gor., 123 osr.): < *Iustus*, lat. osebno ime; priimek je enak lat. izpeljanki na *-in* z manjšalnim pomenom.

3. Iz poimenovanj poklicev oz. dejavnosti (5 priimkov)

Pogačar (932: 511 osr., 291 gor.): < *pogačar* 'izdelovalec pogač'.

Mlinar (975: 272 osr., 213 gor., 202 savinjska): < *mli-nar*.

Kopač (685: 365 osr., 240 gor.): < *kopač*.

Kožuh (492: 117 osr., 161 gor.): < *kožuh*, metonimično poimenovanje za strojarja.

Šifrer (251: 65 osr., 169 gor.): < **Schieferer* < *Shieferdecker* 'obrtnik, ki kolje skrilavec' (< srvn. *schiveren* 'cepiti, klati') (Hellfritzsch 2007: 229). Priimek ima sicer žarišče na Sorškem polju, kjer je l. 1501 že dvakrat pisan kot *Schiffrer*, kmet v Žabnici, posestnik v Dorfarjih (Blaznik 1963: 292, 335), od tam je migriral tudi proti vzhodu.

4. Iz vzdevkov po telesnih ali značajskih značilnostih (13 priimkov)

Peklaj (281: 267 osr.): < *pekliti*, prim. *Poberaj, Kričaj, Vrščaj*; avtohton pograjski priimek.

Skopec (82: 70 osr.): < *skopec* 'skopljenec'; avtohton pograjski priimek.

Škof (925: 419 osr.): < *škof* 'kdor se obnaša kot škof' (najbrž posmehljivo).

Trobec (539: 291 osr.): < *trobec* 'kdor veliko in predrzno govori', 'gobec'.

Bradeško (239: 132 osr., 80 gor.): < **bradeško*, morda isto kot 'bradač'. Priimek je bil zapisan že l. 1498 kot *Bredescko* v urbarju Polhov Gradec (Kos 1975: 42) in l. 1501 v loškem urbarju: *Wradesko*, kmet v Prilesju, južno od Poljan (Blaznik 1963: 305), prim. tudi priimka *Bradaška* (17: 9 osr., 8 gor.) in *Bradaškja* (42: 23 goriška, 9 gor.). Slednji je zastopan zlasti na Bovškem, kamor je najverjetneje migriral iz Furlanije (Tolmezzo, Gumin, Čedad), kjer so ohranjeni zapisi že iz let 1316, 1323, 1458 v starejši obliki *Bradasha*, šele 1747 v Cervignanu tudi *Bradashia* (Costantini 2002: 113).

Bogataj (1333: 754 gor., 314 osr.): < **bogataj* 'bogataj človek'; priimek ima žarišče na loškem ozemlju.

Jarc (1254: 421 osr.): < *jarec* 'oven'; metaforična oznaka za pohotnega moškega. Priimek ima več žarišč nastanka, na Pograjskem pa se po doslej znanih podatkih prvič pojavi v Srednji vasi pri Polhovem Gradcu l. 1558 v urbarju gospostva Polhov Gradec v zapisu *Järez*.¹

¹ Za podatek v pisnem sporočilu z dne 1. junija 2009 se zahvaljujem g.

Maček (1554: 519 osr.): < *maček* 'prebrisan, iznajdljiv človek'.

Krvina (143: 82 osr, 52 gor.): < **krivina* 'kriv, upognjen človek'.

Podobnikar (75: 63 osr.): iz priimka *Podobnik* z modifikacijskim obrazilom *-ar*, prim. *možakar* < *možak*.

Raztresen (103: 44 osr., 41 gor.): < *raztresen*, 'kdor je zbehan, raztresen'. Priimek je izpričan že l. 1501: Gregor *Restressann*, kmet v Koritih, zahodno od Žirov, o. Idrija (Blaznik 1963: 297).

Rus (1399: 745 osr.): < *rus* 'rusolas človek'.

Oblak (2805: 1010 gor., 883 osr.): < apelativ *oblak* 'kdor je počasen in se vleče kot oblak, megla' ali, z drugačnim pomenskim razvojem 'nekaj oblega, zaokroženega'. Priimek je lahko nastal tudi iz zemljepisnih imen, kot so *Obla Gorica* ipd.

Priimki z manj jasno etimologijo (3)

Grjol (7), različice *Grjolj* (9), *Gerjol* (35), *Gerjolj* (36), je avtohton pograjski priimek z najverjetnejšim žariščem v Setniku. Za pripono *-ol* pravi Bajec, da ne daje posebnega pomena in je zelo redka, kot primere navaja *kozol* 'košek iz drevesnega luba', *močerol* 'močerad', *vrhol* 'vrh' (Bajec 1950: 33). Sławski (1974: 109) navaja tvorbe iz samostalnikov, pridevnikov in glagolov: psl. *vrhol* 'vršič', sln. *kozol*, bolg. *b rzol* 'gorski potok' in psl. *sokol* < sokotati (onomatop. za oglašanje srake, kokoši). Snaj (Bezljaj 2005: 360) navaja pri geslu *vrhol* toponime *Vrh le*, *Strmol*, *Pustol*, za pripono pa domneva, da ima deminutivno funkcijo.

Prim. še priimke *Pekolj*, *Rebol(j)*, *Ferkol(j)*, *Smrkolj*, *Kozole*, *Strmole*. Domnevna podstava je *gir* 'grča' (rez.), kar je sorodno z *gira* 'grčasto poleno' (sbh.), *girja* 'utež' (rus.), vse iz rekonstruirane praslovanske oblike **gyra* (Trubačov 1980: 222).

Cankar (455: 261 osr., 145 gor.) ima žarišče nastanka v Veliki Ligojni med Vrhniko in Horjulom, kot je ugotovil Fran Petre, ki je sestavil Cankarjev rodovnik (Rod in mladost Ivana Cankarja, Ljubljana 1947). Ni jasno, ali je priimek nemškega izvora (< *Zänker* 'prepirljivec, tečnoba') ali vendarle domačega (< *cankati* 'kapljati', *canek* 'kaplja, krožec maščobe na juhi', Bezljaj 1976: 58, geslo *capniti*, Bezljaj 1982: 116, geslo *kvapa*).

Košir (2702: 1018 osr., 862 gor., 297 jugovzh.) je izpričan že l. 1501 kot *Koschier* pri Hotavljah, v Čabračah in na Dobjem (Blaznik 1963: 348). Zdi se, da je treba pri razlagi izhajati iz podstave *koš* in pripone *-ir*, prim. *hudir*, *kosir*, *kurbir*, *močvir*, *osir* (Bajec 1950: 23).

Literatura

Badjura, R., 1953: *Ljudska geografija*, Ljubljana.

Bajec, A., 1952: *Besedotvorje slovenskega jezika II-III. Izpeljava slovenskih pridevnikov. Zloženke*, Ljubljana.

Bezljaj, F., 1956-61: *Slovenska vodna imena I-II*, Ljubljana.

Bezljaj, F., 1976: *Etimološki slovar slovenskega jezika*. Prva knjiga, A-J, Ljubljana.

Bezljaj, F., 1982: *Etimološki slovar slovenskega jezika*. Druga knjiga, K-O, Ljubljana.

Bezljaj, F., 1995: *Etimološki slovar slovenskega jezika*. Tretja knjiga, P-S, Ljubljana.

Dopolnila in uredila M. Snaj in M. Furlan.

Bezljaj, F., 2003: *Zbrani jezikoslovni spisi I-II*, ur. M. Furlan, Ljubljana.

Bezljaj, F., 2005: *Etimološki slovar slovenskega jezika*. Četrta knjiga, Š-Ž, Ljubljana. Avtorji gesel F. Bezljaj, M. Snaj, M. Furlan, ur. M. Snaj in M. Furlan.

Blaznik, P., 1979: O preselitvi loških podložnikov, *Loški razgledi* 26, Škofja Loka, 77-89.

Costantini, E., 2002: *Dizionario dei Cognomi del Friuli*, Udine.

Hellfritsch, W., 2007: *Personennamen Südwestsachsens*, Leipzig.

F. Sławski, ZSP I: *Zarys słowotwórstwa prasłowiańskiego*. V: *Słownik prasłowiański*, tom I, Wrocław etc. 1974, 43-141.

Snaj, M., 2003: *Slovenski etimološki slovar*, Ljubljana.

Torkar, S., 2002: Priimki na Slovenskem, *Jezikoslovni zapiski* 8, št. 2, 71-79.

Torkar, S., 2003: Bizjaki, *Goriški letnik* 28 (2001), Nova Gorica, 133-140.

Trubačov, O. N., 1980:

. 7 (*golvač - *gyžati), o

Viri

Blaznik, P., 1963: *Urbarji freisinške škofije*, Ljubljana.

Kos, M., 1948-54: *Urbarji Slovenskega Primorja I-II*, Ljubljana.

Kos, M., 1975: *Gradivo za historično topografijo Slovenije (za Kranjsko do leta 1500)*, I-III, Ljubljana.

SURS: *Krajevna imena* (www.stat.si)

TTN5: Geodetska uprava Republike Slovenije. Temeljni topografski načrti, 1 : 5.000.

Opravičilo

Pri članku je na nekaterih mestih uporabljena posebna pisava, ki je v grafičnem studiu niso mogli v času, ko je revija nastajala, pridobiti. Avtorju in bralcem se opravičujemo. Kdor bi si želel izvorno besedilo, naj na uredništvu sporoči e-naslov, da mu pošljemo Word-ovo datoteko.

Hvala za razumevanje.

Uredništvo

O krajevnom imenu Hotedršica

mag. Silvo Torkar

Slovansko lastnoimensko dediščino je prvi sistematično obdelal in predstavil eden najpomembnejših slavistov 19. stoletja Fran Miklošič (1813-1891) v svojih treh nemško pisanih razpravah: *Tvorba slovanskih osebnih imen* 1860, *Tvorba krajevnih imen iz slovanskih osebnih imen* 1864 in *Slovanska krajevna imena iz občnih imen* 1872-74. Ker je v prvi razpravi Miklošič pritegnil zelo malo slovenskega gradiva (predvsem zaradi pomanjkanja tiskanih virov), je l. 1886 v Letopisu Matice slovenske to vrzel zapolnil zgodovinar Franc Kos z razpravo *Ob osebnih imenih pri starih Slovencih*.

S to problematiko so se pozneje ukvarjali jezikoslovci Luka Pintar (1857-1915), Fran Ramovš (1890-1952) in še zlasti France Bezljaj (1910-1993). Bezljaj predstavlja še danes nepreseženi vrh slovenske imenoslovne znanosti s svojima monografijama *Slovenska vodna imena* (1956-1961) in *Etimološki slovar slovenskega jezika I-IV* (1976-2005, soavtorja III. in IV. knjige sta Marko Snaj in Metka Furlan), a tudi s številnimi razpravami, med katerimi je ena najpomembnejših *Slovenski imenotvorni proces* (1965), in s knjigo *Eseji o slovenskem jeziku* (1967).

Že vsaj od Miklošiča dalje je znano, da so zemljepisna imena nastala tako iz občnih kot iz osebnih imen, nekaj pa tudi iz drugih zemljepisnih imen. Manjši del je formalno enak občnim, osebnim ali drugim zemljepisnim imenom in je nastal z onimizacijo ali polastnoimenjenjem (*selo* > *Selo*) oz. transonimizacijo (voda *Raščica* > vas *Raščica*), večina pa je iz teh izrazov in imen tvorjena s pomočjo značilnih imenotvornih obrazil, še nekatera pa so nastala z zlaganjem in sklapanjem.

O krajevnom imenu *Hotedršica* sta doslej od jezikoslovcev pisala L. Pintar in F. Bezljaj. Prvi je v Ljubljanskem zvonu 1913 priznal, da nima jasne razlage, kljub negotovosti pa je vendarle postavil domnevo, da gre za pomen 'ugodna dolinica'. Bezljaj je v *Slovenskih vodnih imenih I* 1956 že pravilno uvrstil *Hotedršico* med krajevna imena, nastala iz slovanskih osebnih imen, ne da bi podrobneje razložil način tvorbe. Toda v *Esejih o slovenskem jeziku* 1967 je svoje mnenje nepričakovano spremenil: »Nemogoče pa je kolikor toliko zadovoljivo rekonstruirati osamljeno ime *Hotedršica* (? iz *kotere-d rž-sk*).« Pozneje se k imenu ni več vračal.

Krajevno ime *Hotedršica* vsekakor spada med tista krajevna imena, ki so nastala iz staroslovenskih predkrščanskih osebnih imen, kakršna so nosili naši predniki ob naselitvi in še vsaj pol tisočletja po njej, ne glede na pokristjanjenje v 8.-9. stol. Ime naselja je izpeljano iz osebnega imena ustanovitelja ali združnega starešine *Hotédrag* s starim svojilnim priponskim obrazilom *-j*, ki je preobrazilo *Hotedrag* v pridevniško ime *Hotedraž* (= *Hotedragov*, npr. dol), in

posamostalitvenim obrazilom *-ica*. V prvem delu osebnega imena prepoznamo osnovo glagola *hoteti*, v drugem pa pridevnik *drag*. Ni izključeno, da se je starejša, v virih sicer nezabeležena oblika, glasila *Hotédraž* (prim. krajevna imena *Todraž* v Poljanski dolini, 1291 *Witodras* < *Vitódrag*, *Sedraž* pri Laškem, 1265-67 *Cedraz* < *Sebedrag*, *Boldraž* pri Metliki < *Bolédrag*, 1406 *Wuldres*), in se je nevtravno obrazilo *-ica* pritaknilo šele pozneje. Današnja oblika *Hotedršica* je nastala zaradi vokalne redukcije, v virih pa je ime zabeleženo 1421 *Kathedresicz*, 1496 *Kathedersicz*, 1689 *Hutedresza*, ok.1780 *Hottendrestia* in *Hottenderstia*. Če bi ga dosledno poknjižili, bi se glasilo *Hotédražica*. Ime za prebivalce *Hotenjci* in pridevnik *hotenjski* izhajata iz imenske različice *Hotenje*, ki je zelo stara izpeljava iz prvega dela imena *Hotedršica*. Trditve o tem, da so prvi prebivalci *Hotedršice* prišli iz hotenjske grape pri Trebuši, temeljijo na napačni interpretaciji imena *Hotenje*. Trebuša in Hotenja sta bili namreč stalno naseljeni šele v 16. stoletju, *Hotedršica* pa zelo verjetno najpozneje v 12. stol.

Iz osebnega imena *Hotedrag* je nastalo še eno slovensko krajevno ime, *Kotredež* pri Zagorju ob Savi, 1581 *Quotredesac*, 1689 *Hotredesh*. Ime lahko rekonstruiramo kot *Hotedraž*. Začetni *k-* si lahko razlagamo z nemškim vplivom, izglasni *-ež* je nastal zaradi vokalne redukcije, *-tredež* pa s premetom iz *-tedrež*.

Hotedršici po tvorbi sorodno krajevno ime je *Sódražica* na Dolenjskem, 1220 *Stoidrasicz*, 1342 *Stodrosicz*, 1444 *Stodersicz* (< *Stojdrag*). Domačini govorijo *Sedšca*, *Šedšca*. Osebnostno ime *Stojdrag* je v začetku 11. stol. listinsko izpričano na Koroškem, v 14. stol. pa v Trstu (*Stoidrac*).

Ime *Hotédrag* pri drugih Slovanih ni izpričano, tudi pri Slovencih je bilo bolj razširjeno ime *Hotemir* oz. *Hotimir* (od tod npr. *Kotmara* vas na Koroškem), naši predniki pa so poznali tudi imena *Hotémož* (od tod *Hotemaže* in *Hotemež*), *Hotebod* (od tod Hobovše), ta dvodelna imena pa so tudi krajšali in izpeljevali z novimi obrazili (od tod *Hotavlje*, *Hotič*, *Hotična*, *Hotinja* vas idr.). Drugi Slovani so poznali tudi imena *Hotegost*, *Hotemisl*, *Hoterad*, *Hoteslav*, *Hotevoj*, *Hotebor*, *Hotebit*, o čemer pričajo tako stare listine kot številna iz naštetih osebnih izpeljana krajevna imena po slovanskem svetu.

Slovenski grbi in digitalizacija v Bavarski državni knjižnici

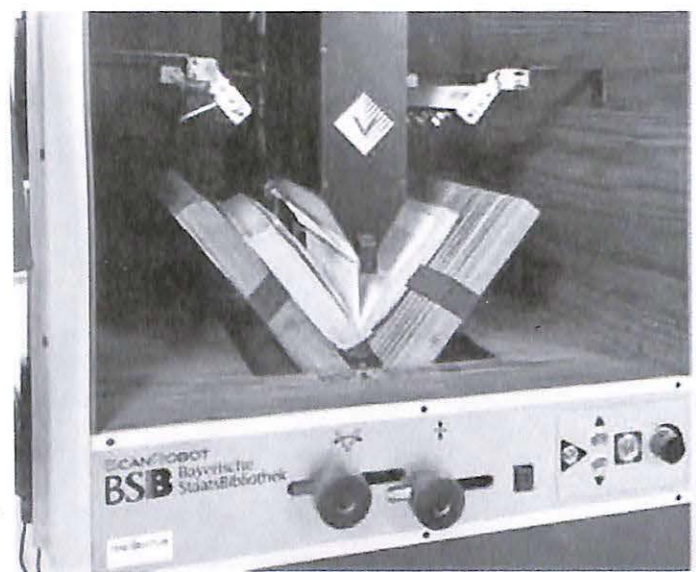
Aleksander Hribovšek

Digitalizacija

V knjižnicah po svetu je ogroženih na milijone knjig in s tem povezano človeško znanje. Kar ni shranjeno v digitalnih oblikah, bo že v bližnji prihodnosti izginilo, kot je razpadlo že nepregledno število knjig. Nam bo uspelo arhive človeštva shraniti tudi za prihodnje rodove? Nihče nam v tem trenutku ne more zagotoviti, da bodo lahko naši potomci aktualne računalniške podatke čez 500 let sploh prebrali, vendar kljub temu obstaja začasna rešitev v obliki digitalizacije in digitalnih arhivov.

Skoraj vse knjige, ki so izšle med leti 1845 in 1980, so namreč natisnjene na »kisle« papirju; zaradi tega je samo v nemških knjižnicah razpadlo že okoli dva milijona knjig. Danes je mogoče shraniti celotne enciklopedije na eno samo zgoščenko, pri čemer so stroški kopiranja skoraj zanemarljivi. Dokumente je mogoče poljubno pogosto reproducirati, jih povezati in objaviti na spletu, tako da je dostop do njih mogoč po vsem svetu. Samo Google je doslej shranil 8 milijard spletnih strani. Možnosti digitalnega arhiva človeštva so skoraj neomejene: vsak od nas bi lahko za pisalno mizo zajemal vsebine iz srednjeveških rokopisov ali predvajal posnetke gramofonskih plošč Beatlesov izpred pol stoletja.

Bavarska državna knjižnica (Bayerische Staatsbibliothek ali BSB) je tako kot veliko drugih knjižnic začela z digitalizacijo svojega knjižnega fonda. Naglica je nujna, saj okoli 20% knjig grozi z razpadom. Z 9. milijoni zvezkov spada med najpomembnejše raziskovalne knjižnice na svetu, vendar le stežka izpeljuje digitalizacijo brez zunanje pomoči.¹

Robotizirani čitalec²

Čitalec tipa Grazer Kameratisch²

Münchensko središče za digitalizacijo (Münchener Digitalisierungszentrum ali MDZ) od leta 1997 digitalizira in objavlja knjižne zaklade Bavarske državne knjižnice in nudi eno največjih in najhitreje rastočih digitalnih zbirk v Nemčiji. Več čitalcev visoke ločljivosti, primernih za vse vrste formatov, zagotavlja strokovno in kakovostno delo. Februarja 2007 se je obseg dela strmo povečal in arhiv je presegel mejo 15 milijonov datotek, marca istega leta pa se je vzpostavilo partnerstvo med knjižnico in spletnim velikanom Googlom, ki je v tem projektu digitaliziral preko milijon knjig.

MDZ uporablja več vrst čitalcev, naj omenim le dva: tip »Grazer Kameratisch« za digitaliziranje dragocenih ali krhkih rokopisov in inovativne robotizirane čitalce avstrijskega podjetja Treventus, ki zmorejo do 1800 strani na uro. Dva od teh sta trenutno v uporabi za projekt digitalizacije tiskov iz 16. stoletja.²

Knjige in slovenski grbi oziroma grbi rodbin povezanih s Slovenci in slovenskim ozemljem v Bavarski državni knjižnici

Med pregledovanjem obsežnega spletnega gradiva najdemo tudi poglavje o heraldiki. V tem trenutku je v CodIcon Online dostopnih 49 grbovnih knjig iz poznega srednjega veka, renesanse in baroka, ki so večinoma nastale na Bavarskem, pa tudi drugod po Evropi. Glede na to, da smo Slovenci in Bavarci živeli v istem cesarstvu, se v knjigah zelo pogosto pojavljajo slovenski teritorialni grbi in grbi rodbin povezanih s Slovenci in slovenskim ozemljem.

Iskanje grbov je obrodilo sadove v 17 knjigah na skupaj 127. straneh. V večini gre za grbe slovenskih zgodovinskih dežel (Koroške, Štajerske, Kranjske s Slovensko marko, Goriške in Istre), štajerskih mest, plemiških družin oz. grofov in gospostev celjskih, goriških, Turjačanov, Ortenburžanov, Spanheimov, Lambergov in andeških. V skoraj vsaki knjigi ne manjkajo tudi grbi habsburških cesarjev in nadvojvod, ki imajo na orlovem prsnem ščitu polja z »notranjeavstrijskimi« deželami.

Večina teh grbovnih knjig še ni bila nikoli raziskana s strani slovenskih zgodovinarjev ter heraldikov in se je izkazala za pravi pravcati heraldični zaklad konca srednjega veka, renesanse in baroka. Očitna je tudi pestrost različnih heraldičnih umetnikov ter uporaba različnih stilov, izmed katerih zagotovo najlepše izpadejo grbi iz konca 15. stoletja in renesanse. Umetniki so najpogosteje uporabljali postopek s šablonami, ki so bile prej naslikane ali natisnjene na posamezne strani ter naknadno pobarvane. Nekatere izmed njih niso bile dokončane in se na zadnjih straneh bohotijo zgolj skice, ki so prav tako pomembne za raziskovanje grbov in tudi postopkov njihove poslikave.

V zgodovini heraldike v praksi grbov niso vedno barvali, temveč so lahko posamezna polja označevali tudi z ustreznimi oznakami. Najprej so barve označevali z velikimi ali majhnimi črkami, kot primer nam služi *Knjiga grbov* Virgi-

Tako v mnogih grbih najdemo pobarvane elemente, ki še vedno vsebujejo črkovne oznake, čeprav za to ne bi bilo potrebe.

Prijetno presenečenje pa raziskovalca pričaka v knjigi Cod.icon. 390 - Brechtel, Stephan Wappenbuch des Heiligen Römischen Reiches 1554-1568 in Cod.icon. 307 - Sammlung von Wappen aus verschiedenen, besonders deutschen Ländern 1600, kjer zasledimo nekakšnega predhodnika grba Istre, ki vsebuje na ščitu zgolj napis ISTERREICH in je brez vsake figure. Prav tako opazimo klasično nedoslednost umetnikov, ki se niso vedno držali predpisanih barv določenega obdobja in prisovali stare grbovne knjige, ki v veliko primerih še niso vsebovale različnih izboljšav posameznih grbov. Te napake nam padejo še posebej v oči v primeru grba dežele Kranjske, ki se v skoraj večini primerov pojavi s poljem srebrne (bele), čeprav bi moralo le-to biti zlato (rumeno). Kranjska je namreč v ščitovno

Predhodnik grba Istre med leti 1554 in 1568, Cod.icon. 390 - Brechtel, Stephan Wappenbuch des Heiligen Römischen Reiches 1554-1568

Grb Kranjske iz leta 1600, Cod.icon. 307 - Sammlung von Wappen aus verschiedenen, besonders deutschen Ländern 1600

Grb Kranjske z napačnim srebrnim (belim) poljem ščita iz leta 1530, Cod.icon. 391 - Sammelband mehrerer Wappenbücher 1530

la Solisa iz leta 1555. Tudi oznake planetov so služile za označevanje barv, o čemer priča zgodnje heraldično delo Angleža Speelmana okrog leta 1600. Vendar sistema nista bila zanesljiva in se v praksi nista uveljavila. Leta 1638 je nastala heraldična šrafura, ki je omogočila podajanje barv s kombinacijo črt in pik, ter se uporablja še danes kot edini način v heraldični prenovi. Šrafuro je utemeljil rimski jezuit Silvester Petra Sancta v svojem delu *Tesserae gentilitiae*.

Lepe primere označevanja s črkami najdemo tudi v naših »digitaliziranih« grbovnih knjigah, kar nam nakazuje poseben postopek slikanja grbov, kjer je bila najprej naslikana brezbarvna šablona s polji označenimi s črkami, ki so bila naknadno pobarvana, lahko tudi iz strani drugega umetnika.

polje dobila zlato barvo že v zadnji četrtini 14. stoletja, od pomembne listine naprej, s katero je cesar Friderik III. v zahvalo - ker so mu kranjski plemiči priskočili na pomoč v obleganem Dunaju leta 1462 - še dodatno izboljšal deželni grb leta 1463 (Arhiv RS - SI AS 1063, Zbirka listin, št. 716 (1463, januar 12., Dunajsko Novo mesto)), pa za vedno do leta 1836. Prav tako se pojavlja nedoslednost pri grbu Slovenske krajine (marke), celjskih grofov, goriških, Štajerske in mnogih drugih.

Če vas heraldika in heraldična zgodovina zanimata in so vas zamikale zgornje podobe, si vzemite čas in prelistajte nekaj knjig iz spodnjega seznama. Čeprav gre za rokopise in je veliko opomb pri posameznih grbih za nevajeno

oko dokaj nečitljivih, si boste vseeno ustvarili vtis širine evropske heraldike v vsej njeni lepoti.

Seznam knjig

s posameznimi stranmi z identificiranimi grbi, do katerih lahko dostopate neposredno na bavarskem portalu - CodIcon Online (izberite: Heraldik)³:

- 392 d - Wappenbuch I.p.16.st: Vr, 83v, 85v, 98r, 128v, 131r, 132v, 135r, 180r
- 391 - Sammelband mehrerer Wappenbücher 1530: 187v, 219r, 219v, 220r, 224v, 226r, 226v, 227r, 227v, 230v, 280v
- 390 - Brechtel, Stephan Wappenbuch des Heiligen Römischen Reiches 1554-1568: 44, 60, 62, 65, 73, 88, 90, 102, 161a, 163a, 203, 222, 224, 228, 664
- 333 - Großes Wappenbuch 1583-1700: 3v, 12r, 12v, 65v, 102r, 102v, 114r, 128v
- 330 - Fürstenbildnisse der Habsburger des 14. Jh. nach den Glasfenstern von Königfelden-Aargau sredina 16.st: 12v, 19v, 24r
- 326 - Wappen der zu Regensburg zur Reichsversammlung 1594 anwesenden Fürsten 1594: 7v, 39r
- 324 - Dresser, Matthäus Genealogie der Herren von Auersperg von 1165 bis 1573, 1629-1637: cela knjiga
- 312 c - Scheibler'sches Wappenbuch 1450 - konec 17.st: 24, 43, 441, 520
- 312 - Wappen deutscher Geschlechter, überwiegend aus Südwestdeutschland 16.st: 2r
- 311 - Wappen deutscher Geschlechter I. zadnja četrtnina 15.st., II. 16.st: 52v, 67r, 70r
- 310 - Antonius Tirol: Wappenbuch konec 15.st. - 1540: 1br, 1bv, 2r, 3r, 4r, 5r, 5v, 41r, 89r, 112r, 113v
- 309 - Wappen besonders von deutschen Geschlechtern 1475-1550: 2r, 2v, 4r, 5r, 19v
- 308 u - Ortenburger Wappenbuch, Bayern, 1466-1473: 10v, 11r, 11v, 12r, 12v, 13r, 16v, 29v, 56v, 57r, 61r, 96r
- 308 - Bertschi, Nikolaus: Wappenbuch besonders deutscher Geschlechter, Augsburg, 1515-1618: 89r, 90r, 91r, 94v, 104r
- 307 - Sammlung von Wappen aus verschiedenen, besonders deutschen Ländern 1600: 117, 130, 133, 159, 160, 165, 175, 206, 219, 221, 241a, 271, 274, 275, 276, 296, 404-410, 432, 434, 436, 445, 448, 503, 522, 542, 623, 624, 626, 633, 634, 635, 662, 672
- 286 - Nomi ed arme dei cavalieri del Tosone d'oro 1560: 26, 58
- 285 - Livre du toison d'or konec 16. st: 30r, 70v, 71r

Opombe

- 1 SEVER, V. Noetova ladja za zanje. Življenje in tehnika, 11 (2008), str. 20-26
- 2 Münchensko središče za digitalizacijo, <http://www.digitale-sammlungen.de>
- 3 Codices iconographici, <http://mdzx.bib-bvb.de/codicon/start.html>

Prebivalci vrhniške Stare ceste v preteklosti

Polona Roblek

Naselje Vrhnika, nekdanj imenovano Oberlaibach, saj je nastalo vrh izvirov Ljubljani, se v pisnih virih prvič omenja leta 1300.¹ Na temelju rimskih ostankov so se v srednjem veku razvila tri poselitvena jedra, Breg ob Ljubljani, Hrib ob cerkvi sv. Pavla in med njima ob današnji Stari cesti dolga Vas. Konec 19. stoletja so se zlila v enotno naselje. Kot trg se prvič omenja v drugi polovici 16. stoletja,² k čemur je največ pripomogla prometna lega in nanjo vezana hitra rast kajžarskega sloja. Poleg velikega števila prebivalcev in živahnosti kraja ji je značaj trga do neke mere dajal tudi t. i. trški sodnik.³ Med vsemi zgodovinskimi danostmi je nekdanji trg najbolj zaznamovala lega ob pomembni prometni poti, ki je vodila od obale ter severne Italije v notranjost proti Avstriji in Madžarski. Tu so se pretovarjali tovari, ki so jih na čolnih pripeljali po Ljubljani, na vozove in tovarne živali ter obratno. Živahen promet je prinesel s sabo razvoj čolnarstva in tovarništva ter z njima povezane obrti, kot so kovaštvo, kolarstvo, sedlarstvo, vrvarstvo in gostinstvo.

Trgovske karavane in vojaške odprave so potovale skozi Vrhniko po trasi nekdanje rimske ceste, katere se je po odprtju nove cesarske ceste Dunaj-Trst leta 1806⁴ oprijelo ime Stara cesta. Nova cesta in odprtje železniške povezave Dunaj-Trst leta 1857 sta povzročili upad prometa na Stari cesti, kar se je odražalo tudi v propadanju tradicionalnih obrti. To je pripeljalo do pojava novih dejavnosti in s tem povezane selitve prebivalcev ter izseljevanja v Ameriko.

Sliko o stanju prebivalstva na vrhniški Stari cesti v letih 1824-1934 nam ponujajo arhivski viri: zapisnik gradbenih parcel in hiš posestnikov (1824)⁵ ter zapisnik gradbenih parcel katastrske občine Vrhnika (1838), popis hiš reambulančnega katastra (1879), popis prebivalstva občine Vrhnika (1890)⁶ ter ulična numeracija Vrhnik (1934). Podatki iz omenjenih dokumentov so zaradi lažje preglednosti predstavljeni v razpredelnici. Imena in priimki lastnikov hiš so zapisani v slovenski in ne kot v originalu v nemški obliki. Našteti lastniki hiš za posamezno leto predstavljajo samo izsek lastništva posameznih nepremičnin skozi čas. Iz drugih virov vemo, da je npr. lekarnar Jakob Radoslav Hočevar kupil svoje tri hiše na začetku ulice že konec 19. stoletja, čeprav najdemo v evidenci kot lastnika hiš sina Stanka Hočevarja, prav tako lekarnarja, šele leta 1934. V zadnjem stolpcu so navedene današnje hišne številke hiš na Stari cesti. Dodane so še Gre-

- 1 ES 14, 2000, str. 381.
- 2 ES 14, 2000, str. 381.
- 3 Golec, 2007, str. 24.
- 4 Habič, Rode, 1988, str. 35.
- 5 Vir je za objavo pripravil Janez Kos, Zapisnik gradbenih parcel in hiš in posestnikov v katastrski občini Vrhnika 1824, v: VR 8, str. 177-187.
- 6 Vir je za objavo pripravila Sonja Anžič, Prebivalstvo občine Vrhnika na prelomu 19. in 20. stoletja - 3. del, v: VR 7, str. 162-272.

gatova (Pri Lipi 2), Krašovceva (Čuža 1), Štefkova (Čuža 3) in Brenčičeva hiša (Pot k Trojici 2), ki so se v preteklosti zaradi svoje dejavnosti povezoval s Staro cesto. Vogalno Hočevarjevo hišo (Cankarjev trg 10) veže s Staro cesto

skupno lastništvo s hišama Stara cesta 2 in Stara cesta 2a. Na podlagi naštetih posestnikov lahko sledimo dolgosti bivanja posameznih družin na določeni lokaciji, za leto 1890 pa tudi številčnost družin, poklice in kraje rojstev posamez-

Leva stran ulice

Lastnik 1824	lastnik hiše 1838	Lastnik hiše 1879	Lastnik hiše 1890	Lastnik hiše 1934	Naslov
Janez Dormiš	Janez Dormiš	Franc Golob	podnajemniki		C. trg 10
Jurij Urbančič	Jurij Urbančič	Franc Golob	podnajemniki	Stanko Hočevar	Stara c. 2
Andrej Žonta	Andrej Žonta	Franc Golob	Martin Brilej	Stanko Hočevar	Stara c. 2a
Janez Jelovšek	Janez Jelovšek	Janez Lenassi	Alfons Kapun	Davorin Šetinc	Stara c. 4
Matevž Pustavrh	Matevž Pustavrh	Marija Tišler	Janez Potrebuješ	Alojz Potrebuješ	Stara c. 6
Matevž Žnideršič	Matevž Žnideršič	Pavel Žnidaršič	Pavle Žnidaršič	Pavel Žnidaršič	Stara c. 8
Jakob Mele	Jakob Mele	Andrej Verbič	Andrej Verbič	Anton Stanovnik	Stara c. 10
Mihael Jelovšek	Mihael Jelovšek	Andrej Lenaršič - dediči	podnajemniki (15)	Josip Lenarčič	Stara c. 13
Pavel Bunčič	Pavel Bunčič	Jožef Brenčič	Josip Brenčič	Marija Pišler	Stara c. 15
Franc Žonta	Franc Žonta	Lorenc Krašovc	Lorenc Krašovc	Ignac Hodnik	Brez št.
Valentin Istenič	Valentin Istenič	Matija Hodnik	Matija Hodnik	Ignac Hodnik	Stara c. 18
Neža Dolenc	Neža Dolenc	Jakob Volič	Jakob Volič	Leopold Voljč	Stara c. 19
Janez Legat	Janez Legat	Avguštin Pirnat	Janez Tomic	Francka Pivk	Stara c. 21
J... Maček	Tomaž Maček	Valentin Maček	Valentin Maček	Ignac Kunstelj	Stara c. 23
Matevž Koše	Matevž Koše	Marija Plahter	France Šušteršič	Janez Benedik	Stara c. 31
		Simon Langenwaller	podnajemniki	Anton Rožmanc	Stara c. 35
Matevž Ableitner	Matevž Ableitner	Jožef Žibert	Josip Žibert	Janez Žibert	Stara c. 37
			podnajemniki	Anton Leskovec	Stara c. 40
Pavel Simon	Pavel Simon	Jera Simon	Jera Simon	Marija Simon	Stara c. 45
Pavel Cankar	Pavel Canker	Blaž Cankar	podnajemniki	Vinko Berglez	Stara c. 47
Janez Brenčič	Janez Brenčič	Matija Brenčič	Franc Maček	Ivan Oblak	Stara c. 49
Janez Jelovšek	Janez Jelovšek	Janez Jelovšek - dediči	podnajemniki	Tomaž Habe	Stara c. 52
	Janez Nadlišek	Jakob Košir	Jakob Košir	Ivan Turšič	Stara c. 53
		Karl Mayer	podnajemniki	Ana Stržinar	Pri lipi 2 (Stara c. 55)

Desna stran ulice

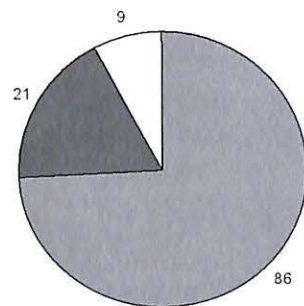
Lastnik 1824	lastnik hiše 1838	Lastnik hiše 1879	Lastnik hiše 1890	Lastnik hiše 1934	Naslov
Jožef Urbančič	Jožef Urbančič	Anton Steržinar	France Steržinar	Franja Žnidaršič	Stara c. 1
Janez Golob	Janez Galop	Franc Golob	Ivana Ogrin; prazna		Stara c. 1a
Andrej Obreza	Andrej Obreza	Franc Korenčan	France Korenčan	Drago Drašler	Stara c. 3
Jakob Kette	Jakob Kette, Kobelič z družabniki	Karl Mayer	Karol Majer	Matko Kranjc	Stara c. 5
Mihael Kobelič z družabniki	K o b e l i č z družabniki	Peter Lenassi	Peter Lenasi	Marija Pleško	Stara c. 7
Janez Mavsar	Janez Mavser	Jera Steržinar	Jera Steržinar	Ignac Medič	Stara c. 9
Anton Torresan	Anton Torresan	Janez Mayer - dediči	Janez in Ana Majer	Oskar Majer	Stara c. 11
Nikolaj G (K) rampovčan	Nikolaj G (K) rampovčan	Jurij Grampovčan	Jurij Grampovčan	Ivana Grampovčan	Stara c. 12
Janez Žnideršič	Janez Žnideršič	Andrej Lenaršič - dediči	podnajemniki	Ivana Grampovčan	Stara c. 14
Jakob Petkovšek	Tomaž Petkovšek	Matevž Petkovšek	Matevž Petkovšek	Ivana Grampovčan	Stara c. 16
Valentin Oblak	Valentin Oblak	Janez Tomšič - dediči	podnajemniki (več družin)	Josip Jernejčič	Stara c. 17
Janez Kraše ¹	Janez Kaše	Karl Krže	Karol Kerže	Josip Jernejčič	Stara c. 17a

Primož Slabe	Primož Slabe	Matija Klama	Janez Pišler	Josip Jernejčič	Stara c. 20
Gregor Mihevc	Gregor Mihevc	Gregor Mihevc	Gregor Mihevc	Janez Mihevc	Stara c. 22
Jožef Rode	Jožef Rode	Jakob Rode	Jakob Rode	Janez Molek	Stara c. 24
Marija Trošt	Marija Trošt	Valentin Šušteršič	Valentin Šušteršič	Janez Šušteršič	Stara c. 27
Ana Klevišar	Ana Klevišar	Janez Cukala	Gašper Krašovic	Franc Krašovec	Čuža 1
Jakob Petkovšek	Jakob Petkovšek	Jakob Petkovšek	Jakob Petkovšek	Gregor Sedej	Čuža 3
Gašper Krašovec	Gašper Krašovec	Štefan Krašovic	Jakob Brenčič		Stara c. 28
Marija Kunstelj	Marija Kunstelj	Mihael Kunstelj	Miha Kunstelj	Franc Kunstelj	Stara c. 29
Janez Orehar	Janez Orehar	Ivana Žerovnik	Anton Žerovnik	Franc Jereb	Stara c. 30
Anton Mele	Anton Mele	Sluga Martin (kasneje Vrhnik 51)	podrta		Stara c. 30a
Gašper Krašovec	Gašper Krašovec	Jakob Štular	Jakob Štular	Marija Štular	Stara c. 32
Jernej Kravčič ²	Jernej Kavčič	Janez Modrijan	Janez Modrijan	Jože Modrijan	Stara c. 33
Janez Langenvalter	Janez Langenwatter	Simon Langenwalter	Langenvalter	Vinko Langenvalter	Stara c. 34
Blaž Šemerl	Blaž Šemerl	Anton Zalaznik	Anton Zalaznik	Anton Zalaznik	Stara c. 36
Mihael Vihtelič	Mihael Vihtelič	Jurij Vihtelič	podnajemniki	Lovro Brenčič	Pot k Trojici 2 (Stara c. 38)
Peter Gaspari	Peter Gaspari	Jernej Oblak	podnajemniki	Vinko Langenvalter	Stara c. 39
				Franc Langenvalter	Stara c. 41
Janez Smuk	Janez Smuk starejši	Marija Jelovšek	Jurij Vihtelič	Franc Brenčič	Stara c. 42
				Karol Pavlovčič	Stara c. 43
				Andrej Dobrovoljc	Stara c. 44
			Jakob Šinkovc	Janez Šinkovec	Stara c. 48
	Jurij Hodnik	Luka Petrovčič	Anton Delak	Ivan Oblak	Stara c. 50
Jurij Hodnik	Jurij Hodnik	Jera Hodnik	Josip Rozman	Ignac Rozman	Stara c. 51

nih stanovalcev. Danes živita na Stari cesti dve družini, Grampovčanova in Mihevcova⁷, ki imata korenine v svojih hišah najmanj od leta 1824. Podobno velja za *Kunstljevo* hišo, katere lastnik je bil do nedavnega Janez Kunstelj. Zelo dolgo tradicijo bivanja imajo Majerjevi na Stari cesti 11, ki živijo tu vsaj od leta 1879. Sledijo družine, ki so se nekdanje preživljale s kmetovanjem: Žnidaršiči, ki so pri *Potrebuješ* živeli do leta 1956 (najmanj 130 let), Zalazniki, ki so se ukvarjali tudi s prevozništvom in še vedno živijo na Stari cesti 36 ter Rozmanovi, ki vztrajajo na kmetiji že vsaj od leta 1890. Simonovi, ki so prebivali v veliki *Polancovi* hiši (ta je s še vidnimi baročnimi elementi kulturni spomenik) ter so se med drugim ukvarjali z usnjarstvom, in Langenwalterjevi s Stare ceste 34 (danes je v njej trgovina Kocka), so bili lastniki hiš več kot sto let. Pri *Kovačinu* so stanovali Kržetovi najmanj od leta 1824 do začetka prve svetovne vojne. Mačkovi, Rodetovi in Petkovškovi so živeli na Stari cesti večji del 19. stoletja. Med družine s tremi generacijami ali več sodijo še: Hodniki s Stare ceste 18, Krašovčevi s Čuže 1 in Štularjevi s Stare ceste 32. V primerih, npr. pri slaščičarni *Berzo*, Sara cesta 1, ko so hišo dedovale hčere, ki so s poroko spremenile priimke, lahko sledimo nadaljevan-

ju rodu le s pomočjo *matičnih knjig in statusov animarum* župnije Vrhnika.

V mini statistični raziskavi je prikazan pregled priimkov na Stari cesti po generacijah. Vključenih je 58 hiš, pri katerih se med leti 1824 in 1934 pojavlja 116 priimkov različnih lastnikov. Rezultati kažejo, da je skoraj 3/4 lastnikov imelo hišo v lasti samo eno generacijo.

Že omenjeni upad prometa in sprememba gospodarskih dejavnosti sta v letih 1838-1879 povzročila veliko preseljevanje na Stari cesti. Na levi strani ulice se je zamenjalo 14 lastnikov od 23, na desni pa 19 od 31 takrat obstoječih hiš, skupaj več kot polovica vseh družin. Novi delavci, zlasti pomočniki, pa tudi posestniki in obrtniki, so prihajali na Staro cesto iz vrhniške bližnje in daljne okolice: Verda, Borovnice, Sinje Gorice, Dre-

⁷ Trenutni lastniki hiš na Stari cesti so preverjeni v telefonskem imeniku Slovenije TIS 2008.

novega Griča, Ljubljane, Ligojne, Horjula, Podlpe, Žirovskega Vrha, Črna Vrha, Žirov, Rovt, Hotedršice, Logatca in Planine. Iz bolj oddaljenih krajev Štajerske, Dolenjske, Primorske in Gorenjske kot so Koprivnica pri Senovem, Krško, Brežice, Cerklje ob Krki, Novo mesto, Senožeče, Idrija, Škofja Loka, Kranj, Cerklje na Gorenjskem in Podgorje so se preselili ljudje samostojnih poklicev: sodni uslužbenec, trgovci in trgovski pomočniki, lekarnar. Poleg iskanja zaslužka so bile razlog za prihod na Vrhniko tudi poroke. Vrhničani so iskali neveste na Stari Vrhniko, Mirkah, v Bevkah, na Zaplani, Vrzdencu, pa tudi oddaljenejših krajih npr. v Blagovici in Trstu. Na drugi strani so mlade Vrhničanke odhajale služiti v Trst.

O tujih priseljencih iz Avstrije pričajo nemški priimki Ableitner, Mayer in Langenwalter, Lenasi iz Italije ter Sikyta in Pirčak s Češke. Priseljenci iz bivših jugoslovanskih republik se pojavijo v večjem številu po drugi svetovni vojni: Berzo, Mate in Jože Kodrič, različni podnajemniki v današnji *Adamičevi* hiši. V času gradnje obrambne linije nad Vrhniko so se v gostilni »Pri Nacetu« pred drugo svetovno vojno zbirali tudi jugoslovanski oficirji. Zanimive so menjave prebivalcev znotraj ulice. Nekaterim podnajemnikom je uspelo kupiti lastno hišo, npr. klobučarju Janezu Benediku in trgovcu Matku Kranjcu. Zgodilo se je pri Matiji Klama, da je ostareli lastnik postal kótar v svoji hiši, hišo pa prodal Pišlerjevi družini. Brenčičeva družina se je širila s porokami, sinovi Franc, Lovro in Jože, rojeni v 80. in 90. letih 19. stoletja, so se iz stare *Maklavove* hiše vselili v tri druge hiše na Stari cesti: *Mrovcevo*, *Brenčičevo* in *Majerjevo*.

Prebivalci Stare ceste so se v 19. stoletju ukvarjali s tradicionalnimi obrtni kot so mlinarstvo, pekarstvo, mešarstvo, usnjarstvo, sedlarstvo, čevljarstvo, kovaštvo, kolarstvo, ključavničarstvo, vrvarstvo, klobučarstvo, krojaštvo, prevozništvu. Ob prometni cesti sta bila vedno prisotna živahna trgovina in gostinstvo. V prvi polovici 20. stoletja so se jim pridružili lekarnar, brivci in frizerji, likarica, šivilje, pletilje, kolesarska mojstra, mizar, avtoklepar, zeliščar, slaščičar in fotograf.⁸ Tržani so našete dejavnosti opravljali v pritličju hiš ali prizidanih delavnicah, medtem ko so bili zgornji prostori namenjeni za bivanje. Živeli so v številnih razširjenih družinah, ki so poleg staršev in otrok štejele tudi stare starše, strice in tete, pomočnike ter vajence, stanovanje pa so nudili še podnajemniškim družinam in posameznikom raznih poklicev: trgovcem, trgovskim pomočnikom, kuharicam, šiviljam in učencem. Premožnejši tržani so si privoščili služkinje, pestrne, hlapce in dekle.

V *Jernejčevi* hiši so konec 19. stol. živeli štiri podnajemniške družine s 24. člani in dva moška, v *Majerjevi* hiši dve tričlanske in ena desetčlanska družina ter vdova, v *Lenarčičevi* hiši pa sedemčlanska, ena tričlanska, dve dvočlanski družini ter vdova. V *Kovačevi* hiši so prebivale štiri podnajemniške družine z 12. člani.⁹ Podnajemnik v *Majerjevi*, *Lenarčičevi* in *Brenčičevi* hiši je bil tudi oče Ivana Cankarja, krojač Josip Cankar z

⁸ Roblek, 2008, str. 67.

⁹ Anžič, 2006, str. 172, 212, 219-221.

desetčlansko družino. Streho nad glavo so pogosto iskale še matere z enim ali dvema nezakonskima otrokoma.

V drugi polovici 19. stoletja se je na slovenskem ozemlju začelo izseljevanje v tujino. Med glavne ekonomske razloge sodi pojav železnice in opustitev prevozništv¹⁰, ki je vidno prizadel tudi Vrhničane. Janez Žnidaršič (rojen 1867) se je izselil v Brazilijo, Anton Simon (rojen 1861) na Nemško, Matevž Širok (rojen 1863) v Ameriko, Jozef Sikyta (rojen 1880) v Ohio, Franciška Korenčan (rojena 1874) v Ameriko, podnajemniška družina oštirja Luka Susmana v Ameriko in Valentin Modrijan (rojen 1861) v Ameriko (Collingwood). Franc Zelenc (rojen 1872) se je umaknil v Ameriko kot vojaški dezertar. Bolj podjetni Vrhničani pa so gospodarsko krizo izkoristili za izboljšanje svojega materialnega položaja. Posestnik z največjim številom hiš na Stari cesti v 19. stoletju je bil Franc Golob, lastnik vseh treh *Hočevarjevih* stavb in *Drašlerjevega* hleva, ki je prvotno služil za stanovanje. Sledila mu je Ivana Grampovčan, vdova trgovca Andreja Grampovčana, ki je imela leta 1934 v lasti *Grampovčanovo*, *Maurijevo* in *Sikytovo* hišo, nekoliko kasneje pa trgovec z mešanim in tehničnim blagom Josip Jernejčič s štirimi hišami: *Jernejčičevo*, *Kovačinovo*, *Klamovo* in *Parovo*.

Večina današnjih hiš na Stari cesti lahko datiramo vsaj v leto 1824. Nekoliko mlajši sta *Turšičeva* hiša, Stara cesta 53 in *Oblakova* hiša, Stara cesta 50, ki pa sta tudi nastali pred letom 1838. Med leti 1838 in 1879 je nastala *Gregatova*, sledili pa sta ji še *Rožmancova* kovačija, Stara cesta 35 in *Japljeva* hiša, Stara cesta 48. Po prvi svetovni vojni sta bili zgrajeni *Močanova* hiša, Stara cesta 43, in *Dobrovoljčeva* hiša, Stara cesta 44. *Okrajškova* in *Verbičeva* hiša, ki sta nastali po letu 1945, nista vključeni v ta pregled. Trško prebivalstvo, ki je opravljalo paleto poklicev od pestrne do odvetnika, se je zaradi spremembe prometne vloge naselja hitro menjalo, a vseeno lahko na Stari cesti najdemo družine, ki so preživele gospodarske krize in vojne čase ter se ohranile do danes.

Literatura

- Sonja Anžič, Prebivalstvo občine Vrhnika na prelomu 19. in 20. stoletja – 3. del, v: Vrhniški razgledi 7, Vrhnika 2006, str. 162-272.
- Boris Golec, Vrhnika, prečuden trg?, v: Vrhniški razgledi 8, Vrhnika 2007, str. 9-31.
- Peter Habič, Jože Rode, Vrhnika, Društvo Konzervator, Vrhnika 1988.
- Janez Kos, Zapisnik gradbenih parcel in hiš in posestnikov v katastrski občini Vrhnika 1824, v: Vrhniški razgledi 8, Vrhnika 2007, str. 177-187.
- Rafael Ogrin, Iz vrhniške preteklosti, v: ČZN, letnik IX, Ljubljana 1961, zvezek 1, str. 1-4.
- Polona Roblek, Hiše se spreminjajo, sledovi ostajajo, v: Vrhniški razgledi 9, Vrhnika 2008, str. 64-139.
- Enciklopedija Slovenije 14, Državna založba Slovenije, Ljubljana 2000, geslo *Vrhnika*, str. 381-384.
- Slovenska zgodovina v besedi in sliki, Mladinska knjiga, Ljubljana 1999.
- Telefonski imenik Slovenije TIS 2008.

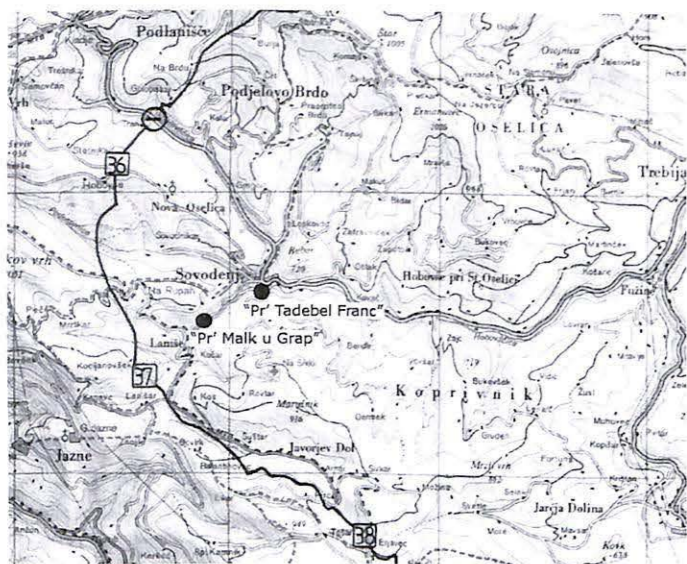
¹⁰ Slovenska zgodovina..., 1999, str. 119.

Mati in hči – trgovki ob Rapalski meji

(1918 - 1947)

Robert Fonda

Sovodenj (Sawūdn) je hribovska vasica na skrajnem JZ delu Poljanske doline, 30 km oddaljena od Škofje Loke. Državno-upravno sodi v občino Gorenja vas-Poljane, cerkveno pa pod župnijo Nova Oselica. Vas je nastala, in po tem tudi dobila svoje ime, na stičišču treh potokov: Podjelovščice, Podosojnice in Javorščice, ki se sredi vasi stekajo v Sovodnjščico. Danes z okoliškimi zaselki, katerih značilnost je razgibana konfiguracija terena, predstavlja mejo med Gorenjsko in Primorsko, v letih 1918-1947 pa je tu potekala rapalska meja med takratnima kraljevinama Jugoslavijo in Italijo. Meja, ki je grobo posegla v vsakdanje življenje ljudi ob njej na obeh straneh, je dovcerajšnje sosedo čez noč pahnila v dve povsem različni državi z nadvse drugačnimi družbenimi razmerami. Domačini so se morali spremenjenim razmeram prilagoditi in potrebno je bilo poiskati

nove poti, ki so omogočale preživetje.

Tako sta v Sovodnju to obdobje posebej zaznamovali tudi dve tamkajšnji trgovki. Franciška ŠTREMFLJ-KACIN (1875-1954), ki je sicer po malem trgovala že pred vojno, je leta 1918 v Sovodnju št. 7 odprla trgovino z mešanim blagom, poznano kot trgovino »Pr' Tadelbel Franc«. Nedo dolgo za njo je resno začela trgovati tudi njena hči Amalija KACIN-DEBELAK (1899-1981), ki je obseg mamičine trgovine močno razširila in preko nje, skupaj z možem Matijo, takorekoč soustvarjala zgodovino vasi tistega časa. Izmenoma je trgovala v dveh hišah: v Sovodnju št. 8 »Pr' Matijet« je trgovala na začetku in ob koncu svoje trgovske dejavnosti, v letih 1936-1942 pa je trgovino prestavila v novo hišo bližje meji, na Koprivnik 45. Slednja je bila poznana kot trgovina »Pr' Malk u Grap«. Pri prevozu blaga sta jima v veliki meri pomagala njun sin oziroma brat Janez KACIN (1895-1964) z vozom in sosed Franc FRELIH »Opaltarsk«.

V pričujočem članku sem preko njune osnovne poklicne dejavnosti podrobneje predstavil obe trgovki. V zgodbo, ki se razteza od nastanka trgovine, preko njenega razcveta in končnega zatona, kot posledice družbenih razmer tedanjega časa, sem vključil tudi številne posameznike, ki so bili z njima in trgovino poslovno ali zasebno povezani. Na ta način sem poskušal ujeti tudi širši utrip časa v Sovodnju in njegovi okolici v 1. polovici 20. stoletja.

Franciška Štremfelj - Kacin (28. januar 1875 – 3. junij 1954)

»Laputnikova« z Laniš, zasebnica trgovka

Franca, kot so jo klicali, se je rodila »V Laputnk« na Lanišah, kot najmlajša izmed 6 otrok Tomaža ŠTREMFLJA (1825-1886). Njena mati Marijana r. KACIN (1831-1887), ki se je s Tomažem poročila leta 1868, ko sta bila že oba vdovca, je bila v daljnem sorodstvu s »Podčrtarjevimi« iz Podjelovega brda. Pri 12-tih letih je Franca hodila služiti na Mrzli Vrh, na kmetijo ERŽEN »Mrzlikar«. Na kmetijo ŠTREMFLJ v Laniše pa je hodil gostič Anton KACIN (10.1.1869 - 17.4.1902). Njegov oče Matevž KACIN (1845-1933) je bil gospodar in znani veseljak na kmetiji »Pr' Podčrtari«, mati Uršula r. ERŽEN (1846-1917), ki je bila rojena na kmetiji »Podlakouz« v Stari Oselici, pa je bila v sorodu s pisateljem Ivanom TAVČAR-jem (1851-1923). Poleg Antona sta imela Matevž in Uršula še tri sinove in tri hčere. Dva od sinov sta odšla v Ameriko: Jakob (Saint Louis, MO) in Franc (Allegheny, PA), najmlajši sin Janez pa je ostal doma na kmetiji. Francev sin, Alvin Richard KACIN (1919) je leta 1960 ustanovil danes eno najuspešnejših gradbenih podjetij v Pensilvaniji (KACIN, Inc. General Contractors - <http://www.kacin.com>). Matevž je imel še v času pred I. svetovno vojno na Podjelovem brdu krčmo, kjer pa se je v glavnem pilo (žganje in vino) in veseljačilo. Ker je bila gospodarju zabava pomembnejša od zaslužka in večino zapitka, ki ga je dajal na up ni dobil vrnjenega, je moral krčmo zapreti.

Ko je Franca s Tonetom zanosila in sta se 22. januarja 1894 na Novi Oselici poročila, sta odšla od doma. Otrok (bil je fantek), ki se je rodil 15. maja 1894, je na porodu umrl. Franca se je preselila v Sovodenj, kjer sta z možem kot podnajemnika/?/ živela v hiši Janeza ERŽEN-a. Slednji je hišo dne 17. aprila 1894 kupil od kramarice Micke BAJT. V njej se Antonu in Franci rodita naslednja dva otroka: Janez (24.8.1895) in Francka (28.3.1897), Micka BAJT pa je bila njuna krstna botra. Mož Anton je služil kruh s priložnostnimi deli (pridružil se je ekipi domačih mož, ki so po okolici gradili hiše), ki pa niso prinašali zadovoljivega dobička. Ko se jima je rodila hči Malka (4.7.1899), se je že odpravljal na pot v Ameriko. Z ženo, ki ga je morda spremljala ob slovesu ali pa sta bila tam začasno naseljena, sta v Selu pri Žireh dala krstiti njuno hčer. Anton je iz Žirov nadaljeval pot v Francijo, od tam pa je iz pristanišča Le Havre dne 26. avgusta 1899 odplul proti Ameriki. Na Ellis

Franciška Kacin kupi hišo - 1902

Sovodenj 8 »stara mamičina hiša«

Janez ERŽEN, ki živi v Ameriki (Park County, Montana, USA), pri prodaji pa ga zastopa žena Marija (r.1865), ima v letu 1902, poleg hiše na »Sovodenj.8«, v kateri živi njegovi žena Marija in hči Angela ERŽEN, pa tudi Franca s tremi otroki (Janez, Francka in Malka), v lasti tudi sosednjo hišo na »Sovodenj.26/10« (zgrajeno 1896; pri gradnji naj bi sodeloval tudi Francin mož Anton KACIN; kasneje hiša dobi novo številko in ime »S.10:Pr' Ustin) s travnikom. Slednje dne 9. julija 1901 izplača upniku Lovrencu TREVNU iz Koprivnika za 1520 kron.

Franciška Štremfelj - Kacin in njen mož Anton Kacin

Franciška Kacin

Island (New York, USA) je prispel 14 dni pozneje. Iz Amerike se ni več vrnil, saj je že 17. aprila 1902 umrl. Govori se, da ga je zasulo v rudniku ali pa je umrl zaradi pljučnice.

Franca je postala vdova, njen tast Matevž pa soskrbnik njenih mladoletnih otrok. Je dejstvo, da je od Janeza ERŽEN-a le 10 dni prej odkupila hišo v kateri je živela z otroki, res zgolj naključje? Po smrti moža je poskusila družinsko srečo še z Antoninim mlajšim bratom Janezom, vendar se zveza ni obnesla. Rodila pa se jima je hči Ivanka ŠTREMFLJ - na fotografiji - (22.6.1904), ki je v 30. letih kot učiteljica gospodinjstva in ročnih del poučevala na Narodni šoli v Sovodnju. Leta 1940 se je poročila s Franjom RUBIN-om, s katerim sta se po vojni odselila v Begunje.

Franci sami, ob štirih otrokih ni preostalo drugega, kot da se loti posla, ki ji je bil tudi sicer pisan na kožo, trgovanja. Trgovsko žilico, ki jo je kot kaže podedovala po očetovi družini, je s pridom izkoristila. Že njen oče Tomaz ŠTREMFLJ (16.12.1825 Laniše 25 - 02.12.1886 ali 21.2.1886) Laniše 6 »V Laputnk« naj bi bil potovec (trgovski potnik), ki je v Gorici ali kje drugje nabavljeno blago prodajal po Idrijskem in Tolminskem, pa tudi po Loškem. Mica, Tomaževa stara mati po materini strani, pa je bila hči Andreja FANTON-a, ki se je leta 1772 priženil v Sovodenj in katerega predniki izvirajo iz beneške trgovske družine FANTON. (op.: ledinsko ime »Per Fanton« v Spodnji Kanomliji).

Sovodenj 8 »stara mamičina hiša«

Franca KACIN, takrat že kot zasebnica, s prodajno pogodbo 7. aprila 1902 za 2000 kron od Marije ERŽEN, kot posrednice svojega moža, kupi obe hiši s pripadajočim travnikom, ta pa po prodaji posesti s svojo hčerjo Angelo (r.1893) 13. maja 1902 odpotuje v Ameriko k možu. Franca v hiši »Sovodenj.8«, na kateri ima v tem času še nek neporavnani dolg in je ne sme prodati ali prenesti na koga drugega, še naprej živi s svojimi otroki.

Kot zasebnica je Franca prav gotovo trgovala ali vsaj opravljala kakšno obrt že, ko je bivala v njej, in povsem verjetno je bila poleg »Košanca« (TELBAN) edina, ki je imela v Sovodnju trgovino že pred I. svetovno vojno. V hiši je živela do leta 1913, ko se je z otroki preselila v hišo čez cesto, potem, ko jo je dobila v zameno za hišo »Sovodenj.26/10«. Staro hišo »Sovodenj.8« obdrži v svoji lasti in jo začasno uporablja kot skladišče.

Le ta ponovno zaživi leta 1927, ko se vanjo s svojo družino preseli Francina hči Malka. Njen mož Matija DEBELAK (1897-1991) si v njej postavi fotografski atelje, Malka pa je v tem času polno zasedena s trgovino. Za gospodinjstvo in otroke je po smrti svojega moža skrbela najeta kuharica Marička GRUDEN-ERŽEN (1900-1968). Družina je v njej

živela do leta 1936, ko so se preselili »V Grapo«. V hiši sta ostali kuharica Marička in njuna dva otroka Rozinka in Franc, občasnno, v glavnem pa pri starših »V Grapi«, pa je tu živela tudi **Jožica KACIN** (1920), Malkina najstarejša hči. Morda je bila hiša namenjena njej, vendar so se zaradi takratnih dogodkov stvari zasukale drugače. Leto po poroki z žandarmerijskim podnarednikom **Dakom MILANOVIĆ-em** (1907-1996), se je v hiši rodila le še njuna prva hči Stana (1942), potem pa je morala mlada družina Sovodenj zapustiti. Naslednja hči, moja mati Mira (1943), se je rodila v bližnjih Fužinah, njuni ostali trije otroci: Niko (1946), Lado (1948-1975) in Miro (1950) pa so se rodili že v Gorenji vasi.

Zadnja je v hiši v Sovodnju ostala kuharica Marička, ki je v njej živela do svoje smrti. Hišo je leta 2002 (natanko 100 let potem, ko jo je Franca kupila) občina porušila. Na njenem mestu naj bi bila nekoč avtobusna postaja.

Trgovina z mešanim blagom »Pr' Tadel Franc«

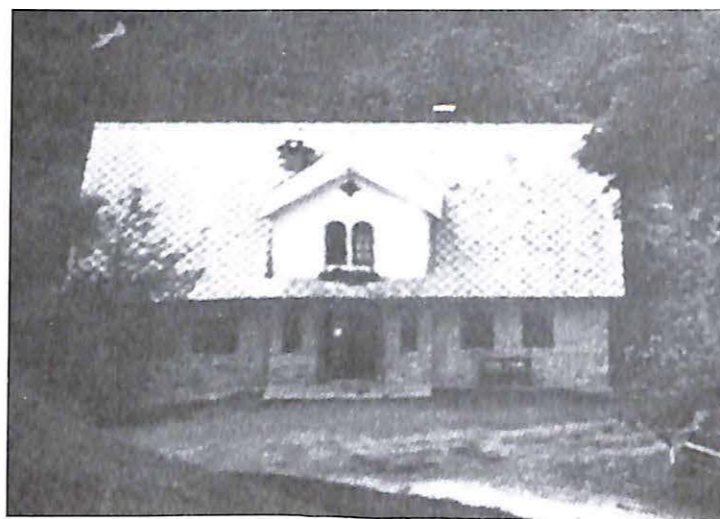
Sovodenj 7 »nova mamičina hiša«

Ko se leta 1912 poročita Antonija TREVEN (r.1896) »Lazarjeva« in Janez ŠIFRAR »Sivkar« oba s Koprivnika, nevestin oče Lovrenc TREVEN svojo nekdanjo posest s hišo, od tedaj imenovano »S.26/10-Pr' Ustin« pridobi nazaj in jo kot doto odda svoji hčeri. Franca v zameno vzame hišo na naslovu »S.7« s pripadajočim travnikom. **Menjava hiš** je bila opravljena **13. januarja 1913**. Franca je z menjavo pridobila boljšo lego. Prostor pred hišo je bil bolj odprt in morda je že takrat razmišljala o širitvi trgovske dejavnosti. Dne 19. oktobra 1916 je delu travnika ob hiši spremenila namembnost. Na novo pridobljenem zazidljivem delu parcele je postavila skedenj in šupo, ki ju kasneje sin Anžon uporablja za vozove in konja.

Franca je takoj po koncu vojne leta 1918 v »novi hiši« odprla trgovino z mešanim blagom. Blago za svojo trgovino je naročala v glavnem v Škofji Loki. Za prevoz nabavljenega blaga

Sovodenj 7 »nova mamičina hiša« in detajl iz table na hiši

Hiša Sovodenj 7 z druge strani.

v Sovodenj je skrbel njen sin Anžon. Prodajala je predvsem prehranske izdelke (kruh, moko, testenine,...), pa tudi pijačo, sladkarije (bonboni Šumi, ...), razne drobne predmete - bižuterijo (okrasne pentlje, trakove, ...) in še kaj. Pogodbo je imela tudi z ljubljansko tovarno Kolinska, kjer je kupovala cikorijo. Iz nje so kuhali kavo imenovano »proja«. V trgovini v Sovodenj št. 7 »Pr' Tadel Franc« je bilo življenje ves čas zelo živahno. Mnogo ljudi se je ustavljalo v njej in marsikatera zgodba ali novica je prišla na dan. Lastnica je posebno rada posedela na leseni klopi pod kostanjem in kramljala s Franciško TUŠAR (1873-?) »Utrinkovo Franco« in Marijo BAJT »Šuštarjevo Mece«. Bila je razgledana, saj je redno spremljala dogodke po svetu. V času med obema vojnoma je bila naročena na več časopisov (Jutro, Bogoljub, ...). Medtem, ko je z leseno žlico iz skodele proje zajemala vanjo nadrobljen kruh, jih je redno, vsako jutro prebirala.

Tudi Francin tast Matevž se je dostikrat oglasil v dolini in kaj prigriznil. Trgovina je bila v pritličju v vzhodnem delu hiše.

Na drugi strani veže je živela Franca z Anžonom, v gornjem nadstropju hiše pa je bivala najmlajša Francina hči Ivanka. Sprva si je svojo družino v tej hiši ustvarila tudi Malka. V njej se ji je rodila najprej hči Jožica KACIN (1920), po poroki z Matijo DEBELAKOM (1897-1991), dne 14. julija 1924 pa tudi njuna prva dva skupna otroka: Nikica (1924-1985) in Viktor (1926). Dne 27. septembra 1926 je ob hudi poplavi, ki je zajela Sovodenj, hišo zalilo. Voda je tako narasla, da so morali hišo zapustiti skozi frčado hiše. Viktorja, ki je bil še dojenček, so v zibki nesli preko brvi na nasprotni breg čez cesto. Hiša

Franca z vnukinjo Jožico (1924)

je postala za številno družino tudi pretesna, in leta 1927 se Malka z družino preseli v »staro mamičino hišo«, kjer se jima rodijo še ostali otroci: Srečko (1928), Cvetko (1929-1929), Francka (1930), Herman (1932) in Rozalija (1933-1933). Le povsem zadnja, Marija (1942), se je rodila »V Grapi«. Franca je po malem trgovala še vse do leta 1942, ko so bile zasebne trgovine ukinjene. Ko po vojni trgovine ni bilo več, je življenje v hiši zamrlo. Francina najmlajša hči Ivanka se je že pred vojno poročila in se odselila v Begunje. Malka in Matija sta z otroki živela v Grapi, Jožica s svojo družino pa v Gorenji vasi.

Leta 1954 je šla Franca na obisk k hčeri Ivanki v Begunje. Do Lesec se je peljala z vlakom, od tam do Begunj pa je morala peš. Čevlji so jo ožulili, zato si jih je sezula in pot po prašni cesti nadaljevala bosa. Takrat se ji je ožuljen prst na nogi vnel, vnetju je sledilna zastrupitev, ki se je širila po nogi navzgor. Franca je zbolela in Malka je šla v Begunje, da sta obe z Ivano skrbeli zanjo. Zaradi sladkorne bolezni se ji je stanje poslabšalo. Kmalu je umrla. Pokopali so jo v Begunjah.

Zadnja sta v domači hiši v Sovodnju živela Anžon in njegova žena Johana. Ko sta umrla Anžon (u. 1964) in za njim še Johana (u. 1967) je posest odkupila občina. Na mestu kjer je nekoč stal Anžonov skedenj je zgradila trgovino (ABC Loka-1968, sedaj je tam Mercator), na prostoru kjer je stala hiša pa sta danes parkirišče za avtomobile in avtobusna postaja.

Amalija Kacin - Debelak

(4. julij 1899 – 27. marec 1981)
trgovka v Sovodnju

V njenem krstnem listu piše, da se je rodila v Selu pri Žireh 3/4 staršema Antonu KACIN-u »Podčrtarju« iz Podjelo-

vega brda in materi Frančiški ŠTREMPELJ »Laputnikarjevi« z Laniš, nedvomno pa je bilo takrat stalno bivališče njene družine v Sovodnju v »stari mamičini hiši« na številki 8 in so bili v Selu le začasno. Malkino rojstvo se pokriva s časom, ko se je oče od družine poslovil in odšel v Ameriko, za vedno, saj je že leta 1902 tam umrl. O Malkinem otroštvu ni dosti znanega. Družina je živela brez očeta, uradno ga

Amaliji Debelak

je kot soscrbnik nadomeščal stari oče Matevž. Pri njenih 11 letih je za pljučnico umrla starejša sestra Francka. Ko je bila Malka stara dobrih 13 let pa se je družina preselila v hišo čez cesto, kjer je njena mati Franca že načrtovala prihodnost družine: Malka bo trgovka, Anžon bo dobavljaval robo, Ivanka pa se bo izpopolnila v ročnih spretnostih.

Ob materi, ki je leta 1918 odprla trgovino z mešanim blagom, si je Malka nabirala izkušenj s trgovanjem. Bila pa je mlada in zanimale so jo tudi druge stvari. Da ji je »Danikovšk Frenčk« **Franc BEVK** (1893-ok.1957) še posebej všeč, mati ni nič vedela. Ko je leta 1920 rodila Jožico, pa nad njenim izbrancem ni bila nič kaj navdušena. Poroke ni dovolila. Njegova družina je bila na drugi strani takrat na novo postavljene meje, v Italiji. Pravi za njeno hči je namreč prišel šele 4 leta kasneje: **Matija DEBELAK** (1897-1991), »Jezerškov« iz Stare Oselice. Matija se je na Dunaju izučil za fotografa. Dne 13. junija 1932 je na podlagi dogovora s

Francem DOLENC-em iz Škofje Loke postal podzakupnik dela lovišča na območju LD Sovodenj. V službi je imel nekaj lovskih čuvajev, ki so skrbeli za njegovo lovišče, skupaj pa so hodili tudi na lov. Kot vojni invalid s Soške fronte (ostali je brez desne roke) pa je dobil tudi dovoljenje (koncesijo) za prodajo export tobaka, kar je bila v tistem času, glede na to, da je bilo povpraševanje po njem veliko, pomembna dobrina.

Trgovina »Pr' Malk u Grap«

Koprivnik 45 (danes Sovodenj 17)

Leta 1936 je nastopila gospodarska kriza. V Italiji je bilo hudo pomanjkanje hrane. Takrat so med Italijo in Jugoslavijo odprli mejo. Podjetna Malka in Matija sta v Grapi, tik italijanske meje v letih 1936/7 zgradila hišo in vanjo iz »stare mamičine hiše« prenesla trgovino. Meja med Italijo v Jugoslavijo pa je bila prosto prehodna samo iz italijanske smeri, od koder so ljudje v Jugoslavijo lahko hodili po hrano, predvsem po kruh in moko. Tisti, ki so živeli na jugoslovanski strani pa so za prehod meje z Italijo potrebovali propustnico. Blago, ki ni sodilo med nujne prehranske izdelke, je bilo seveda podvrženo carini in ga je bilo zaradi tega prepovedano prosto prenašati preko meje. Mejo so nadzorovali graničarji in financerji, ki pa iznajdljivim domačinom niso bili vedno kos.

To je bil tudi čas, ko je Italija že kazala svoje ozemeljske težnje, zato je Jugoslavija želela svoje meje zavarovati. Začela se je gradnja obrambnih položajev. Leta 1938 je nadzor

Kazenski pregon:

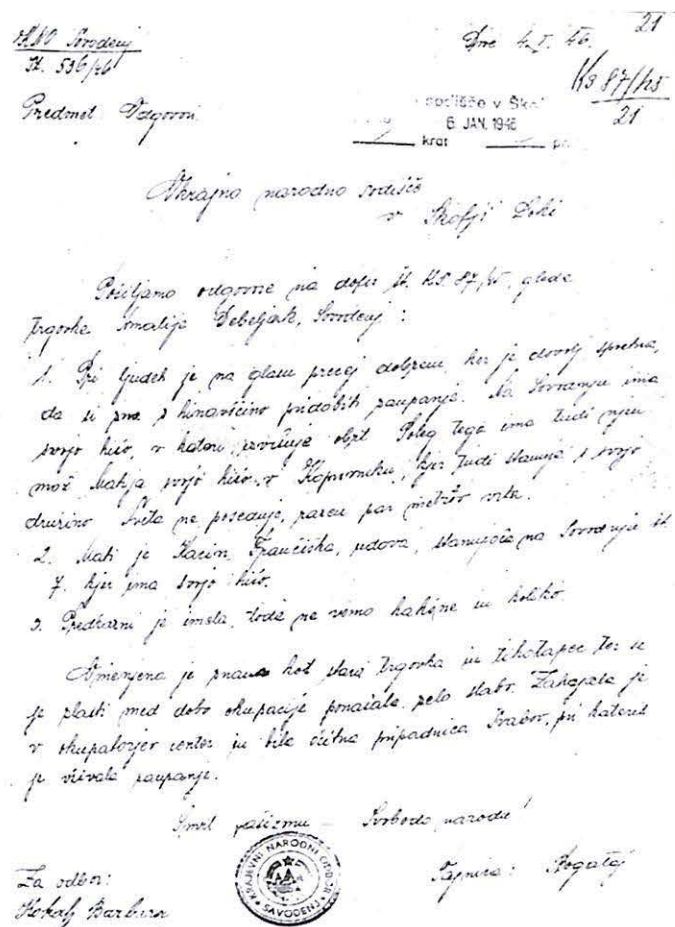
Očitano ji je bilo, da je z nedovoljeno trgovino »črnohorzijanstvom« od septembra do novembra 1945 preko meje v Italijo nezakonito, po ceni 60-90 Din/kg, prodala več tovorov suhih gob v skupni količini okrog 2000 kg. Odkupoval jih je trgovec z gobami Maks ŠTUCIN iz Cerknega, ki jih je nato prodajal naprej v Gorico. Na podlagi zaslišanja več prič naj bi dejansko šlo za največ 750 kg suhih gob, 146 kg pa ji je bilo zaplenjenih še pred prodajo. Gobe je po ceni, ki je bila višja od predpisane odkupovala od domačinov iz Nove in Stare Oselice, Žirov, Dobračeve, Ledinice, Trebije, Koprivnice, Hobovš. Razen v primeru Ivanke BUH iz Lučen, ki ji je prodala 100 kg gob naenkrat, je v glavnem šlo za količine do največ 10 kg. Čez mejo jih je 2-3 krat z vozom peljal njen brat Anžon, ko je dobavljal hrano partizanom. Približno tolikokrat pa so jo čez mejo peljali tudi z avtomobilom, ki je iz Ljubljane v Cerkno vozil hrano.

Malka se takrat v zagovoru brani z besedami: »Gobe sem prodajala trgovcu ŠTUCIN-u v Cerknem v lirah tako, da je v dinarjih zneslo prvič 60 din, potem pa ko so se cene dvigale, vedno več, nazadnje 90 din. Kupovala sem gobe približno po 5 din cenejše. Cenejše jih od ljudi nisem dobila. Ker so bili ljudje brez denarja, sem jim dajala za gobe hrano, tako, da sem gobe poračunala po navedeni ceni. Gobe so mi nosili različni ljudje, stare ženske in tudi otroci, tako da se prav vseh niti ne morem spomniti. Sprva, ko ljudje niso dobili podpor, se sploh niso mogli drugače preživljati kot s tem, da so prodajali gobe in za ta denar kupovali hrano. Ker so bili ljudje reveži, jim niti nisem mogla plačevati manj. Šla sem preje enkrat vprašat trgovca SEVER-ja v Ljubljano, kako bo z gobami in mi je rekel, da bodo približno po 40 din. Za ta denar pa jih od ljudi nisem mogla dobiti. Zato sem gledala, da sem jih prodala drugam in da sem na ta način tudi ljudem koristila.«

Njen zagovor ni bil upoštevan. Z izrečeno sodbo z dne 31. januarja 1946 je bila obsojena na plačilo kazni 45.000 dinarjev, ki se v primeru neizterljivosti spremeni v 900 dni prisilnega dela brez odzema prostosti. Dolžna je bila plačati tudi povprečnino v višini 5.000 dinarjev, kot plačilo stroškov kazenskega postopka. Na podlagi odločbe Vrhovnega sodišča LRS v Ljubljani ji je bila kazen dne 1. avgusta 1946 znižana na 12.000 dinarjev, oziroma 240 dni prisilnega dela brez odzema prostosti. Kazen je odplačala. Blago, kar ga je še ostalo, so odpeljali v združeno trgovino.

V času kazenskega postopka, ki je bil voden proti njej, si je Malka s strani KNO (Krajevni narodni odbor) Sovodenj dne 4. januarja 1946 »prislužila« naslednjo karakteristiko (glej fotografijo).

Njena trgovina je bila torej v času 2. svetovne vojne nasilno izpraznjena kar štirikrat. Uradno jo je odjavila 28. maja 1948. Družina je po koncu vojne na sedmih popisanih straneh prijavila vojno škodo, skupno v višini 118.000 dinarjev. Škoda, ki ji je bila sicer priznana, pa ni bila izplačana nikoli. Po vojni se Malka s trgovino ni več ukvarjala. Družina se je v

glavnem preživljala s prihodki, ki jih je kot fotograf dobival njen mož Matija. Umrla je 27. marca 1981 in je pokopana na pokopališču v Novi Oselici.

Žojica MILANOVIČ se pogreba spominja takole: »Ko je umrla moja mama, je bil to gotovo največji pogreb, ki se je kdaj dogajal v Sovodnju, in verjetno ne bo nikoli več takega. Malka je bila znana in cenjena daleč naokoli in njenega pogreba se je udeležilo ogromno ljudi. Pogrebni sprevod se je od pokopališča v Novi Oselici na vrhu hriba, po cesti navzdol raztezal skoraj do Sovodnja.«

Ko je umrl tudi Malkin mož Matija (9. novembra 1991) je hišo »V Grapi« kupila družina MATIJEVIČ in jo lepo obnovila. Od treh hiš, ki sta jih v Sovodnju imeli Malka in njena mama Franca je to edina hiša, ki danes še stoji. Nihče od Malkinih ni ostal v Sovodnju. Rodila je 9 otrok, ki so »pridelali« 23 vnukov, le ti pa 45 pravnukov. Do leta 2008 se je rodilo tudi že 14 Malkinih pra-pravnukov in 2 pra-pra-pravnuka.

Janez Kacin - »Franc'n Anžon«

(24. avgust 1895 - 19. oktober 1964)
furman (voznik) in vaški posebnež

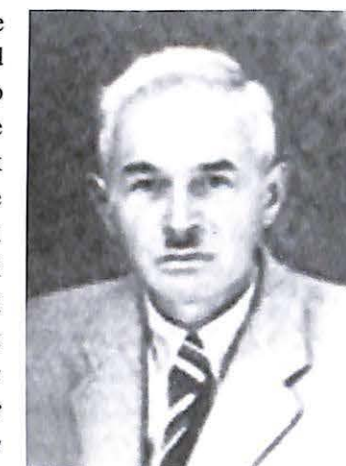
Okrajno sodišče v Škofji Loki, 27. novembra 1945: Zaslišanja, v katerem naj bi nastopil kot priča in soobtoženec v povojnem sodnem postopku proti svoji sestri (trgovki v Sovodnju) se ni udeležil z obrazložitvijo, da je bil utrujen od vožnje. S tremi »+++« se je podpisal pod zapisnik, ki so ga sestavili v njegovi odsotnosti.

»KACIN Janez, roj. 24.8.1895 v Sovodnju in tam stanujoč št. 7, očeta Toneta (umrl) in matere Frančiške roj. ŠTREMFLJ pristojen v Sovodenj, Slovenec, po poklicu voznik, samski, nepismen, brez premoženja, kaznovan bil večkrat in sicer radi tepeža, največ na 2 meseca zapora, v drugi preiskavi ni. Brat osumljenke Amalije DEBELJAK.«

Rodil se je v Sovodnju v hiši katere lastnika sta bila takrat Janez ERŽEN in njegova žena Marija. Svojega očeta Antona, najstarejšega od štirih sinov Matevža KACIN-a (1845-1933), »Podčrtarjevega« iz Podjelovega brda (Nova Oselica) skorajda ni poznal, saj je bil komaj 4 leta star, ko je le ta odšel v Ameriko. Doma so ostali žena Franca r. ŠTREMFLJ (1875-1954) in štirje nedorasli otroci. Janezov ded Matevž, ki je imel verjetno na svojega vnuka velik vpliv, je bil veseljak in je pogosto prirajal hišne zabave na katerih se je zbirala številna okoliška mladina. Pilo in plesalo se je, brez tepeža in drugega kar je sodilo zraven pa tudi ni šlo. Kakorkoli, domačemu župniku to ni bilo všeč, kar je jasno izrazil z besedami vpisanimi v družinsko knjigo (Status Animarum) Nove Oselice. Oče Anton KACIN (1869-1902) je v slabih treh letih dela v Ameriki le zaslužil toliko, da je njegova žena Franca lahko leta 1902 od Janeza ERŽEN-a in njegove žene odkupila njegovo posest v Sovodnju, s hišo v kateri je sicer že živela s svojimi otroki. Leta 1913 se Franca z otroki preseli v drugo hišo čez cesto, tri leta kasneje pa ob njej zgradijo še skedenj in šupo, ki postaneta mlademu Janezu središče njegovega življenja. Nove hiše, ki je stala v samem središču Sovodnja in v kateri je mati Franca že takoj po 1.sv. leta 1918 odprla trgovino z mešanim blagom, se je prijelo ime »Pr' Tadebel Franc«.

Po svojem značaju je Anžon precej odstopal od ustaljenih navad družbe, zato tudi pravo družinsko življenje ni bilo zanj. Bil je svobodnjak in rad je počel, kar se mu je zahotelo. Bil je vseh muh poln in idej za norčije mu ni nikoli zmanjkalo. Njegovi nečakinji Mariji Krajnik se je zapisalo: »Najprej pa je povedal, da on ne bo Janez. Njegov oče, ki je umrl v Ameriki je pravil, da Janeze tam kličejo »Žon« in da je tudi on »an Žon«, tako,

Janez Kacin - »Franc'n Anžon« da bo od sedaj naprej kar Anžon.« Ko je bil med I. svetovno vojno na Soški fronti je enkrat mati Franco zelo prestrašil. Enega svojih kameradov je nagovoril, da je pisal domov, da je padel. Mati je dala za mašo in zvonjenje, ženske (mati in sestri) so se oblekle v črno, žalovale za Anžonom in ga hvalile, kako dober in priden je bil. Potem pa Anžon spet reče kameradu, da napiše, da je živ in zdrav. Sam se je še podkrižal in palec pritisnil na pismo. Ko je bilo vojne konec, je zares prikoral domov. Anžon je takrat menda rekel: »Mati, pa Malka pa Ivana, so me kar naprej zmerjale, da sem lenuh, da sem pijanec pa kaj vem, kaj še vse; no zdaj pa slišim, da so govorile po vasi, kako rade so me imele, kako sem jim vse naredil.«

V leta 1916 zgrajenem skednju ob hiši je imel prostor za vozove: 2 lojtrnika (enega manjšega in enega večjega), zapravljičevka in sani za vožnjo pozimi. Imel je tudi dva konja (Bram in Šimen), ki sta ga v času med obema vojnama vozila po vsej Poljanski dolini do Škofje Loke in okolici. Z njima je razvažal tovor in obiskoval gostilne v katerih so se furmani nasploh radi ustavljali. Ena takih je bila gostilna »Pri Otet« v Škofji Loki. Tam je nekega dne pri kosilu opazil skupino mestnih uradnikov. Stopil je do njih, vzel iz žepa mrtvo miš in rekel: »Mislite, da samo vi lahko jeste meso? Tudi jaz ga!«. Dal je miš v usta in začel žvečiti, uradnikom pa kosilo po tem ni več teknilo.

Ko se je utrujen vračal domov, se je pogosto vlegel na peč in zaspal. Škornji, ki si jih je še uspel sezuti so truščoma pristali na tleh ob peči. Če je bil lačen, si je skuhal zelje s krompirjem in repo, ki si ju je mimogrede nabavil na kakšni njivi ob poti proti domu. Mesa in mleka ni maral. Pogosto si je skuhal tudi projo, vanjo nadrobil kruh, se vsedel ob okno domače hiše in jedel. To je bil njegovo priljubljeno mesto v hiši. Zelo rad je imel živali. Pogosto je katero od njih pripeljal domov: enkrat so bile to gosi, drugič golobi, pa race in kokoši. Vse pa so kaj kmalu ubrale svojo pot: race navzdol po Sovodenjščici, ki je tekla ob hiši, druge živali pa so se porazgubile naokoli. Še posebej rad pa je imel svoja dva konja, za njiju je tudi zelo lepo skrbel. Včasih ju je odvezal, da sta tekala po okolici, on pa je po zraku pokal z

bičem. Ko so mu med II. svetovno vojno konja odvzeli, ga je to precej prizadelo.

Za potomstvo je pa le poskrbel. Z »Rovtarsko« Marjano PODOBNIK (1896-1957) s Koprivnika sta nekega poletnega dne leta 1922 pridelala hči Pepco. V zrelih letih se je tudi poročil. Leta 1950 si je za nevesto izbral Johano GRUDEN (1898-1967) prav tako s Koprivnika, sicer sestro domače kuharice Maričke. Skupnih otrok nista imela, tako, da sta po smrti matere France v hiši živela sama. V letih skupnega življenja je tudi njej marsikatero zagodel. Tako mu je enkrat, ko je dala kuhati meso, naročila naj popazi nanj. Anžon se je hitro znašel. Meso je vzel iz posode ven in ga nadomestil s polenom. Poleno se pa zlepa ni zasmodilo.

Kot furman je z vozom lojtrnikom in svojima dvema konjema prevajal vsemogoče. Njegova osnovna dejavnost je bila prevoz hlodov s katerim je po malem trgoval. Neobdelane je kupoval od kmetov, jih dal obdelati Lovrencu TELBAN-u (1904-?) »Kalarju«, ki je imel doma žago, in obdelane preprodajal naprej.

Čeprav je pogosto komu kaj ušpičil, tako je ob neki priložnosti »Rženarju« na hrbtu zakuril koš s slamo, pa je po drugi strani vedno rad priskočil na pomoč. V začetku 30. let so se pri njih doma v Sovodnju z velikim pletenim kovčkom v rokah ustavili »Zarjarski« Anton KACIN, njegova žena Marija in njun, še ne 10 let star sin Jožef, ki je kasneje postal oče našemu politiku Jelku KACIN-u. Odločili so se zapustiti rodni kraj in se odpraviti proti Celju. Anžon ju je s svojim zapravljičkom zapeljal do Škofje Loke, kjer je bila avtobusna postaja. Ko se je leta 1941 omožila njegova nečakinja Jožica, se je ponudil, da njo in moža Dakota z zapravljičkom zapelje do Dobračeve, k mizarju POTOČNIK-u naročiti pohištvo. Že dopoldne so se odpravili od doma, na večer pa so bili doma. Njegov konj je vsako, že nešteto krat prevoženo pot, zelo dobro poznal. Tudi za gostilne je zelo dobro vedel kje so. Tako je ob neki drugi priliki, ko je Anžon družino peljal v Žiri, konj prav ob vsaki gostilni, ki je bila ob poti, sam od sebe zapeljal na dvorišče. Nemalokrat je tudi na vozu spečega Anžona kar sam pripeljal domov, če se je čakanja pred gostilno naveličal, pa je prišel domov tudi sam.

Čeprav se je sestra Malka nanj pogosto jezila, je pri prevozih v zvezi z naročanjem in nabavo blaga za trgovino pomagal tudi njej. Z njo se je zapletel tudi v »kontrabant«, kar je bilo tudi sicer v krajih ob takratni rapalski meji z Italijo zelo priljubljeno opravilo. Na sodnem procesu proti njemu in njegovi sestri zaradi črnoborzijsanstva (nedovoljene preprodaje) so mu leta 1945 očitali, da je, večinoma ponoči, čez mejo v Italijo z vozom tihotapil večje količine suhih gob. Gobe je razložil, kot je sam povedal, pri »Šinkovih« v Podlanišah. Priznal je tudi, da je vozil 2-3 čez mejo ob priliki, ko je peljal nakazano hrano za (partizanske) vojake ob meji.

Kot vaški posebnež je ostal v spominu ljudi, ki so ga poznali. Njegova nečakinja Marija KRAJNIK se ga spominja takole: »Ta naš Anžon je bil res ena slika, jaz sem se ga sicer

bala, ker je ves čas vihtel tisto gajžlo in kar sem ga jaz poznala, je bil že starejši in večinoma pijan, mama se je vedno jezila, da mu ljudje samo zato dajejo pijačo, da govori traparije. Mimo nas po grapi se je vedno vozil tako, da je ležal na lojtrniku, konj pa ga je sam počasi vlekel proti domu, ampak, ko je prišel domov in se je konj ustavil pred štaljo, ni nikoli pozabil konja izpreči in ga peljati v štaljo, ter mu dati jesti. Bila sta kolega.«

Umrl je 19. oktobra 1964, ko je v domači hiši padel po stopnicah in si zlomil tilnik. Ko je tri leta za njim umrla še njegova žena Johana, je hiša ostala prazna.

Viri in literatura:

ZU Nova Oselica: Matične in družinske (SA) knjige

Okrajno sodišče v Škofji Loki - Zemljiška knjiga: Kupna pogodba Dn.št. 328/1902, 1902

Zgodovinski arhiv Ljubljana: Kazenska zadeva zoper Debeljak Amalijo, 1945/6

Okrajno sodišče v Škofji Loki - Zemljiška knjiga: Zemljiško-knjižni historijski izpisek vlož. št. 79 in 80, ko. Laniše

Pavšič Tomaž: Ob stari meji: pričevanja in spomini; Idrija: Bogataj, 1999, ponatis 2006

Milanović Jožica: ustno izročilo, 2003-2008

Krajnik Marija: Korenine belih brez; Škofja Loka: KD Reteče-Gorenja vas, 2006

Burnik Milka: Moj kraj skozi čas: Življenje pod Ermanovcem, Bevkovi vrhom in Sivko; Sovodnj: Krajevna skupnost, 2007

Internet: Zbirka Ellis Island - <http://ellisland.org>

Internet: Moj Rodovnik - http://fonda.amadej.si/Moj_Rodovnik

Osebni arhiv

Prikaz skupnega rodovnika župnije

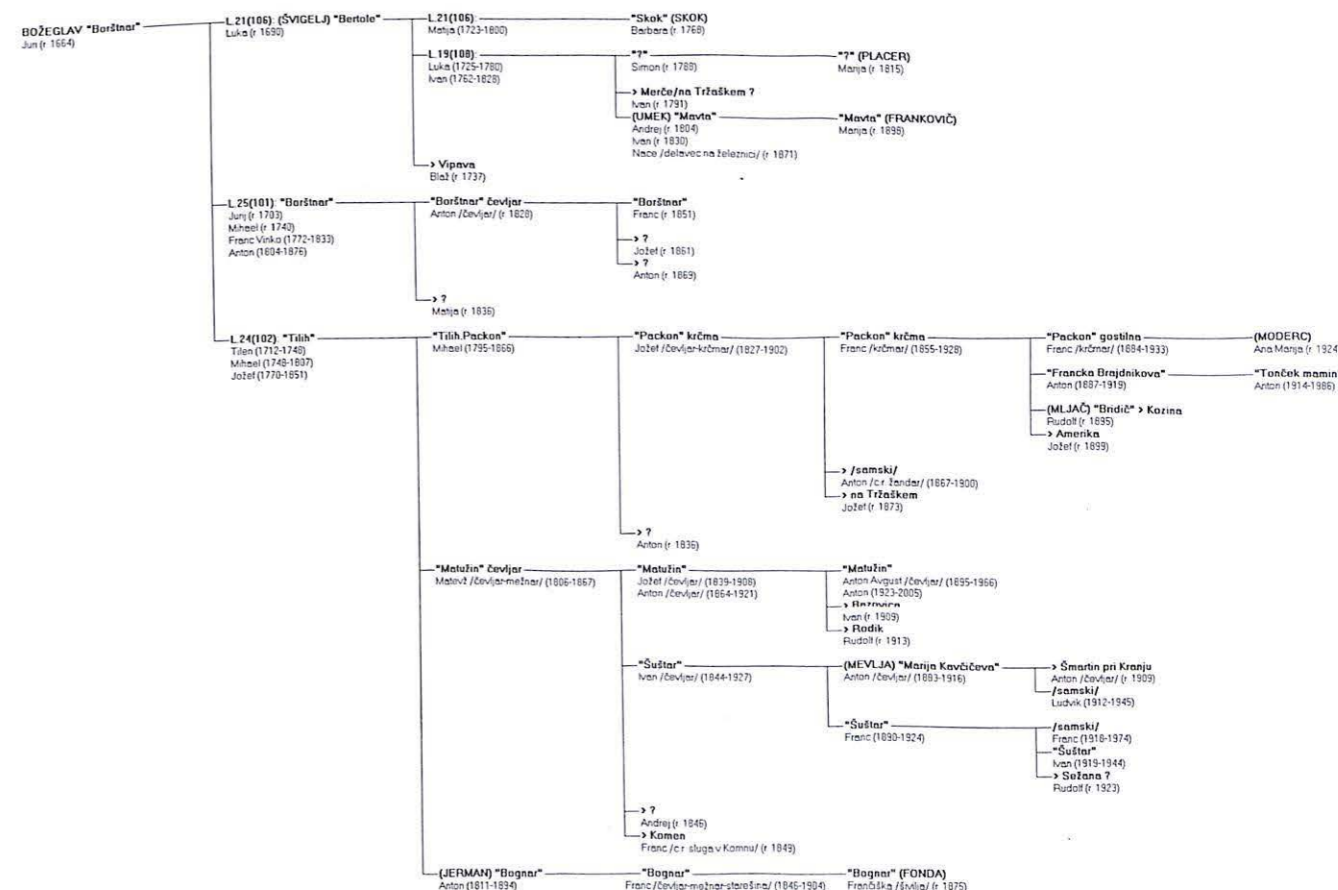
Robert Fonda

Ob podrobnem raziskovanju družin in njihovih rodovnih dreves v župniji Lokev na Krasu, sem zaradi velike količine podatkov, in posledično izjemno obsežnih rodovnikov, ki so ob tem nastajali, razmišljal kako bi med seboj na pregleden način rodovno povezal celotno župnijo. Lokev je skupaj z bližnjimi Preložami že od nekdaj veljala za največjo slovensko vas in številčnost rodoslovnih podatkov je res zelo velika. Že v času nastanka prve družinske knjige /Status Animarum/ leta 1793 je v sami vasi Lokev živelo preko 100, v bližnjih Preložah, ki pripadajo isti župniji, pa še dodatnih 24 družin. Na prelomu iz 19. v 20. stoletje, se je ta številka več kot podvojila in v svojem največjem obsegu je vas štela preko 1200 prebivalcev. Skozi celotno zgodovino obstoja krajevnih pisnih virov lokavske župnije, ki segajo v leto 1664 in predstavljajo osnovni vir za raziskavo posameznih družin v vasi, se je tako zvrstilo blizu 20.000 oseb, ki jih je bilo potrebno med seboj povezati in obdelati. Ob tem sem prišel do izjemno presenetljivega rezultata, ki je preko Gausove krivulje pokazal, da so med seboj takorekoč vse družine vasi v povprečju v sorodu že v 6 generaciji prednikov. Ali, če povem drugače. Vsak Lokavec, rojen v času med obema vojnama, ima v vasi s svojim vrstnikom v povprečju vsaj

enega skupnega prednika /običajno jih je več/, ki je bil rojen okoli leta 1790. Upam, si trditi, da bi bil rezultat raziskave podoben tudi v mnogih drugih ožjih lokalnih skupnostih po Sloveniji. Kakorkoli, ta moja ugotovitev je potrdila, da je združitev celotne župnije v skupni rodovnik smiselna, tako za področje ljubiteljske sfere, kot morda tudi resnejše strokovne študije. Kako tako izdelan skupni rodovnik celotne župnije tudi pregledno prikazati in ponuditi na vpogled tudi običajnemu bralcu, pa je ob številnih in nešteto krat prepletenih družinskih povezavah, vse prej kot enostavno.

Družine v posameznih vaških skupnostih so bile, in so še vedno, najbolj prepoznavne preko hišnih imen. Za razliko od priimka družine, ki označuje pripadnost nekemu rodu, je slednje za vaško skupnost izvirno in v osnovi označuje hišo, tj. bivališče družine. Priimek in hišno ime skupaj pa predstavljata dva najpomembnejša atributa, ki z vidika rodoslovja določata status posameznika v vasi. Za izdelavo rodovnika župnije je bilo potrebno ta dva elementa med seboj nekako povezati.

Odločil sem se za sistem, ki temelji na zbirki po vnaprej določenih pravih izdelanih rodbinskih listov. Vsak od njih predstavlja enega od priimkov iz župnije, njegovo drevesno sestavo pa določajo hišna imena, ki se ob tem priimku pojavljajo. Z izbiro 30 najpogostejših priimkov od 17. stoletja dalje, in torej izdelavo ravno toliko rodbinskih listov, sem zaobsegel večino prebivalstva v vasi za to obdobje. Da sem vpogled v rodbinski list nekoliko popestril sem dodal

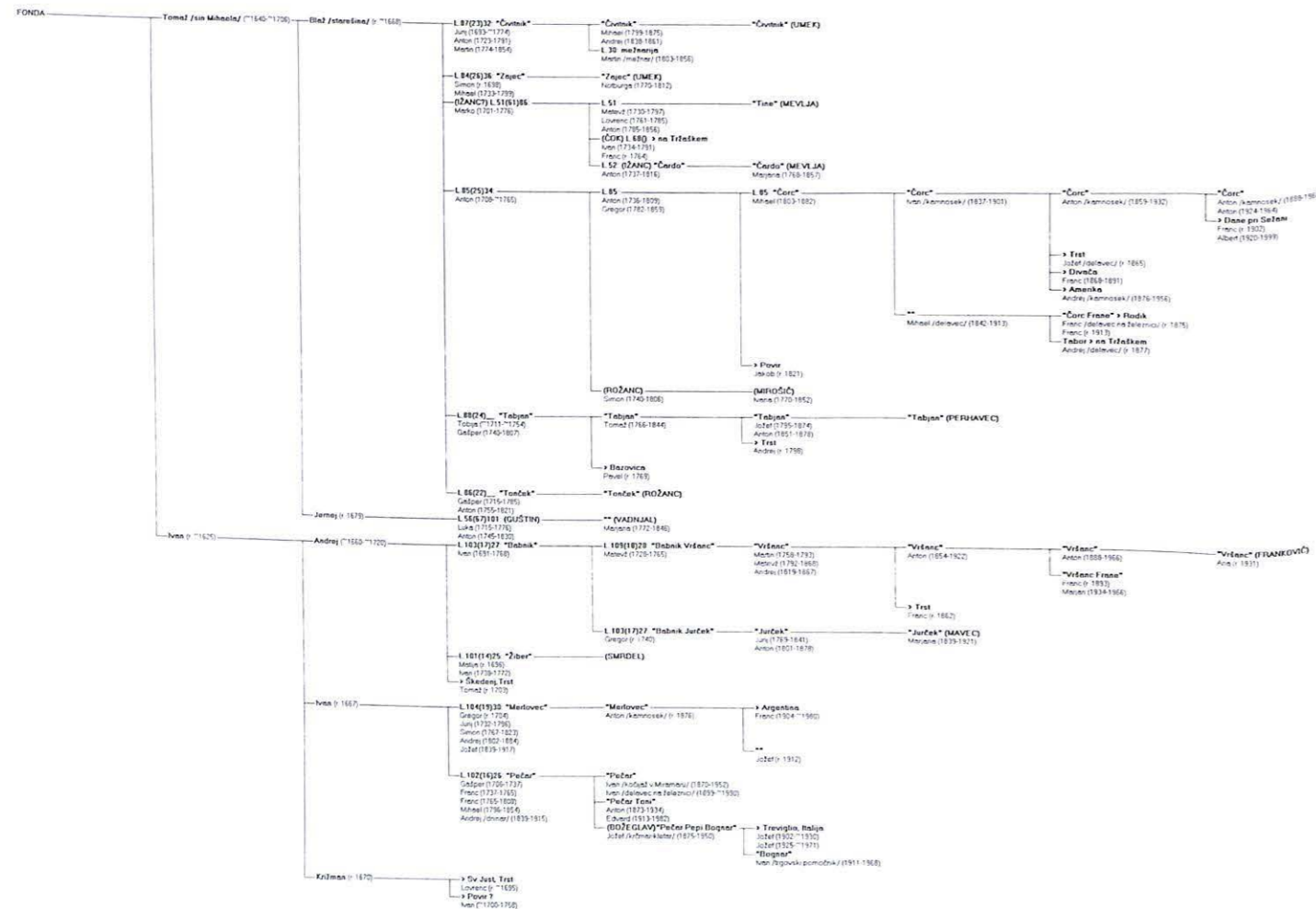
še imena oseb, letnice rojstva, smrti, poklice, ..., itd.. Ker rodbinski list temelji na priimku, je seveda jasno, da so v njem zabeleženi le moški potomci rodu (tistih, ki so umrli kot otroci, zaradi preglednosti, nisem zapisoval), ženske pa so omenjene le tedaj, ko kmetijo dedujejo. Verjetno tudi ni potrebno posebej poudariti, da je obstoječo zbirko mogoče v vsakem trenutku dopolniti z novim rodbinskim listom in tako rodovnik župnije še dopolniti. Naj tu mimogrede omenim še, da sem vsak rodbinski list posebej izdelal s pomočjo rodoslovnega programa Brother's Keeper, in sicer tako, da sem razpoložljiva vnosna polja nekako prilagodil lastnim potrebam.

Hišnim imenom v posameznem rodbinskim listu sem sledil po osnovni formuli: (Priimek-prej) »Hišno ime« (Priimek-potem). Na kratko to izgleda takole: ko pristopi v hišo oseba z novim priimkom, to zabeležim s (Priimek-prej), kar pomeni, da hišnemu imenu v preteklost lahko sledimo v rodbinskim listu s tem priimkom. Hkrati pa je v tem rodbinskim listu, torej (Priimek-prej), zabeležena pot sledenja hišnega imena v prihodnost, tako da je na koncu zapisa, ko se priimek spremeni, vpisan (Priimek-potem). Sistem omogoča sledenje posameznega hišnega imena skozi vse priimke, ki so se pri določeni hiši pojavljali in tako omogoča takorekoč vsakemu vaščanu relativno enostaven

vpogled v celotno zgodovino svojih prednikov. Ob tem pa je seveda potrebno biti tudi pozoren na nekatera resnična, in niti ne ravno redka dejstva. Nekatera hišna imena izginjajo, hkrati pa se pojavljajo nova. Tedaj tudi (Priimek-potem) ali (Priimek-prej) ne obstajata. Lahko se zgodi, da hišno ime ostane, rod pa izumre (npr. naslednik rodu umre brez potomcev, njegova žena pa k hiši pripelje drugega moža, katerega otroci nadaljujejo rod). Lahko se zgodi tudi, da rod ostane, hišno ime pa se spremeni (bodisi zaradi izgradnje nove hiše ali katerega drugega vzroka). Zaradi tovrstnih primerov je potrebno pravila prikaza, zaradi same verodostojnosti povezav, seveda natančneje opredeliti, vendar pa to ni več namen tega članka.

Primer sledenja na preprostem vzorcu:

Vzamem rodbinska lista BOŽEGLAV in FONDA in sledim hišnemu imenu »Bognar«. V rodbinskim listu BOŽEGLAV povsem spodaj najdemo podatek, da je to hišno ime pred priimkom BOŽEGLAV pripadalo družini JERMAN. Sled za hišnim imenom v preteklost bi lahko iskali v rodbinskim listu pod tem priimkom. Iz rodbinskega lista BOŽEGLAV pa lahko razberemo, da je Anton BOŽEGLAV (1811-1894) k družini JERMAN pristopil in v njihovo hišo prinesel svoj priimek. Hišo je nasledil njegov sin Franc (1846-1904), ki je

bil čevljar/mežnar in tudi vaški starešina. Za njim je domačo hišo »Bognarjevih« nasledila njegova hči Frančiška, ki je v hišo pripeljala moža s priimkom FONDA. Pri »Bognarjevih« se je priimek ponovno spremenil. Sedaj vzamemo v roke rodbinski list FONDA in sledimo hišnemu imenu naprej. Skoraj povsem spodaj najdemo, da je »Bognarjevo« hči Frančiška poročila Jožef FONDA (1875-1950) iz rodu »Pečarjevih« FONDA, ki je bil v gostilni Muha zaposlen kot kletar. Mimogrede lahko iz istega lista ugotovimo, da je bil rod »Pečarjevih« zelo star in je ves ta čas ohranil isti priimek. Jožef je imel dva sinova. Iz rodbinskega lista je še razvidno, da je »Bognarjevo« hišo nasledil Ivan (1911-1968), kot mlajši izmed sinov.

Y-DNK poti prednikov Slovencev

Marjeta Manfreda Vakar

Vsak človek nosi v svojem telesu (DNK) pričevanje in dokaz za prehojene poti svojih prednikov.

Podatki v tem prispevku se nanašajo na jedro DNK, dedni zapis moških potomcev, ki ga ti prejmejo le od očeta, za razliko od mtDNK, ki se deduje samo po materini strani in prehaja tako na sinove kot na hčere.

Velik del človeške jedrne DNK tvorijo različna ponavljajoča se zaporedja DNK, med njimi kratke tandemske ponovitve (STR) - nukleotidna zaporedja. V lokusih STR se posamezniki med seboj najbolj razlikujemo. Njihova variabilnost znotraj populacije je tako visoka, da s preiskavo 13 lokusov STR lahko z visoko znanstveno gotovostjo med seboj razlikujemo katerokoli osebo, razen enojajčnih dvojčkov. (Katja Drobnič)

Številka 6 na nekem lokusu STR (označevalcu) pomeni 6-kratno ponovitev nekega zaporedja nukleotidov - alela. Na primer: DYS 390=24 pomeni, da se določen motiv zaporedja nukleotidov ponovi 24-krat.

Število analiziranih lokusov STR v jedri DNK je lahko različno. Manjšina od 140 tisoč moških v sicer največji tovrstni ameriški svetovni spletni bazi (www.ysearch.org), javnosti dostopni od leta 2000 naprej, ima analiziranih že tudi več kot 60 lokusov, okrog 80 % od 31 tisoč y-dnk haplotipov iz 134 držav v SMGF bazi (www.smgf.org), upravlja jo istoimenska neprofitna organizacija iz Salt Lake Citya, ustanovljena leta 1999, ima analizirane vrednosti na 34 lokusih, nemška YHRD (www.yhrd.org), deluje od leta 2000, podatkovna baza pa nudi vpogled v Y-DNK haplotipe 65 tisoč ljudi iz 517 populacij (97 % od teh ima analiziranih 9 lokusov (oktober 2008)). Veliko držav v YHRD je zastopanih z več kraji (Nemčija 17, Poljska 14, Češka 14, Rusija, 29 in podobno Kitajska, Italija, Argentina, Kolumbija, Španija), z vsaj 5 območji (Avstrija, Madžarska, Belorusija, Portugalska,

Turčija, Grčija, Norveška, Nizozemska, Švedska, z nekaj manj kot 5 (Ukrajina, BiH, Makedonija, Bolgarija, Albanija, Anglija, Belgija, Francija, Švica itd), nekatere le z glavnim mestom (Slovenija, Hrvaška, Slovaška, Litva, Latvija, Estonija, Kazahstan, Srbija z Novim Sadom), nekje pa je navedeno le njeno ime (Finska, Danska, Butan, Nepal, Armenija itd), zato podatki kažejo bolj na trend in splošno sliko. Njena vrednost je v velikem številu vzorcev iz posameznih krajev in območij (Gdansk 939, Ljubljana 180).

Na spletnih straneh je že veliko podatkov ter komentiranih javno dostopnih tabel in grafikonov s haplotipi (posameznikov dedni zapis) in odstotkom genetskih skupin (podobni haplotipi so umeščeni v isto genetsko skupino) v posameznih državah, pokrajinah, krajih. Mnoge urejajo laiki, a zato niso nič manj zanesljivi. Pogosto ljudje sami želijo sodelovati s svojim imenom, priimkom, krajem bivališča in DNK rezultati. Kje so podatki za slovenske Y-DNK haplotipe? V SMGF hranijo od 100 - 200 slovenskih tovrstnih haplotipov iz vse Slovenije, precej manj jih je v Ysearch bazi, kjer pa so podatki (DNK zapis in večinoma tudi ime in priimek osebe ter kraj bivanja), hitro in neposredno dostopni. V YHRD bazi jih je anonimno hranjenih 180, vključno s 121, ki so jih Šterlinko et al. leta 2001 objavili v reviji FSI (št. 120). Na spletu še nisem zasledila strani, kjer bi Slovenci obdelovali in komentirali te podatke s takšnim navdušenjem in nazorno, kot počenjajo to v nekaterih zahodnih, v tem pogledu gotovo, razvitejših državah.

Kdo smo torej Slovenci?

Slovenci smo potomci mnogih ljudstev. Glede na zadnje genetske raziskave imamo večinsko tesne genetske vezi predvsem s tako imenovano zahodno slovansko skupino. Na podlagi vztrajne in nekajletne analize vrednosti na 9 lokusih 312 slovenskih haplotipov iz vseh omenjenih baz, 86,43% Slovencev nosi moške genetske skupine (R1a, R1b, I1 - nekoč I1a, I2a - nekoč I1b, I2b - nekoč I1c), ki so se razvile v Evropi (skupina I) ali v Aziji oz. Evraziji (R1a, R1b) in so jih v Evropo migranti prinašali od paleolitika dalje. 13,45% Slovencev pa nosi skupine E1b1b - nekoč E3b, J, G, T, L - nekoč K2 in H, ki so v Evropo prišle iz Afrike in Male Azije kasneje, večina sicer v neolitiku, a tudi še kasneje.

V genetični sliki Slovencev prevladujeta I2a ter R1a skupina

Prvo nosi približno 21,79 % in drugo 37,18 % moških. I2a naj bi nastala na jadranskem delu Balkana in se po zadnji ledeni dobi razširila po Evropi. Kandidati za območje nastanka R1a pred 17 tisoč leti (morda celo bistveno prej) so: Severna Indija, Pakistan, vzhodni Iran, Afganistan, zahodni Kavkaz, Ukrajina. Prvo povezujejo predvsem z Gravettian kulturo. Danes jo je največ na nekaterih južnih otokih Hrvaške - preko 60 %, v Srbiji, BiH, relativno veliko pa tudi Bolgariji in Belorusiji.

Drugo, R1a, povezujejo z Indo-Arijci ter s Kurgan kulturo (3000 pr.n.št.), vendar ne izključno, saj so jo do danes našli v več kot 30 % v vseh kastah severne Indije, nosi jo 68 % Iškašimov, preko 50 % Paštunov, prisotna je pri Dravidih in še mnogih Indijcih, prebivalcih centralne in zahodne Azije, pri Slovanih, predvsem vzhodnih in zahodnih, kjer najde svoj vrh pri Sorbi in prebivalcih južne Litve (pri obeh preko 60 %).

Smo zelo pisana družčina ljudi, ki si bolj ali manj daljne ali bližnje prednike delimo tako rekoč s prebivalci vsega sveta, vendar znotraj R1a prevladujejo severno vzhodne genetične vezi, predvsem s Poljaki iz okolice Bydgoszca, Gdanska, Vroclava, Krakova, s Čehi iz Karlovy Vary in Prage,

Slovaki iz Bratislave, z Rusi iz Novgoroda in Vladivostoka ter Ivanova, Belorusi iz Mahiliova in ljudstvom Gujjar in Jat Sikh iz severne Indije. Čeprav ne številčno pa je veliko različnih R1a haplotipov, ki jih nosijo Slovenci, opaženih tudi med Nemci iz Badna, Chemnitza, Berlina, Brandenburga, Leipziga pa tudi med Norvežani.

Sprebivalci Mostarja (BiH), Bresta (Belorusija), Zagreba (Hrvaška), Novega Sada (Jugoslavija) si delimo veliko I2a haplotipov, prav tako z Romuni, Bošnjaki in Ukrajinci.

V II smo si sorodni z Danci, Švedi, Finci, Norvežani ter Nemci iz Muenstra, Stuttgarta, Berlina, Chemnitza, Leipziga, Munchena in Hamburga pa tudi s Švicarji in Avstriji iz Salzburga. Skupina I1 ima dve podskupini. Prva je izvorno vezana na anglo-saški krog (ta pri Slovencih izrazito prevladuje), druga pa na nordijski krog. Med Slovenci sem našla 10,80% te skupine.

Z našimi zahodnimi sosedi Italijani smo si v prevladujoče zahodno evropskem R1b sorodni predvsem s prebivalci Lombardije, Ravene in Brescie, največ skupnih R1b haplotipov pa si delimo z Baski, prebivalci Pirenejev in bolj severnega dela Španije, Angleži, Irci, prebivalci Lombardije v Italiji, Brescie, Nizozemci, Belgijci, prebivalci severne in centralne Portugalske, z Nemci iz Freiburga in Chemnitza pa tudi z Mehičani ter mnogimi Kolumbijci (genocid evropskih kolonialistov nad Indijanci). Med Slovenci sem našla 15,70% te skupine, vendar Rosser et al (2000) navaja nekaj več - 21 %. R1b skupina ima dve veji glede na območje, kjer so njihovi nosilci našli zatočišče med zadnjo veliko ledeno dobo. Razlikujeta se v vrednosti na DYS 393. V Anatoliji se je med ledeno dobo razvila skupina, ki ima DYS 393=12. V visokem % jo danes najdemo v Armeniji. Imenuje se R1b-ht35. Med Slovenci sem našla 6 (vseh R1b je 34) takšnih različnih haplotipov. Ostale R1b podskupine pa so nastale iz R1b, katerega nosilci naj bi po prepričanju, ki je prevladovalo do nedavna, ledeno dobo preživeli na Iberskem polotoku. Nekateri genetikci zdaj izvor R1b predstavljajo v Azijo in trdijo, da so bili kromanjonci nosilci skupine I, ki je nastala na Balkanu in ne nosilci R1b, čeprav ta na zahodu izrazito prevladuje.

Z Makedonci smo si v poleg I2a sorodni tudi v vzhodno afriško, južno balkanskemu E1b1 (verjetno že iz časa me-

zolitika) in bližnjevzhodnemu J2 (neolitik in J2b: bronasta doba). V prvem (E1b1) smo si sorodni še z Albanci, Bolgari, grškimi Makedonci, v manjšem številu pa tudi s prebivalci Belgoroda (Rusija), Italijani iz Riminija, Sicilije, Lombardije, Hrvati iz Zagreba, Tirolci, Nemci iz Bonna in Muenstra, Belgijci iz Bruslja in Španci iz Valencije. V drugem (J2) si delimo iste haplotipe še z Belgijci, Italijani, prebivalci Mehike in Čehi, predvsem iz centralne Bohemije. Poudariti moram, da je E1b1 in J2 haplotipov v srednji Evropi izrazito manj kot v južni Evropi (Makedonija, Albanija, Grčija pa tudi Srbija in Bolgarija). E1b1 sem našla med Slovenci v 5,13%, J2 pa 3,20%.

Neolitične G haplotipe si delimo predvsem s Španci iz Asturije, Portugalci, z Italijani in s Čehi, Brazilci iz Sao Paula ter posamezniki iz Venezuele. Poudarjam, da je teh »zadetkov« zelo malo. In le 2,88% Slovencev nosi to skupino.

Edini trije slovenski L haplotipi (1%) so unikatni. Dva T (1%) haplotipa sta do sedaj najdena še v Avstriji, Nemčiji, Italiji ter Argentini in Kolumbiji. Skupino H (0,34%) pa si delimo z Romi iz vzhodne Slovaške in Bolgarije.

Med Slovenci sem našla še 1% I2b skupine, izvorno vezane na zahodno Evropo. Dva haplotipa sta unikatna, enega pa sem trikrat našla še v Nemčiji in Skandinaviji, dvakrat na Nizozemskem, v Angliji, RSA, Gdanku in Mehiki, po enkrat pa v Švici in ZDA.

Indo-Arijci in predniki Slovanov naj bi se po najnovejših podatkih ločili pred 8 tisoč leti in tudi velika jezikovna sorodnost med jezikom, v katerem je bila napisana Rigveda, na območju Panjaba (1100-1700 pr.n.št.) in slovanskimi (predvsem slovenskim! Glej: dr. Snežina Sonina:) jeziki, kaže na globoko povezavo med nami. Hipoteza o Venetih iz vzhodne Evrope, ki naj bi dosegli Indijo, ne zdrži. Med Slovani je zelo prisotna genetska skupina I, ki pa je med Indijci in v širši Aziji praktično ni (le 1x I2a - Delacrus iz Manile, 2x I*- oseba s priimkom Hayes in Philip Ram, 2x I2b - Kennedy iz Kazahstana in Mowla iz zahodne Bengalije ter 2x I1 - oba s priimkom Hamilton. Omenjeni zadetki so iz Ysearch.org baze. Prav tako moške genetične skupine I niso našli Sanghamitra Sahoo et al leta 2005 v študiji. Iz vse Indije oz. iz 77 indijskih populacij so zbrali 936 vzorcev in samo 0,86 % jih je padlo v E, I, G, J* in R1* skupine.

Slovenci in Indijci si v raziskanem vzorcu pomenljivo delimo le haplotipe znotraj R1a skupine. 37,18% Slovencev

VABILO

Kdor želi svoj rodovnik in podatke o svojem genetičnem zapisu prispevati v zbirko SMGF, objavljeno tudi na spletni strani: www.smgf.org, naj mi piše: marvakar33@hotmail.com ali/in pokliče 031/355 929.

Marjeta Manfreda Vakar

nosi 57 različnih R1a haplotipov in 24 od njih jih delimo z Indijci. Tako okrog 23,48% Slovencev nosi R1a haplotipe, ki jih nosijo tudi Indijci. Še najbolj sorodni do zdaj so nam Gujarati iz Himachal Pradesha in predvsem prebivalci sosednjega Panjaba (Jat Sikhi). Kar 14,81% slednjih nosi pet »slovenskih« haplotipov, ki so jih vse našli tudi pri 11,58% prebivalcih Bratislave, 8,97% Slovencev, pri 6,08% prebivalcih Vladivostoka na skrajnem vzhodu Rusije, 5,35% prebivalcih Bydgoszca, 4,47% prebivalcih Gdanska, 3,93% Indo-Pakistancih v Angliji ter pri 3,19% prebivalcih Prage. Med 20 najpogostejših haplotipov v Panjabu in Bratislavi se jih je od omenjenih pet uvrstilo kar štiri. Tudi jezikovno je po Vinku Vodopivcu, glede na število podobnih besed, slovensčini, ki je po njegovem najstarejši slovanski jezik, še najbolj podobna slovaščina (Izvor Evropejcev, 2004).

Nesporno smo Slovenci potomci različnih ljudstev skupnega afriškega prednika (200 tisoč let nazaj). Nosimo tako gene prvega človeka z R1a mutacijo nekje med Ukrajino in Indijskim podkontinentom kot skupnega prednika Slovanov in Indo-Arijcev pa paleolitskih staroselcev Balkana, kromanjoncev in nosilcev R1b in iz njih razvitih kasnejših keltskih plemen iz zahoda pa germanskih in njihovih potomcev pa tudi anatolskih poljedelcev ter južno balkanskih bronastodobnih in antičnih priseljencev. Morda obstaja v večji meri globlja krvna vez med starodavnimi Veneti vzdolž jantarske poti in današnjimi Slovenci. Dejstvo je, da smo si po moški genetski liniji Slovenci ter današnji prebivalci v prispevku omenjenih območij Poljske in Nemčije, porečja Visle, Slovaške, Češke, relativno veliko - v R1a - celo Novgoroda (še druge stične točke z Novgorodom poglej v knjigi: Bruno Volpi Lisjak: i) in Vladivostoka pomenljivo sorodni.

Naša zgodovina je v naših genih. Raziščimo jo!

Sodelovanje v genetskih študijah

Peter Hawlina

Slovenija je bila kot ozemeljsko/populacijski bazen leta 2003 vključena v genetsko vzorčenje. Namen raziskave nemara niti raziskovalcem samim ni bil v celoti jasen. Na izbranih področjih so najprej želi določiti prevladujoče genetske značilnosti. Konkretna študija je še bolj ambiciozna - laboratorijski izvidi morajo biti dopolnjeni z rodovnikom, da bi bilo mogoče primerjati enakost ali različnost genetskega profila z rodovnikom.

Raziskavo je začela in jo nadaljuje Sorensonova ustanova. Na spletu je predstavljena na www.smgf.org. Na njihovi strani že lahko najdemo vsaj delne rezultate dosedanjih raziskav. Udeleženci pri oddaji vzorcev smo namreč nekoliko prenapetno pričakovali poročilo o opr-

avljenih raziskavah že kar po nekaj tednih ali največ mesecih. Nismo sicer vedeli, kaj pričakujemo, pričakovali pa smo.

Kdor si je pripravljen vzeti vsaj malo, raje pa veliko časa, bo na spletu našel marsikaj. Sam nisem med tistimi, ki si je vzel dovolj časa. Večja ovira kot čas je zavest o nezadostnem poznavanju molekularne biologije in genetike.

Zato bi se dotaknil samo tistega dela, kjer lahko po udeležbi v projektu primerjamo Slovenijo z ostalimi državami. Pridemo do presenetljivih ugotovitev, zlasti če absolutne podatke relativiziramo s primerljivimi kategorijami, zlasti številom prebivalstva.

Že primerjava absolutnih vrednosti je zgovorna. Od evropskih držav je Slovenija druga po številu oddanih vzorcev. Če navedemo samo tiste, ki so oddale vsaj 10 vzorcev je zaporedje tako:

Anglija	700	Norveška	39
Slovenija	549	Ukrajina	39
Italija	449	Poljska	33
Rusija	331	Španija	30
Nemčija	272	Danska	28
Finska	245	Litvanija	28
Francija	99	Belgija	25
Estonija	94	Švica	23
Švedska	88	Portugalska	20
Nizozemska	75	Bolgarija	19
Avstrija	39	Hrvaška	13

Še bolj izstopa Slovenija če število vzorcev merimo glede na število prebivalcev:

Slovenija	273,1	Hrvaška	2,9
Estonija	68,1	Belgija	2,4
Finska	47,4	Bolgarija	2,4
Anglija	11,8	Rusija	2,3
Švedska	9,9	Portugalska	1,9
Norveška	8,7	Latvija	1,7
Italija	7,8	Francija	1,6
Litvanija	7,7	Poljska	0,9
Danska	5,2	Ukrajina	0,8
Avstrija	4,8	Španija	0,7
Nizozemska	4,7	Češka	0,5
Nemčija	3,3	Grčija	0,2
Švica	3	Romunija	0,2

Komentarjev se vzdržujem. Sprašujem se samo - je vodilno mesto Slovenije korist ali kaj drugega?

Napake v rodovnikih

Peter Hawlina

Nekoč sem nekje prebral v usodo vdanega rodoslovca, ki je potožil: več kot deset let sem raziskoval in gradil svoj rodovnik, ko sem zvedel, da sem bil posvojen.

Rodovnik je lahko bil povsem pravilen, le eno napako je imel – to ni bil rodovnik njegovih prednikov in sorodnikov. Bil je rodovnik krušnih staršev.

To je le ena od okoliščin, katere bi se morali zavedati: posvojitelji včasih posvojencu posvojitev zatajijo.

Bo kdo rekel – no ja, morda, vendar so take situacije tako izjemne, da jih ni vredno upoštevati. Res so redke, težko pa bi bilo oceniti kako redko nastopajo.

Če smo zaradi tega kaj potolaženi in se nam je povrnilo zaupanje v pravilnost našega rodovnika, bomo o možnih napakah morali pomisliti, kadar se bomo sprijaznili z dejstvom, da obstoja še ena oblika posvojitve – neuradna. Zanj

največkrat posvojitelj – krušni oče – niti ne ve. Pripeti se celo, da niti mati sama ne ve, kdo je resnični genetski oče. Toliko manj za take primere ve kdo drug. Neistovetnost biološkega in zakonitega očeta je navadno skrbno varovana skrivnost.

Ta neistovetnost zato tudi ne more biti evidentirana. V matično evidenco se namreč po pravilu vpisuje zakonskega moža matere. Tudi v primeru, če je znano, da ta ni biološki oče. V novjšem času se sicer kot očetje vpisujejo tudi neporočeni moški, ki z materjo živijo v izvenzakonski skupnosti. Takih primerov rodoslovci pri svojem raziskovanju ne poznamo, saj imamo opravka s starejšimi matičnimi evidencami iz obdobja, ko očetovstvo v izvenzakonski skupnosti ni bilo priznано. Če je otroka rodila neporočena mati, je ostala rubrika za očeta prazna, četudi je bil znan. Izjeme so silno redke. Najdemo jih v starejših zapisih, v glavnem pred letom 1800. Oče je sicer smel pred pričami prijaviti očetovstvo in je župnik tako izjavil dopisal.

Rodoslovci torej dosledno uporabljamo zapise v matičnih evidencah in pri tem ne razmišljamo o omenjeni neistovetnosti.

Napake so torej možne in do njih prihaja tudi ob zelo skrbnem in odgovornem delu. Zakonito veljavo pa imajo samo matične knjige. Ne glede na napake, ki so nastale po nesreči, po nevedenju ali celo namenoma. Najbolj pogoste in z 'najhujšimi posledicami' so v matičnih knjigah gotovo napake, ki nas zavedejo v zmoto v primerih neistovetnosti biološkega očeta z zakonitim.

Je pa v matičnih knjigah še cel kup drugih napak, ki so manj pomembne. Za nekatere bi bil morda bolj ustrezen izraz nedoslednosti, saj še ni bilo strogih navodil o vpisovanju podatkov. Nekje v prvi polovici 19. stoletja so župniki dobili natančnejša navodila o vpisovanju. Obrazec za vodenje matičnih knjig se je večkrat dopolnjeval. Z vsako dopolnitvijo postanejo vpisi natančnejši in popolnejši. V začetku 19. stoletja se ponekod še najdejo vpisi poroke, kjer sta navedena samo ženin in nevesta in njuna starost. Brez naslova in celo brez vpisa staršev, včasih niti očeta. Podobno je pri rojstvih, kjer je v zapisu krsta vpisano samo še ime in priimek očeta in samo ime matere, ne tudi njen deklinski priimek. Pri umrlih največkrat ni omembe sorodstvenega razmerja z neko drugo osebo kot je to v zapisih rojstva in poroke. Tako za 55 let staro Jožefo Plut ne moremo vedeti niti ali je to njen deklinski priimek in je treba zapise smrti mnogih oseb z istim imenom in priimkom poskušati identificirati z morebitnimi dodatnimi viri. To je lahko razmeroma zamudno ali pa sploh nemogoče in smo prisiljeni izbrati najbolj verjeten zapis.

Pri zapisih smrti so pogosto zapisane starosti, ki se izkažejo za približne, če uspemo datum smrti primerjati z datumom rojstva. Razlike so včasih tolikšne, da se je treba pošteno potruditi, če se hočemo prepričati o nenatančnosti zapisovalca.

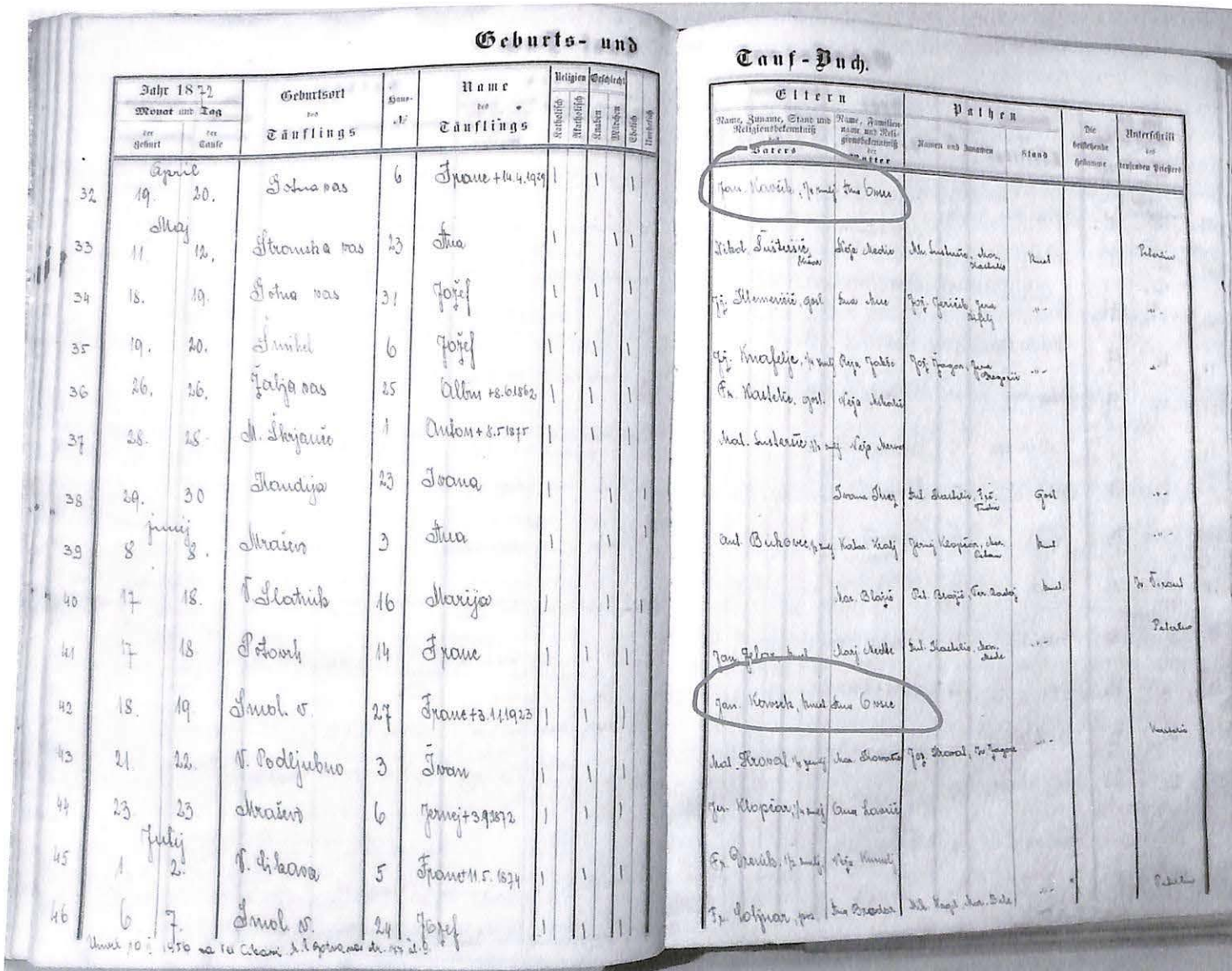
Podobno je s starostjo ženina in neveste ob poroki. Včasih se izkaže, da je bila resnična starost kar za nekaj let višja ali nižja.

Takih nedoslednosti je ponekod veliko. Najdejo pa se na srečo mnogi primeri, kjer je zapisovalec vpisal celo več kot je predpisoval odlok. Če so znali še lično pisati, so tudi nam, rodoslovcem, zapustili lepo zapuščino.

Pisana nedoslednost je tudi v zapisovanju imen, priimkov in imen krajev. Isto osebno ime je bilo lahko (za isto osebo) v različnih zapisih vpisano različno. Enako velja za priimek in ime kraja. Pri tem ne gre le za uporabo različnih jezikov in pisav. Pri nas so to največkrat latinski, nemški in slovenski jezik ter pisava latinica in gotica. Gre tudi za navado časa. Ponekod je v določenem obdobju v rabi ženska oblika priimka. Ženske s priimkom Kovač so bila lahko zapisane tudi kot Kovačica, Kovačevka, Kovačeva, Kovačin, Kouatschin in morda še kako drugače. Za primer dajem samo peščico priimkov, katere sem mimogrede nabral v eni od poročnih knjig za župnijo Selca.

Samo peščico, spisek bi bil lahko dolg za celo številko našega časopisa, če ne za celo knjigo. Samo za ponazoritev podajam svojo laično razlago nekaterih:

Beberin	Beber (Veber, Weber)
Benedkouza	Benedik
Bernardin	Bernard
Berze	Berce
Demsherin	Demšar
Dolenzin	Dolenc, Dolenc
Faifarza	Fajfar (Pfeifer)
Groselnouka	Grošel, Grošelj)
Groslin	Grošel, Grošelj)
Jelenzin	Jelenc, Jelenec
Kalaniza	Kalan
Kallanin	Kalan
Kaltnekarza	Kaltenekar, Kaltenecker
Kanklin	Kankl, Kankel
Kauzhizhin	Kavčič
Laberna	Labernik
Löben	Leben
Logarza	Logar
Lotrishka	Lotrič
Lottrizhin	Lotrič
Lusnarza	Luznar, Luzner
Lusnerin	Luznar, Luzner
Pintarza	Pintar, Pinter
Plaznica	Blaznik
Pogazhenza	Pogačnik
Potozhniza	Potočnik
Preuka	Prevc
Ranthin	Rant
Rantouka	Rant
Roshmanka	Rožman, Rozman
Sakrašenza	Zakrašnik
Shaanin	Žan
Shinkarin	Šink
Shinza	Šink
Shmidin	Šmid
Sholarin	Solar
Shollarin	Šolar
Shollarza	Solar
Stalzhouka	Štalc
Tauzharin	Tavčar
Tollarza	Tolar
Tushkin	Tušek
Tushkouza	Tušek
Tu hegk	Tušek
Wertonzel	Bertoncelj
Zhemasharza	Čemažar

Ponavljam. Podobno je pri osebnih imenih in imenih krajev. Ne bom se spuščal v navajanje primerov. Je dovolj, da omenim eno od najpogostejših ženskih imen – Miza? Prepričan sem, da je vsakomur jasno, da je bila ta Miza v resnici Mica, Mica pa je bila domača inačica Marije.

Je treba tu omeniti, da so bili tudi skoraj vsi 'znameniti Slovenci' ob krstu vpisani z drugim imenom, kot jih zapisujemo danes. To ne velja samo za kakšnega Žigo Zoisa (ali celo Cojza) ali Janeza Vajkarda Valvazorja, ki sta bila po rodu Neslovenca. Prepričajte se in poiščite vpis krsta za Franceta Prešerna ali Ivana Cankarja.

Sem dovolj prepričljivo nakazal na nedoslednosti v uradnih, zakonitih matičnih dokumentih? Kateri zapis bomo uporabili. Kaj če nista samo dva različna zapisa istega imena? Kaj če jih je pet ali več?

Vse to navajam kot uvod v napad na najbolj in največkrat zapovedano pravilo pri rodoslovnem delu: navajaj vire! In drugo, manj pogosto in manj odločno zapovedano: prepisuj tako kot si našel v originalu!

Lahko je reči. Povsem nemogoče pa se je takega navodila dosledno držati. In velikokrat tudi nesmiselno. Vedno pa izredno obremenjujoče.

Če bi hoteli navajati vire, bi morali biti viri splošno prepoznavni. Ni namreč enotnega mednarodnega (npr. ISO) standarda glede citiranja virov. Citiranje vira bi namreč moralo biti nedvoumno za 'cel svet'. Zato trdim, da so sklicevanja na vir v slogu (po pripovedovanju Andreja Sitarja, Vincencij Čampa – župnik, bil sem prisoten ob poroki, indeks smrti, ...) razumljivi samo zapisovalcu. Taki viri niso za nobeno objavo. Nekoliko večjo veljavo bi imel sklic kot npr. poročna knjiga župnije Dobrova 1724-1788. Se je zapisovalec tega sklica zavedel težav, na katere bi naletel bralec, ki ne razume slovensko?

Pa to še ni najhuje. Vestni izvrševalec temeljne zapovedi: navajaj vire! bi moral zapisovati vse vire, ki jih je uporabil pri izdelavi svojega rodovnika. Kaj naj naredi v primeru različnih zapisov iste osebe ob krstu, poroki in smrti? Kaj ob različnem zapisu matere pri rojstvu njenih desetih otrok? Kot primer vsakič omenjam babico moje babice Nežo Prijatelj, ki je bila zapisovana ne le kot Agnes in Neža ampak tudi kot Prijatelj, Prjatu, Prjatelca, Prijatelj in še kako drugače.

Zavedam se, da sem nemočen v relativiziranju tega osnovnega, posod zapovedanega pravila: zapiši si vir! Priznam pa, da sem izpolnjevanje pri svojem delu kmalu povsem opustil. Kljub temu med svojimi zapisi prepoznavam tiste, ki so bili pridobljeni iz matičnih knjig ali podobnih splošno upoštevanih virov. In tiste, ki so nepopolni, nezanesljivi in čakajo na dopolnitev ali preverjanje.

V svojem slikovnem arhivu hranim na ducate konkretnih dokazov za povedano. Objavljanje takih dokazov bi nam po nepotrebnem jemalo prostor, zato bom kot ilustracijo pokazal samo en očiten primer napake, ne nedoslednosti. Ob njej se boste, rodoslovci, zavedli nevarnosti oz. možne napake, ki bi

nastala v vašem rodovniku ne glede na sklic na edini zakonito veljavni vir. Napako je bilo razmeroma lahko odkriti, ker sta bila na isti strani krstne knjige vpisana krsta dveh Francozov v razmaku dveh mesecev. Obema sta bila starša Jan. Kavšek in Ana Ovsec. Samo naslova nista bila ista.

Ob dodatnih primerjavah se je hitro izkazalo, da sta bila v Gotni vasi starša Ignac Kalčič in Marija Suhornik, v Smolenji vasi pa Janez (orig. Johann) Kavšek in Ana (orig. Anna) Avsec.

In ob tem konkretnem primeru se lahko vprašamo še o utemeljenosti upoštevanja pravila, da moramo zapisovati verno po izvirniku. Bomo zapisali Jan., Johann ali Janez? Anna ali Ana? Avsec ali Ovsec?

Jaz zapisujem prevladujočo današnjo obliko zapisa imen in priimkov ter imen krajev. Tudi poklicev. Lahko si sicer zaradi posebnih primerov v rubriko za opombe vpišemo še morebitne zanimive različice ali originalne zapise, celo preslikamo si jih lahko za arhiv, saj bodo najbolj verodostojni šele v podobi kot so bili zapisani. Danes so imena Maria, Mica in Miza v moji evidenci zapisana kot Marija. Izkaže se včasih, da je bila tudi kasnejša Maruša, Mina, Mojca in podobno krščena na Marijo.

Razprave o napakah in nedoslednostih ter o pravilih v kodeksu rodoslovca s tem nismo zaključili. O tem smo že pisali in še bomo. Bralce vabim, da posredujejo še primere iz svoje prakse.

Kateri rodoslovni program uporabljati?

Peter Hawlina

Tako vprašanje se večkrat postavlja in vprašani je vedno v zadregi. Na trgu je namreč na desetine, celo na stotine rodoslovnih programov. Velika večina je narejena za angleško govoreči trg, ki je daleč največji.

Če bi od vseh teh slovenskemu rodoslovcu želeli svetovati, bi morali izbirati med tistimi, ki v vseh ozirih in brez zapletov in dodatnih prirejanj podpirajo vse znake slovenske (pa tudi nemške in morda še francoske in kakšne druge abecede).

Drug predpogoj je možnost uporabe v slovenskem prevodu. Tu bi se nemara, če ne gre drugače, zadovoljili tudi samo s prevodom prikazov in poročil, predvsem tiskanih.

Imamo torej dva neizogibna predpogoja: slovenski jezik in črke.

S tem smo izredno zožili možnost izbire.

Če se zdaj z omenjeno omejitvijo oziramo po izložbah in policah, se lahko pri izbiri naslonimo na priporočila. Ta priporočila so najbrž dokaj zanesljiva, saj se oblikujejo

v sodelovanju tisočev uporabnikov. Za nas so izložbe in prodajne police odprte na spletu. Pri tem nam koristijo mnogi smerokazi.

Tak splošen smerokaz je www.cyndislist.com, ki kaže na več kot 250.000 'artiklov'. Če tam področje iskanja usmerimo na software, se bo ponudba skrčila na 568 artiklov. Je med nami kdo, ki bi imel čas in voljo preizkušati programske značilnosti posameznih programov in se najprej prepričati, če ustrezajo izhodiščnim pogojem glede jezika in črk? Dvomim. Za povrh je večina teh programov plačljivih. Sicer niso dragi, saj najdražji stanejo nekaj deset evrov. Nič kaj radi pa ne bomo plačevali robe, ki se bo že takoj na začetku zaradi naših omejitev izkazala za neuporabno.

Namesto preskušanja nekaj sto programov, se bomo zato zanesli na izbiro mnogih predhodnikov. To so uporabniki, ki znajo svoje dobre in slabe izkušnje posredovati drugim in tako nastajajo lestvice po priljubljenosti. Če zaupamo tem ocenam, potem najbrž ne bomo več preizkušali vseh, temveč samo še favorite. Pri iskanju favoritov nam spet koristijo usmeritve. Taka je www.gensoftreviews.com. Ta pregled najbolj popularnih rodoslovnih programov se sproti razvršča tako kot ga uvrščajo številni uporabniki. Na tem spisku Brother's Keeper nikoli ni na prvem mestu. Vseeno pa je opisan z laskavo oceno: *The most respected and successful shareware genealogical program. Has been around a long time and has many dedicated users. A DOS version is still available.* (Če je treba prevod: Najbolj cenjen in uspešen zastojkarski program. Že dolgo je prisoten in ima veliko število zvestih uporabnikov. Še vedno je mogoče dobiti tudi DOS verzijo.)

Sam sem med omenjenimi zvestimi uporabniki verzije 5, ki mi je veliko bolj všeč od novejšje verzije 6. Šestica je v primerjavi s petico kot razvlečena limuzina, ki je nerodnejša od solidnega navadnega avtomobila in veliko 'porabi'. Vseeno bomo morali, kot vse kaže, zvesti uporabniki petico zamenjati za šestico, če bomo hoteli BK uporabljati tudi pod operacijskim sistemom VISTA, saj BK pod tem operacijskim sistemom ne deluje več enako kot je pod NT verzijo Windows.

Kljub številnim privlačnim novostim nekaterih konkurenčnih programov, se mi zdi, da bom za sprotno vzdrževanje svoje rodoslovne datoteke in za tiskanje osnovnih poročil še naprej uporabljal BK. Druge programe pa bom uporabljal samo takrat, kadar bom nek izdelek laže in lepše izdelal s konkurenčnim programom saj prenos podatkov med programi ni zelo zahtevno in zamudno opravilo.

Zaenkrat verjamem, da bom BK uporabljal dokler bo to mogoče in prešel na kak drug program šele takrat, ko bom spoznal njegovo prepričljivo prednost. Trenutno se spogledujem s programom Legacy, občasno pa za grafične prikaze uporabljam še Genbox. Začel sem preskušati tudi programe, ki rodoslovno datoteko gradijo na spletu in lahko k sodelovanju povabimo sorodnike ali celo dopustimo, da

datoteko dograjuje kdorkoli. Slutim, da bodo te rešitve sčasoma dosedanje rodoslovne programe odrinile v pozabo. Trenutno so med ponudniki spletnega rodoslovja v ospredju www.myheritage.com, www.genebase.com, www.geni.com, www.mydynastree.com in najbrž še kateri drugi. Vredno je prekenega ali celo več teh programov vstopiti v svet spletnega rodoslovja.

Aleja zaslužnih*

Jernej Božič (1764 Idrija - 1829 Stara Loka)

Peter Hawlina

Pred dvestotimi leti je takratni poljanski župnik Jernej Božič nastavljal tudi svojo posebno evidenco župljanov. Šele kasneje je to postala splošna praksa in so pregled župljanov vodili vsi župniki v posebej za ta namen pripravljenih knjigah. Imenovali so jih Popis župljanov, bolj razširjen in uporabljan izraz za to je status animarum.

Uporabil je zelo lepo izdelano knjigo s 1000 stranmi. Vezana je v usnje z lepim okovjem za zaporo. Na prvih treh straneh je v nemščini uvod z naslovom Topographie. Sledi pet praznih strani, nato naslov Geschichte in 20 praznih strani. Očitno je nameraval obe poglavji še dodati. Na koncu so dodane ustanove in obračun obresti - Interessen Ausweis.

Glavni del je torej spisek župljanov narejen po zaselkih in v okviru teh po hišnih številkah. Pri vsaki hiši je dodano domače ime in število oseb. Na koncu spiska za posamezen zaselek je dodano število vseh prebivalcev zaselka. To število se ne ujema z vsoto ljudi po posameznih hišah. Za vsako hišo je vpisal tudi imena, priimke in datum rojstva ali pa starost stanovalcev. Število vpisanih oseb največkrat ni tolikšno kot nakazuje ob družini zapisana številka. Vsota vsot je 2501. Vseh hiš je nekaj čez 500. Povprečno število stanovalcev v posamezni hiši je torej pet.

Pisava je sicer lepa, vseeno pa ponekod težko berljiva. Leta 1820 je naredil nov posnetek stanja. Posebej je priložen lastnoročno narisani razpored zaselkov v župniji. Neuvezan je poseben list z naslovom Geschichte.

Knjigo bi bilo vredno podrobneje obdelati, saj je dobra osnova za krajevno rodoslovje. Za začetek sem prepisal samo spisek hiš po zaselkih in hišnih številkah. Dodano je domače ime in število stanovalcev v posamezni hiši. Zanimivo je, da se delne in skupna vsota prebivalcev ne ujema s seštevanjem.

Takole:

* Evidenca je pisana v bohoričici in sem morda nekatera imena, priimke in hišna imena neustrezno preoblikoval v današnjo prevladujočo obliko.

Izvelek iz popisa domačij iz leta 1814 za župnijo Poljane

Kraj	št.	vulgo	preb.
Poljane	1	župnišče	10
Poljane	2	kaplanija, meznija	5
Poljane	3	Hiščar	3
Poljane	4	Šundkar	3
Poljane	5	Jurček na Koncu	10
Poljane	6	Podpečnar na Koncu	11
Poljane	7	Per Pavletu na Koncu	4
Poljane	8	Čude	13
Poljane	9	Gašper	7
Poljane	10	Ausšlak	24
Poljane	11	Prodovc	7
Poljane	12	za Prodam	8
Poljane	13	Bašauc	5
Poljane	14	Predmošanovc - Bajta pod skalo	9
Poljane	15	Na Grič - Kobalova bajta	3
Poljane	16	Kobau	8
Poljane	17	Kamnar	3
Poljane	18	Zrinc	16
Poljane	19	Vidmar	13
Poljane	20	Planinšek	9
Poljane	21	Posavec	21
Poljane	22	Rešik	7
Poljane	23	Zavratar	6
Poljane	24	Podpečnar	7
Poljane	25	Posavec	1
Poljane	26	Ramovš	5
Poljane	27	Kosem	11
Poljane	28	Šacar	8
Poljane	29	Kupc	22
Poljane	30		2
Poljane	31	Per Jurju - zavratom	6
Poljane	32	Jernač pod skalo	5
Poljane	33	Pasje grapa	6
Poljane	34		5
Poljane	35	Sine	
Poljane		Vseh	157
Dobje	1	Županova bajta	10
Dobje	2	Predmošan	14
Dobje	3	Predmošan, Supan, Maire	12
Dobje	4	Dobenčan	10
Dobje	5	Dobenčanova bajta	5
Dobje	6	Demenčič	11
Dobje	7	Košanc	8
Dobje	8	Strojčouš	7
Dobje	9	V bajt	8
Dobje	10	Per Matiji	9

Dobje	11	Svančarjova hiša	2
Dobje		Vseh	57
Hotovlja	1	Žagar	8
Hotovlja	2	Šarovc	3
Hotovlja	3	Petruza	13
Hotovlja	4	Dovjak	10
Hotovlja	5	Jurmanše	6
Hotovlja	6	Rešik	6
Hotovlja	7	Predc	10
Hotovlja	8	Fortuna	7
Hotovlja	9	Per Francet	7
Hotovlja	10	Slabe	5
Hotovlja	11	Muha	7
Hotovlja	12	Pečelar	7
Hotovlja	13	Presečenk	5
Hotovlja	14	Krivar	6
Hotovlja	15	Per Mihi	5
Hotovlja	16	Oblak	6
Hotovlja	17	Jere	5
Hotovlja	18	Orel	7
Hotovlja	19	Brejan	8
Hotovlja	20	Lužar	10
Hotovlja	21	Balantač	11
Hotovlja	22	Kenkar	5
Hotovlja	23	Žlajf	6
Hotovlja	24	Ovničk	6
Hotovlja	25	Plankc	6
Hotovlja	26	Štuc	7
Hotovlja	27	Balantačova - Kisovčova bajta	10
Hotovlja	28	Kočar	15
Hotovlja	29	Kašandrouš	3
Hotovlja	30	Ramovš	3
Hotovlja	31	Presečenkova bajta	3
Hotovlja	32	Per kočoric - Kočorela	6
Hotovlja	33	Per Škarjovcim Jakob	3
Hotovlja	34	Plesc	
Hotovlja	35	Fortunc	
Hotovlja		Vseh	188
Volča	1	Hribovc	19
Volča	2	Na Serč	3
Volča	3	Mrak	11
Volča	4	Mrakova bajta	6
Volča	5	Tone	10
Volča	6	Tonetova bajta	6
Volča	7	Trnovc	4
Volča	8	Alč	12
Volča	9	Mežnar	5

Volča	10	Per Francet - Per Jernej	11
Volča	11	Per Dolencu	3
Volča	12	Jakel	11
Volča	13	Jakelova bajta	8
Volča	14	Kržiš	6
Volča	15	Tonetova bajta	3
Volča	16	Poulin - Kainc	3
Volča	17	Novohišar	3
Volča	18	Per Miklavžu	4
Volča		Vseh	75
Podobeno	1	Povlič	12
Podobeno	2	Per Martinu	11
Podobeno	3	Košak	8
Podobeno	4	Martinova bajta	6
Podobeno	5	Zgojnar	7
Podobeno	6	Burnik	7
Podobeno	7	Možinkar	4
Podobeno	8	Per Mihi	8
Podobeno	9	Mihova bajta	3
Podobeno		Vseh	41
Delnice	1	Ajtar	6
Delnice	2	Zajc	5
Delnice	3	Degarín	8
Delnice	4	Jile	7
Delnice	5	Jiletova bajta	6
Delnice	6	Remc	11
Delnice	7	Per Šimnu	7
Delnice	8	Šimnova bajta	6
Delnice	9	Jeler	7
Delnice	10	Jelerjova bajta	4
Delnice	11	Tonetova bajta - Jurjov maln	4
Delnice	12	Per Jurju - Per Tonet	10
Delnice	13	Podprevovc	6
Delnice	14	Torek	8
Delnice	15	Mačeradenc	4
Delnice	16	Kucler	4
Delnice	17	V Jevodnih lazeh - Remcova bajta	4
Delnice		Vseh	88
Lom in Zakobiljek	1	Per Permožu	4
Lom in Zakobiljek	2	Per Urbanc	8
Lom in Zakobiljek	3	Per Fortun	6
Lom in Zakobiljek	4	Per Kolaru	6
Lom in Zakobiljek	5	Per Frack	5
Lom in Zakobiljek	6	Per Vodam - Pušar	7

Lom in Zakobiljek	7	Vodamova bajta	3
Lom in Zakobiljek	8	Per Nacetu	3
Lom in Zakobiljek	9	Per Fat, Per Urbanu, Per Anžonu	15
Lom in Zakobiljek	10	Per Žusu	10
Lom in Zakobiljek	11	Per Jelovčen	10
Lom in Zakobiljek	12	Per Rešik	17
Lom in Zakobiljek	13	Per Luku	12
Lom in Zakobiljek	14	Per novi hiši - Pod Zakobilkam	7
Lom in Zakobiljek		Vseh	78
Lovsko brdo	1	Platiša, Šacar	5
Lovsko brdo	2	Platiša	8
Lovsko brdo	3	Teminc	13
Lovsko brdo	4	Kervine	5
Lovsko brdo	5	Spolovičar	10
Lovsko brdo		Vseh	29
Žabja vas	1	Sok	5
Žabja vas	2	Žgajnar	9
Žabja vas	3	Suvančar	5
Žabja vas	4	Čik	5
Žabja vas	5	Strojer, Per Anžon	6
Žabja vas	6	Šiskar	8
Žabja vas	7	Maček	5
Žabja vas	8	V Lužah	5
Žabja vas	9	V Lužah	3
Žabja vas		Vseh	50
Srednja vas	1	Jakovc	11
Srednja vas	2	Jakovčeva bajta - Kopiš	0
Srednja vas	3	Peteln	9
Srednja vas	4	Petelinova bajta	7
Srednja vas	5	Jernejc - Svetkarč	6
Srednja vas	6	Petelinova bajta - Na Selih	9
Srednja vas	7	Anderjanc	6
Srednja vas	8	Anžonovc	11
Srednja vas	9	Čude, Karnc	11
Srednja vas	10	Jageršenk	7
Srednja vas	11	Jageršenkova bajta	2
Srednja vas	12	_____	7
Srednja vas	13	Globočk	4
Srednja vas	14	Anžonova bajta	7
Srednja vas	15	Anderjancova bajta	11
Srednja vas	16	Tičenk	6
Srednja vas	17	Petelenk	5
Srednja vas		Vseh	75

Dolenje Brdo	1	Koritkar	7
Dolenje Brdo	2	Krivicova bajta	2
Dolenje Brdo	3	Jurman	6
Dolenje Brdo	4	Jernač, Per Čuš	4
Dolenje Brdo	5	Kmet	7
Dolenje Brdo	6	Krivic	8
Dolenje Brdo	7	Žerovc	7
Dolenje Brdo	8	Blažova bajta	1
Dolenje Brdo	9	Per Tonet	4
Dolenje Brdo	10	Kočar	0
Dolenje Brdo	11	Šetinc	8
Dolenje Brdo	12	Per Anšaj	4
Dolenje Brdo	13	Žlebeder	13
Dolenje Brdo	14	Žlebedrova bajta	5
Dolenje Brdo	15	Košanc	7
Dolenje Brdo	16	Per Grogcu	5
Dolenje Brdo	17	Muha	5
Dolenje Brdo	18	Na Ločilk, per Anžonu	8
Dolenje Brdo	19	Koritkar	4
Dolenje Brdo	20	Kasaret	3
Dolenje Brdo		Vseh	95
Gorenje Brdo	1	Peteln	9
Gorenje Brdo	2	Kajžar	3
Gorenje Brdo	3	Per Jkopč, Per Grog	9
Gorenje Brdo	4	Mrak	9
Gorenje Brdo	5	Jurež	8
Gorenje Brdo	6	Režen	7
Gorenje Brdo	7	Voučar	5
Gorenje Brdo	8	Maklauš	4
Gorenje Brdo	9	Šurk	5
Gorenje Brdo	10	Martank	6
Gorenje Brdo	11	Matuzel	5
Gorenje Brdo	12	Per Jožetu	6
Gorenje Brdo	13	_____	5
Gorenje Brdo		Vseh	60
Vinharje	1	Jernucel	7
Vinharje	2	Kočar	7
Vinharje	3	Nace, Jakob	9
Vinharje	4	Adam	13
Vinharje	5	Andrej	6
Vinharje	6	Pušar	9
Vinharje	7	Pušarjeva bajta	0
Vinharje	8	Nacetova bajta	2
Vinharje	9	Na Raspotji	5
Vinharje		Vseh	37
Bačne	1	Jesenko	14
Bačne	2	Jesenkoba bajta	5
Bačne	3	Bačnar	7
Bačne	4	Bačnarjeva bajta	8

Bačne	5	Polenšek	10
Bačne	6	Polenškova bajta	4
Bačne	7	Keržiš	6
Bačne	8	Brdar	15
Bačne	9	Brdarjeva bajta	5
Bačne	10	Potočnik	9
Bačne	11	Bačnarjev maln	4
Bačne	12	Na Vučnah	6
Bačne	13	_____	_____
Bačne		Vseh	48
Kremenek	1	Planinšek	10
Kremenek	2	Steržinar	10
Kremenek	3	Steržinarjeva bajta	5
Kremenek	4	Hobousk	7
Kremenek	5	Boštjenc	9
Kremenek	6	Perko	9
Kremenek	7	Berloženkova bajta	2
Kremenek	8	Berloženk	7
Kremenek		Vseh	32
Bukov vrh	1	Kosmac	8
Bukov vrh	2	Kosmačova bajta	5
Bukov vrh	3	Rout	11
Bukov vrh	4	Oblakova ali Kisovčova bajta	3
Bukov vrh	5	Kisovec	13
Bukov vrh	6	Per Grog	4
Bukov vrh	7	Dernovc	15
Bukov vrh	8	Dernouškou maln	5
Bukov vrh	9	Kisoučou maln	4
Bukov vrh	10	Milost	7
Bukov vrh	11	Hotovnik	8
Bukov vrh	12	Na Planinc	4
Bukov vrh	13	V kamen	11
Bukov vrh	14	Kamenškova bajta	4
Bukov vrh	15	Na Mah, Kožuhova bajta	5
Bukov vrh	16	Per Platišu	11
Bukov vrh	17	Platišova bajta	2
Bukov vrh	18	Ahternk	8
Bukov vrh	19	Per Mežnarju	10
Bukov vrh	20	Mežnarjeva bajta	2
Bukov vrh	21	Bukovc	12
Bukov vrh	22	Bukovcova bajta	0
Bukov vrh	23	V Zakoti, Mežnarjeva bajta	4
Bukov vrh	24	Skoblova kajža	4
Bukov vrh	25	Skoblova bajta	6
Bukov vrh	26	Skobu	13
Bukov vrh	27	Na Kosovem	6
Bukov vrh	28	Kosovčova bajta	4
Bukov vrh	29	Borštar	8
Bukov vrh	30	Borštarjeva bajta	3

Bukov vrh	31	Golar	6
Bukov vrh	32	Per malnu	0
Bukov vrh	33	Dolinski maln	5
Bukov vrh	34	V Dolinah	19
Bukov vrh	35	Rupar	12
Bukov vrh	36	Ruparjeva bajta	4
Bukov vrh	37	Kouter	6
Bukov vrh		Vseh	138
Kovski vrh	1	Kožuh	9
Kovski vrh	2	Kovskar	8
Kovski vrh	3	Četrtnik	10
Kovski vrh	4	Kovskarjeva bajta	4
Kovski vrh	5	Košakova bajta	3
Kovski vrh	6	Košak	10
Kovski vrh		Vseh	30
Visoko	1	Visočen	12
Visoko	2	Kernišnik	10
Visoko	3	Kernišnikova bajta	2
Visoko	4	Serniška bajta	1
Visoko	5	Serničar	8
Visoko	6	Velinšak	6
Visoko		Vseh	24
Log, Na Logu	1	Katernk	6
Log, Na Logu	2	Paver	5
Log, Na Logu	3	Tonc	4
Log, Na Logu	4	Luka	10
Log, Na Logu	5	Birt	6
Log, Na Logu	6	Mlačan	4
Log, Na Logu	7	Tonk	4
Log, Na Logu	8	_____	_____
Log, Na Logu	9	_____	_____
Log, Na Logu	10	Mežnarjeva bajta	0
Log, Na Logu	11	Kumer na Hmelincu	11
Log, Na Logu	12	Hmelinčar	9
Log, Na Logu	13	Hmelinška bajta	2
Log, Na Logu	14	Raglanov maln	0
Log, Na Logu	15	Raglan	7
Log, Na Logu	16	Premetovč	7
Log, Na Logu	17	Premetovč	0
Log, Na Logu		Vseh	66
Gabrška gora	1	Urban	7
Gabrška gora	2	Pušar	8
Gabrška gora	3	Routar spoden	7
Gabrška gora	4	Rovtar zgoren	6
Gabrška gora	5	Routarska bajta	4
Gabrška gora	6	Zabrdam	6
Gabrška gora	7	Mažnarjeva bajta	2
Gabrška gora	8	Mežnar	10
Gabrška gora	9	V Borštu	4

Gabrška gora	10	V Groblah	4
Gabrška gora	11	Mežnarju travnk	3
Gabrška gora	12	Na bajerju	3
Gabrška gora	13	V Kolišah	2
Gabrška gora		Vseh	54
Smoldno	1	Jurjeva bajta	3
Smoldno	2	Per Jurju - Per Tonet	11
Smoldno	3	Skobelč	6
Smoldno	4	Skobelčova bajta	3
Smoldno	5	Lazar	8
Smoldno	6	Lazarjeva bajta	2
Smoldno	7	Gorenji Podborštar	5
Smoldno	8	Bajta Podborštam	3
Smoldno	9	Spoden Podborštar	6
Smoldno	10	Per Bajerju	4
Smoldno		Vseh	33
Jazbine	1	Podružnična hiša	_____
Jazbine	2	_____	11
Jazbine	3	Podrepelam	4
Jazbine	4	Grapar	7
Jazbine	5	Per Grog	10
Jazbine	6	Košanc	5
Jazbine	7	Per Francet, Per Jakobu	8
Jazbine	8	Omejc	6
Jazbine	9	Rovišar	7
Jazbine	10	Rovišarjeva bajta	2
Jazbine	11	Omejcova bajta	5
Jazbine	12	_____	4
Jazbine		Vseh	56
Malenski vrh	1	Šest	6
Malenski vrh	2	Kauninar	7
Malenski vrh	3	Simon, Skrajouc	6
Malenski vrh	4	Luka	4
Malenski vrh	5	Jožef	4
Malenski vrh	6	Pasečenk	9
Malenski vrh	7	Balantin	6
Malenski vrh	8	Anžon	11
Malenski vrh	9	Primož, Andrejc	6
Malenski vrh	10	Dupelnk	11
Malenski vrh	11	Bandit	2
Malenski vrh	12	Štefan	5
Malenski vrh		Vseh	52
Dolenja Ravan	1	Rovišar	7
Dolenja Ravan	2	Martinu	10
Dolenja Ravan	3	_____	0
Dolenja Ravan	4	Karlovčen	8
Dolenja Ravan		Vseh	16
Gorenja Ravan	1	Mercina, Anžovc	9
Gorenja Ravan	2	Tomaž	16

Gorenja Ravan	3	Fortunc	7
Gorenja Ravan	4	Brisar	
Gorenja Ravan	5	Groga Fortunc	5
Gorenja Ravan		Vseh	38
Dolenja Žetina	1	Rančah	12
Dolenja Žetina	2	Škunder	12
Dolenja Žetina	3	Per Nacet	8
Dolenja Žetina	4	Ožband	11
Dolenja Žetina	5	Pipa	14
Dolenja Žetina	6	Gošar	6
Dolenja Žetina	7	Podblegašek	7
Dolenja Žetina	8	Podblegarškova bajta	3
Dolenja Žetina	9	Bajdenk	6
Dolenja Žetina	10	Domačajkar	7
Dolenja Žetina	11	Spređen niv	4
Dolenja Žetina	12	Zahaus	3
Dolenja Žetina		Vseh	73
Gorenja Žetina	1	Brinovc	19
Gorenja Žetina	2	Per Dobret	8
Gorenja Žetina	3	Voglar na Krištancah	9
Gorenja Žetina	4	Korošec	7
Gorenja Žetina	5	Sok	10
Gorenja Žetina	6	Lukova bajta	4
Gorenja Žetina	7	Merkušova bajta	3
Gorenja Žetina	8	Merkuš	19
Gorenja Žetina	9	Merkušou Luka	7
Gorenja Žetina	10	Anšk	14
Gorenja Žetina	11	Anškova bajta na Skabernčah	2
Gorenja Žetina	12	Per Primoš	12
Gorenja Žetina	13	Košanc	6
Gorenja Žetina	14	Kolavš	3
Gorenja Žetina	15	Rančah, ta star	1
Gorenja Žetina		Vseh	71
Jelovica	1	Košanc, Ažbir	5
Jelovica	2	Jelovčanova bajta	2
Jelovica	3	Jeloučen	10
Jelovica	4	Andrej na Jelouc	8
Jelovica	5	Andrejčova bajta	3
Jelovica	6	Za Robam	8
Jelovica	7	Novohišar	6
Jelovica		Vseh	27
Suša	1	Golešenk, Na golem laz	6
Suša	2	Pe Anžic	6
Suša	3	Rezjak	7
Suša	4	Krekov maln	4
Suša	5	Krek	12
Suša	6	Per Matiji	10
Suša	7	Pisanc	10
Suša	8	Novohišar	5

Suša	9	Na Vouvsah	6
Suša		Vseh	52
Čabrače	1	Keržišnik	8
Čabrače	2	_____	0
Čabrače	3	Logar	6
Čabrače	4	Logarjou Mlinar	4
Čabrače	5	Izgorc	8
Čabrače	6	_____	7
Čabrače	7	Jakob	6
Čabrače	8	Paul	7
Čabrače	9	Nace	9
Čabrače	10	Mešč	11
Čabrače	11	Košanck	5
Čabrače	12	Blaž	3
Čabrače	13	Hribovc	7
Čabrače	14	_____	5
Čabrače		Vseh	75
Volaka	1	Gradišar	5
Volaka	2	Per Tinaču v Gradiš	4
Volaka	3	Bajtar pod Blegaršam	7
Volaka	4	Fortuna	5
Volaka	5	Šinkovc	3
Volaka	6	Per Hamol	2
Volaka	7	Per Brun	7
Volaka	8	Šlebeder v grap	3
Volaka	9	Per Klemenu	6
Volaka	10	Jelovčanova bajta	0
Volaka	11	Šubicova bajta	5
Volaka	12	Gričar	6
Volaka	13	Per Košancu	7
Volaka	14	Per Balantencu, Andrejcu	12
Volaka	15	Na Kopišah, Andrejčova bajta	2
Volaka	16	Per Šimonu, Na Čerink	4
Volaka	17	Goren maln, Blejc	5
Volaka		Vseh	60
Debeni	1	Vandravc	8
Debeni	2	Teminc	10
Debeni	3	Temincova bajta	5
Debeni	4	Per Nacetu, Per Janezu	8
Debeni	5	Petru, Jerneju	12
Debeni	6	Jernejova bajta	3
Debeni	7	Košanc	2
Debeni		Vseh	35
Dolenčice	1	_____	6
Dolenčice	2	_____	13
Dolenčice	3	Anžec	7
Dolenčice	4	Malšen	9
Dolenčice	5	Zamuda	12
Dolenčice	6	Babenk	11

Dolenčice	7	Izda	13
Dolenčice	8	Degerin	10
Dolenčice	9	Kočar	6
Dolenčice	10	Mlinar, Senčar	7
Dolenčice	11	v Pekli	8
Dolenčice	12	Poklan	6
Dolenčice	13	Pustota	8
Dolenčice	14	Polenšek	15
Dolenčice	15	Kočar	8
Dolenčice	16	Šimon	7
Dolenčice		Vseh	103
Javorje	1	Srakar	10
Javorje	2	Urbanac	8
Javorje	3	Kos	11
Javorje	4	Oselčen	5
Javorje	5	Krek	9
Javorje	6	Dermoda	9
Javorje	7	Barbarč	4
Javorje	8	Kamnar	6
Javorje	9	Baštic	4
Javorje	10	Glebajs	8
Javorje	11	Birt	19
Javorje	12	Mrak	12
Javorje	13	Voglar	8
Javorje	14	Tonče	10
Javorje	15	Mežnija	7
Javorje	16	Hribovc	9
Javorje	17	Sukanc	6
Javorje	18	Anš	12
Javorje	19	Bukovc	7
Javorje	20	Brec	4
Javorje	21	Farouž	3
Javorje	22	Kibele	3
Javorje	23	Nadobičk	4
Javorje	24	Stari Barbarč	0
Javorje		Vseh	146
Murave	1	Andrejč	6
Murave	2	Blaž	9
Murave	3	Tomažin	9
Murave	4	Peterc	8
Murave	5	Jeran	
Murave	6	Tomažinov maln	
Murave	7	Matkovšk	4
Murave	8	Urh	3
Murave	9	Košanc	5
Murave		Vseh	36
Četena ravan	1	Košanc	8
Četena ravan	2	Tavčar	12
Četena ravan	3	Urban	7

Četena ravan	4	Mežnija	6
Četena ravan	5	Ožbovt	15
Četena ravan	6	Davčen	7
Četena ravan	7	Žgajnar	7
Četena ravan	8	Miha	8
Četena ravan		Vseh	45
Podvrh	1	Mathovš, Ožbaut	11
Podvrh	2	Mlinar	6
Podvrh	3	Jelovčanova bajta	7
Podvrh	4	Stergar	11
Podvrh	5	Jeloučen	9
Podvrh	6	Ocvirk	7
Podvrh	7	Baštic	3
Podvrh	8	Močnik	6
Podvrh	9	Matavžova, Osvavdova bajta	7
Podvrh		Vseh	42
Zapreval	1	Martinšek	6
Zapreval	2	Birt	
Zapreval	3	Andrejček	13
Zapreval	4	Hribovšk	8
Zapreval	5	Hribovškova bajta	4
Zapreval		Vseh	31
Mlaka	1	Pompež	10
Mlaka	2	Teminc	7
Mlaka	3	Benedik	9
Mlaka	4	Buh	10
Mlaka	5	Jejlar	7
Mlaka	6	Hribovčova bajta	3
Mlaka	7	Hribovc	6
Mlaka	8	Luka	6
Mlaka	9	Čude	2
Mlaka	10	Ovnič	6
Mlaka	11	Ovničeva bajta	4
Mlaka		Vseh	53
Jarčje Brdo in Krivo Brdo	1	Jernaj	5
Jarčje Brdo in Krivo Brdo	2	Balantič	7
Jarčje Brdo in Krivo Brdo	3	Šinkovc	8
Jarčje Brdo in Krivo Brdo	4	Matajč	11
Jarčje Brdo in Krivo Brdo	5	Podmlačan	7
Jarčje Brdo in Krivo Brdo	6	Mežnija	10
Jarčje Brdo in Krivo Brdo	7	Drekar	8
Jarčje Brdo in Krivo Brdo		Vseh	35
		V vsej župniji	2501

Iskal sem prednike

Polde Bibič

Ko sem se pripravljaj, da bi napisal svojo življenjsko zgodbo, sem se spraševal, kako naj začnem? »Rodil sem se tretjega svečana...« Ah, ne!

Kaj pa, če bi segel nazaj in najprej predstavil prednike. Z Adamom nima smisla. Nepregledno dolga je vrsta prednikov in prekleto malo vem o njih. Celo tega ne vem, ali sem Kajnovega ali Abelovega rodu. Nekaj malega sem pobral iz pogovorov starejših, a sem slišano hitro pozabljal. Kot otrok nisem mogel slediti zapletenim vejam rodbinskega drevesa. Ko sem dočakal stara leta pa me je začelo zanimati, kaj, kje, kdo, predvsem pa kako so živeli tisti, ki se njihovi geni pretakajo po meni. Pa nisem imel koga vprašati. Hotel sem izprašati najstarejšo teto, Erno, a je umrla, preden mi je mogla karkoli razkriti. Torej je saga o Bibičih potonila v temo. Lahko se jezim nase, ker sem bil tako malomaren do preteklosti rodu, a sedaj je, kar je.

Zadnje čase se je priljubilo brskanje po starih matičnih knjigah. Mene je k temu napeljala gospa Jožica, vdova po znanem politologu dr. Adolfu Bibiču. Z njim sva rojena istega dne istega leta. On na Bizeljskem, jaz na Studencih. Nisva se spraševala ali sva v sorodu, čeprav je bil moj stari oče z Obsotelja. Na vprašanja o najinem morebitnem sorodstvu, sva oba odgovarjala nikalno. Da imava vendar skupnega praprageda, se je izkazalo pozneje. Z gospo Jožico, ki je po smrti moža raziskovala Bibičev rod na Sušici, sva primerjala rodovnike in ugotovila, da imava z Dolfetom istega praprageda. Tako sem izvedel za najstarejšega (meni) v knjigah dosegljivega prednika. Sploh se moram za precej vedenja o rodu Bibičevih zahvaliti gospe Jožici.¹

Sicer smo Bibiči menda uskoškega rodu. Lika je bogata Bibičev. V Beogradu me je nekoč poiskal fotoreporter Politike Nikola Bibič, avtor na jugoslovanskem bankovcu natisnjene fotografije rudarskega mega udarnika Sirotanovića. Povedal mi je, da se nahaja v Sinju grb Bibičeve rodbine: na modri podlagi štita naj bi bile tri stilizirane zlate ribice, v obrobi pa napis »Čuvaj se Bibine ruke!« Plemiški naslov in grb naj bi bila Luki in Jovanu Bibiču podeljena 1722 na Dunaju. Te novice bi bila vesela teta Erna, ki je trdila, da je v Dubrovniku videla veliko preprogo, v katero je bilo uvezeno z zlatimi črkami: »Bibič«. To je bilo v času kraljevine Jugoslavije. Takrat so se mnoge mariborske meščanke trudile, da bi našle pomembne prednike. Teta moje žene je na primer trdila, da Kodermani (takšen je bil njen deklinski priimek) izvirajo iz poljske kraljevske družine Puniatowskih. Ko sem bil na njihovem gradu v okolici Varšave, sem ženi pisal, da sem obiskal grad, kamor je njen prednik, kadar je popival, kar nag jahal domov tudi v najhujši zimi. Da si torej ne zaslužim, da me kar naprej zmerja zaradi nedolžnih veseljačenj.

Takšno rodoslovje je imelo bolj humoren značaj. Leta devetsto enainštiridesetega pa je dobilo temačnejši nadih. Na meji tragičnega je bilo iskanje prednikov med drugo vojno, ko so morali prebivalci od hitlerjancev zasedenih ozemelj dokazovati, da niso židovskega porekla. Bog pomagaj, če jim to ni uspelo. Uskoštvo je sicer tudi vzbujalo odpor pri arijsko čistih Nemcih, a prvi na vrsti za čiščenje so bili vendarle Judi, mi bi prišli kasneje na vrsto.

O uskoških pradedih nimam pisnih dokazov. V Malovih Uskočkih seobah² sem bral, da so se Uskoki priselili na Bizeljsko iz okolice Slunja okrog 1670, torej v času, ko je bil tam veliki kmečki upor. Kaj je bilo z njimi ob priselitvi? So zasedli izpraznjena mesta pobitih upornikov? Ali pa so morebiti z vojaškimi izkušnjami koristno pomagali upornikom? O uskoški preteklosti lahko samo pravljicarim. Tudi pravega dokaza o njeni resničnosti nimam.

V raziskavi gospe Jožice Bibič o rodbini, ki je vsaj dve stoletji gospodarila na Sušici in iz katere tudi sam izhajam, je kot prvi praoče imenovan Mathias Wiwicz iz Vitne vasi. Njegova žena Marija je umrla leta 1787, stara šestdeset let. Ker pa o Matiju nimam podatkov, lahko začnem rodovnik po svetopisemskem vzorcu šele z njegovim sinom, leta 1758 rojenim Andreasom Wiwishem, pisanim tudi Wibitsch:

Andreas Wiwish je bil star osemindvajset let, ko se mu je rodil Joseph Wipitsch. Ko je bil Joseph Wipitsch star dvaindvajset let, se mu je rodil Martinus Wibicz. Ko je bil Martinus Wibicz star devteindvajset let, se mu je rodil Franc Bibič. Potem, ko se mu je rodil Franc Bibič, je Martinus Wibicz živel še trinpetdeset let in rodili so se mu sinovi in hčere.

Martinus se je poročil z Marino Lupschina iz Stare vasi. Prvorojenec je bil Franc, praded dr. Adolfa Bibiča. V rojstnih knjigah je še zapisan kot Wibicz, v poročnih pa že Bibič. Enako njegovi bratje in sestre. Šele drugorojeni Wibicz je bil Martin. Preden je pri treh letih umrl, mu je sledila Apolonija, njej pa moj praded, ki je po umrlem bratcu prevzel ime. Njemu ni bilo namenjeno obdelovanje zemlje. Moral je povezati culo in zapustil je Sušico, ne pa še Bizeljskega. Preselil se je v Gregovce in se poročil s Frančiško Kocjan.

Dve okoliščini, povezani s pradedom Martinom, sta bili nekako odločilni zame, se mi zdi. Dotlej se je Bibičeva uskoška kri mešala samo z Bizeljsko. Ko pa se je Martin poročil in spočel mojo rodovino, se je slovanski krvi primešala še romanska. Frančiškina mama se je namreč pisala Mallus, babica pa celo Doronini, torej so morali biti njeni predniki Italijani. To je eno. Druga omembe vredna zadeva pa je, da je pretrgal kmečki značaj svojih prednikov in postal proletarec. Bil je ključavničar. Že sam je menjaval bivališča svoje družine v Gregovcu, stanovali so na nekaj hišnih številkah in na koncu pristali v Pišecah. Moji strici in tete se Gregovcev sploh niso spominjali, obiskov v Pišecah pa so se.

² Josip Mal: Uskočke seobe. Naselja i poreklo stanovništva. Srbski etnografski zbornik XXX. Ljubljana.

Martinovi otroci so se raztepli po svetu. Prvi jo je mahnil s trebuhom za kruhom moj stari oče, prvorojenec Martin. V Maribor. Sestra Marija je umrla v Zagrebu, Ana v Ljubljani. Stric Anton je verjetno odšel najbolj daleč od doma. Živel je v Vorarlbergu. V zvezi z njim je zanimiva dogodivščina: na Dunaju je izstopil iz katoliške cerkve.

Mogoče se je z odhodom iz zemlje ohladil tudi odnos do cerkve. Moj stari oče ali opapa, kakor sem ga klical, ni hodil v cerkev, niti omama, stara mati, ki je bila nemškega rodu in do druge vojne sploh ni znala slovensko. Verske vzgoje v njuni družini ni bilo, čeprav sta se cerkveno poročila. Pač pa je bil opapa zvest privrženec socialdemokratske stranke. V hiši, kjer je stanoval, na Ruški 7, je bilo predsedstvo socialnih demokratov. O tem še danes priča spominska plošča nad vhodom v stavbo.

Stara mama, Gena, je bila nemškega rodu. Iz Teznega. Genovefa Vogler. Njen oče je bil kurjač na lokomotivi Georg Vogler, mama pa Maria, rojena Hoffmann. Ko je moj opapa prišel v Maribor, je postal kurjač na lokomotivi, kot njegov bodoči tast. Tako se je zapletel z omamo in njenega brata navdušil za svojo sestro Ano. Rodbini sta se povezali po dveh tirih. Opapa je vzel za ženo sestro svojega svaka, omama se je poročila z bratom svoje svakinje.

Po očetovi strani sem bil torej pol Nemca. Pol pa uskoški Slovenec, kar je imelo za posledico, da me je oma - babica po mami, kadar je bila jezna name, zmerjala s »Hrvatom«.

Mamin rodovnik poznam po potrdilih o prednikih, ki jih je zbrala da bi jih lahko posredovala nacističnim oblastem in jih z njimi prepričala o nežidovstvu svojega rodu. Meni pa potrjuje, da sem po mamini plati Slovenec od nog do glave in da je moj materni jezik nedvomno slovenski, čeprav se je v naši hiši veliko nemško govorilo. Ali pa je mama oddala Nemcem rodovnik ne vem. Čudno je, da so bili tisti listi doma.

Po očetu se je mama pisala Voh. Prvi (meni) znani prednik je Urban Waach, rojen 1817 v Lokah nad Žalcem. Njegov sin, oče mojega deda se je tudi rodil v Lokah, medtem ko se je moj stari oče rodil v Trbovljah. Tam je zapisan v matični knjigi kot Woch, opomba pa pove, da »1932 banovinska uprava dovoli, da se vpiše kot Voh«. V Trbovljah je rojena tudi njegova sestra.

Verjetno sta njun oče in mama Ana Turnšek odšla v Trbovlje za kruhom, saj so tam potrebovali rudarje. Ne vem kdaj sta se vrnila, a oba sta umrla na Lokah in so ju pokopali na Zgornji Ponikvi. Posestvo je prevzela teta Ana, ki se je tudi rodila v Trbovljah. Stari oče - ota je šel za rudarja v Zabukovico, kasneje pa k železnici za kurjača. Vojaščino je služil v Celju in sicer kot »pucflek« pri nekem častniku, kjer je bila za služkinjo Frančiška Banko. Vedenje o njenih prednikih sega v leto 1820, ko se je rodila Ana Hudmet, ki je z leto mlajšim Matevžem Bankom nadaljevala rod Bankovih. Služkinja in Švejkov kolega sta se zblížala in ko je slednji odslužil vojsko, sta se poročila,

železnica pa ju je poslala v Kapfenberg na Avstrijskem. Tam je Frančiška zanosila, a rekla si je: »Na tujem se moj otrok že ne bo rodil!« In je šla rodit domov. Moja mama se je rodila 1909 pri Svetem Frančišku v Zgornji Savinjski dolini. In ker ni imela bratov, je ota ostal zadnji moški s priimkom Voh. Tega rodu je bilo z njim konec. Vendar je do konca ostal slovenski.

Krajevne kronike in monografije

Peter Hawlina

V Drevesih občasno opozorimo na knjige in druge objave, ki so lahko koristen pripomoček rodoslovcem. Pri tem ne utegnemo biti dosledni in popolni. Vabim kolege, da se vključijo v tovrstno poročanje. Vredno si je ogledati tiste, ki so se tekom let nabrale v društveni knjižnici. Že dolgo se pripravlja spletni katalog te knjižnice. Ko bo objavljen, bo verjetno tudi zanimanje za posamezne knjige večje. Najnovejši prispevek v tej zvrsti je verjetno Kronika vasi Leše. Več o njej na <http://www.gorenjskiglas.si/novice/zanimivosti/index.php?action=clanek&id=31173>

V začetku decembra 2008 pa je bila v Besnici predstavitev knjige **Marije Šolar: Naše korenine**. Na prireditvi so me povabili, da o knjigi spregovorim tudi v imenu SRD. Povedal sem tole:

Ko sem pred nekaj leti raziskoval in spisal kroniko svojih prednikov, sem za moto izbral misel ameriške pisateljice Alice Walker (po njeni knjigi je bil posnet film The Colour Purple) Write for the dead, for they are listening. Mi bi lahko rekli: Za mrtve piši, saj poslušajo! Misel mi je bila všeč in zavedel sem se, da mi je Alice v zavest priklicala nekaj, česar sem se podzavestno ves čas zavedal pri svojem delu. Zapisovanja meni znane družinske zgodovine sem se sicer lotil za živeče in morda še bolj za tiste, ki se bodo šele rodili. Domišljam si, da bodo prihajajoči rodovi moje zapise brali z večjim zanimanjem kot jih berejo današnji sorodniki. Vsaj zase lahko trdim, da bi bil zame pravi zaklad, če bi kdo od pradedov ali prababic pred sto in več leti naredil nekaj podobnega temu, kar sem jaz v svojem času. Koliko bi šele bilo vredno podobno izročilo pripadnikov še starejših rodov. Pa jih najbrž niso pisali, ohranili pa se zagotovo niso.

Besnica je dobila redko dragocenost. Tudi delu Marije Šolar lahko rečemo oživljanje. V njenem delu bodo o sebi slišali premnogi nekdanji prebivalci. Kaj bi dali živeči, če bi jim mrtvi lahko še kaj povedali, ne le prisluhnili?

¹ Jožica Bibič: Rodbina Bibič, Ljubljana 2006.

Po sledih prednikov

Peter Hawlina

Rojen sem bil v Ljubljani, moj oče Herbert v Trziču na Gorenjskem, njegov oče Oto v Hôrki na današnjem Slovaškem, njegov oče Anton v Chloudovu. To je del današnjega Železnega Broda. Tudi njihovi predniki po moški liniji so bili večinoma iz Severne Češke. Po družinskem izročilu naj bi bila ena od babic Nizozemka. Tega izročila po doslej opravljenih raziskavah ne morem dokazati.

Moj ded je torej bil prišlek, ki si je družino ustvaril v današnji Sloveniji. Ob poroki leta 1912 je bila to še Avstrija oz. Avstroogrska. Poznal ga nisem. Saj je komaj 54 let star umrl deset let pred mojim rojstvom. Sam mi o domovini svojih staršev niti ne bi znal pripovedovati iz lastnega vedenja. Svojo nekdanjo domovino je mojemu očetu in njegovima dvema sestrama skušala predstaviti njuna babica, ki jim je pripovedovala o lepi deželi pod visokim gorovjem. Kljub njenim pripovedim se potomci niso odločili za obisk teh krajev. Ni bilo prave priložnosti in pogosto tudi okoliščine za kaj takega niso bile primerne.

Izrazite želje po obisku teh krajev se nisem zavedal. Prednost sem vedno dajal obisku zahodnih držav. Saj so se mi zdele vzhodne dokaj nezanimive in zaradi političnih razmer celo nevredne obiska. Neprijeten je bil že prehod meje z vsem scenarijem varnostnih naprav in ukrepov. Kot bi vstopal v morbidni svet Georga Orwela. Zato tudi v večjih in znamenitih krajih, celo v sami Pragi leta 1970 nisem začutil bogastva umetnosti in kulture, da ne govorim o drugih področjih človekovega početja. V prijetnem spominu mi je ostala le klet v pivnici Velki františkani v Bratislavi, kjer so cela omizja v prijetno zatohlem vzdušju brez konca družno prepevala. Če si se vozil po deželni cestah pa so te v slabo voljo spravili zvočniki na drogovi, ki so kljub molku pričali o obvladovanju Veličega brata. Tega je bilo že v domovini preveč, vendar vseeno manj kot na Vzhodu.

Obisk krajev svojih prednikov sem torej odlašal in bi morda tako odlašal v nedogled, če ne bi lepega dne po elektronski pošti prejel vabila, da se udeležim odprtja razstave bosanskega umetnika Safeta Zeca. Safet ni več samo bosanski slikar. Je svetovni, podobno kot Pablo Picasso ni samo španski ali celo andaluzijski.

Seveda greva, je bila takojšnja odločitev moje žene. Brez odlasanja sta se pridružili še hčeri in sin. Najel sem avtomobil in v ponedeljek 14. aprila 2008 smo zjutraj v Pragi. Pet nas je. Vsakdo imam nekoliko svojski okus in želje. Jaz se držim vnaprejšnjega dogovora s češkimi rodoslovnimi kolegi in se s podzemno železnico odpeljem na mestno obrobje. V prostorih Češkega rodoslovnega društva me pričakajo predsednik Martin Slaboch in društvena funkcionarja Vaclav Hasek (nisem ga vprašal, če je sorodnik Jaroslava Haška) in Helena Voldanova. Izmenjamo si nekaj svojih publikacij in se skušamo spoznati tudi po načinu delovanja. Ni lahko.

Trije stebri češkega društva; z leve Vaclav Hasek, Helena Voldanova in predsednik Martin Slaboch.

Češko ne znam. Oni ne znajo slovensko. Poskušamo še nemško in angleško, pa je vsak poskus razmeroma utrudljiv. Težave v sporazumevanju so veliko večje kot sem si vnaprej predstavljal. Prebrano si precej laže prevajam kot slišano. Vseeno ugotovimo, da tudi oni delujejo skoraj izključno ljubiteljsko. Stroške krijejo s članarino. Zvem, da imajo Moravci v Brnu lastno društvo.

V Pragi smo še v torek, ko se zvečer zares udeležimo odprtja razstave v Muzeju Kampa, ki je nekaj minut od Karlovega mostu. Dva dneva sta za Prago res malo. Kako drugačen vtis naredi name po nekaj več kot tridesetih letih, ko sem bil tu prvič. V sredo zjutraj se odpravimo proti severu proti krajem, kjer so živele generacije prednikov mojega deda. Prispemo v Litomerice, kjer je okrajni arhiv. Kljub temu, da se nisem najvil, dobim prostor v čitalnici in obilo gradiva. V tem arhivu imaš lahko istočasno pred seboj poljubno število arhivskih knjig. Tudi fotografiranje je dovoljeno brez omejitev. Gradivo je podobno našemu. Ker sem delal s starejšim gradivom, je bilo to v latinščini in razmeroma dobro berljivo. Ure hitro minevajo. Na srečo je arhiv odprt do petih popoldne.

Odpeljemo se v bližnji Terezín, kjer si še utegnemo ogledati muzej holokavsta. Kakšno grozljivo nasprotje od prijaznih in vzorno urejenih Litomerice.

V arhiv grem tudi v četrtek dopoldne. Rodovnik prednikov in sorodnikov svojega deda sem imel že dokaj daleč raziskan. Družinsko evidenco sem pred leti dopolnil tako, da sem najel lokalnega strokovnjaka, ki mi je za zelo zmerno plačilo rodovnik skoraj v vseh smereh dopolnil. Rodoslovci vemo, da naše raziskave niso nikoli dokončane. O tem sem se v nekaj urah v litomerškem arhivu ponovno prepričal. Vem, da bi lahko delal še dneve in rodovnik še v marsičem dopolnil. Morda se bom še kdaj vrnil. Takrat bom sam, da se ostali člani ne bodo dolgočasili.

Peljem se še bolj proti severu in se za krajši čas ustavljam v krajih kot so Usti nad Labem, Česki Dub. Odpeljemo se še na Ještěd po cesti, katero je pred kakimi 150 leti projektiral

ded mojega deda – gradbeni ing. Franc Hawlina. Tako je vsaj omenjeno v družinskem izročilu. Preverjal nisem, vseeno pa je bilo vredno videti ta Ještěd, katerega bi gotovo spustili, če ne bi bil ohranjen v družinskem spominu. Od tam v Železny Brod. V gostilni naletim na lokalnega vseveda, ki mi je pripravljen nuditi vsakršno pomoč. Vse ljudi pozna, vsi poznajo njega, rodovnik mojega deda pazljivo pregleda in se mi zdi, da ga celo zanima. Prikimava in me odpelje na nekaj okoliških točk. Tudi pri kakšnem Havlini pozvoniva. Ljudje so sicer razpoloženi za pogovor, vendar se spet izkaže, da so s sporazumevanjem prevelike težave. Sprevidim, da bom moral naslednjic priti s prevajalcem, saj se sam najbrž na starost ne bom poskusil naučiti češčine. Zato jih tudi za rodovnik nisem spraševal, da bi nemara poskusili ugotoviti morebitno sorodstvo.

Pomislil sem tudi, da bi bilo zanimivo najti kakšnega lokalnega Havlina, ki bi bil pripravljen naročiti svoj genski izvid, da bi se lahko še na ta način primerjala. Prav to sem namreč pred dobrim letom uspešno izpeljal z nekim Hawlino, ki živi v Nemčiji. Najprej sva na daleč po e-pošti primerjala najina rodovnika in tako ugotovila kako sva v sorodu. Sva četrta bratranca. To pomeni, da sta bila ded mojega deda in ded njegovega deda brata. Najin DNK je povsem enak! Tudi to mi ostaja za naslednji obisk.

Za krajši čas smo se ustavili v Libercu. Tam sem bil za arhiv prepozen. Tudi za kaj drugega, saj tu je kaj videti. Takrat še nismo vedeli, da bo tu čez eno leto svetovno smučarsko prvenstvo. Šele kasneje sem tudi prebral, da so Liberec v 14. stoletju ustanovili nemški in flamski prišleki in tu začeli s tekstilno proizvodnjo. Družinski spomin na našo nizozemsko prednico postane ob tem skoraj potrjen.

Lahko bi našteval kraje, kjer smo se uspeli vsaj za krajši čas ustavljati, nemogoče pa je naštetiti tiste, katere bi še tudi bilo vredno videti, saj so bili skoraj vsi brez izjeme prijetno presenečenje. Zavedel sem se kako prav so imeli tisti starejši ljudje, ki so se tako pohvalno izražali o predvojni Češki in jim zaradi povojnih razmer kar nismo mogli verjeti. Naša generacija je z oznako češka roba razumela drugo-ali tretje-razredno ceneno blago. Kako drugače je to danes.

Med znanci in neznanci v Sloveniji je precejšen delež takih, ki so imeli med predniki Čeha. Večkrat sem pomislil, da bi bilo zanimivo vsaj približno ugotoviti kolikšen je ta delež. Ko sem raziskoval prednike svoje žene, sem tudi za deda njenega deda presenečen ugotovil, da sta bila Johann Kuscher in njegova žena Katarina Swoboda Čeha.

Takih primerov je zares veliko. Zanimivo pa je, da se češko poreklo nič kaj ne čišla. Čisto drugače pa je z doslej nedokazanami zgodbami o naših francoskih prednikih. O teh se govori precej bolj na široko. Premnogi Slovenec se namreč sklicuje na prednika, ki naj bi bil Napoleonov vojak, po možnosti še plemič. Ne vem pa še za noben primer, da bi bilo tako poreklo dokazano po zapisu v matični knjigi.

Naj zaključim poročilo o svojem rodoslovno-turističnem tednu na Češkem z ugotovitvijo, da mi je zelo koristil. Tak

obisk močno priporočam vsakomur, še posebej pa tistim, katerih poreklo seže v to zanimivo deželo. Ne bo pa odveč dobra priprava in spremstvo tolmača.

50 številk časopisa Trte

Ob jubileju društva Kerini in Stritarji

Peter Hawlina

Kadar se kdo loti rodoslovja, se največkrat zgodi, da vsaj začne na nek lasten način. Če se ne ustavi pri dokumentiranju treh ali štirih generacij in če želi rezultate svojega dela predati še komu drugemu v pregledni in urejeni obliki, se pogosto oprime priporočil ali standardov. Vseeno pa pogosto delo ohrani osebno noto. To delo bi lahko primerjali z marsikaterim drugim početjem. Na primer s komponiranjem. Lahko gre za lahkotno popevko ali plesno glasbo, lahko za koračnico ali opereto, vse do mogočnih solističnih in orkestralnih stvaritev. Tudi te imajo lahko svojo predpisano zgradbo in obliko, vseeno pa izražajo bolj ali manj prepoznaven slog avtorja in njegovo izrazno moč.

Večina rodovnikov je dokaj uniformnih, solidnih in preglednih, ob njihovi eni strani so bolj klavirni izdelki, na drugi pa vrhunski. Poudarek pri rodoslovnem delu je na evidenci prednikov in sorodnikov, tej evidenci pogosto dodajajo bolj ali manj obsežne zgodbe o posameznikih in družinah, včasih s fotografijami, listinami in spominskimi predmeti, v zadnjem času celo z multimedijskimi dodatki. Organizirajo se širša družinska srečanja, vsi združeni napori se navadno kronajo z družinsko kroniko.

Ta različnost v prijemih in rezultatih rodoslovnega dela je zagotovo najbolj izrazita v Društvu Kerini & Stritarji. Zunanji opazovalci ne morejo spregledati najprej dejstva, da so se potomci dveh družin počutili dovolj povezani, da svojo povezanost dokazujejo ne le s formaliziranjem z ustanovitvijo društva. To je, kolikor vem, edino in edinstveno društvo v Sloveniji in bržkone tudi izven nje. Ne le z ustanovitvijo društva, še veliko bolj z rednimi manifestacijami. Med temi je najbolj očitna izdajanje časopisa Trte. Bralcu Trt pa se odpirajo ostale manifestacije. Vsaka od njih izkazuje spoštljiv odnos do posameznikov, družin in cele sorodovine. Do živčih in tistih, katerih spomin ohranjajo.

Posebnost DKS je za zunanjega opazovalca tudi v tem, da jim v ospredju ni rodovnik, ki bolj kot sedanost predstavlja preteklost temveč življenje, živi stiki, ki krepijo vsakega od njih. Saj ne, da ne bi imeli rodovnika. Imajo ga in izvirne so tudi grafične predstavitve. Še posebej izstopa pogled nanj iz visoke ptičje perspektive v kateri košata krošnja postaja podobna cvetu ali regratovi lučki, pripravljeni, da veter ponese njeno seme v nova plodna tla. Naj klije, raste, cveti in rodi nov sad!

Rodoslovje

(Pripravljeno za objavo v reviji Vzajemna)

Peter Hawlina

Rodoslovje je staro kot je staro človeštvo. Razlogi za vedenje o svojih prednikih in potomcih so bili različni. Najpogosteje je bilo potrebno sorodstvo, zlasti nasledstvo dokazovati zaradi dednih pravic. Za tako dokazovanje je bilo potrebno predložiti verodostojen in navadno z jamstvi zaupanja vrednih prič potrjeno dokazilo. Morda je bilo poznavanje krvnih sorodnikov enako ali še bolj potrebno zaradi skoraj v vseh kulturah prisotne prepovedi sklepanja zakonskih zvez med bližjimi sorodniki. Ne med vsemi, vsekakor pa pri večini. Človeštvo je namreč vedelo, da je za telesno in duševno zdrave potomce veliko bolje, da starša nista bližnja krvna sorodnika. Slaščičar po poreklu iz Kosova mi je nekoč rekel, da se pri njih natančno ve, kateri snubec je dovolj sorodstveno oddaljen, da bi prišel v poštev pri ostalih kriterijih, ki so pri njih potrebni, da pride do sklenitve zakona. Rekel je, da se niti drugi bratranec in sestrična ne smeta poročiti. To bi bilo sorodstvo v šestem kolenu. Poroka je možna šele v sedmem. Pri nas je po katoliških uredbah mogoča poroka med bratranec in sestrično samo, če se za to pridobi spregled zadržka. Jaz slaščičarjevi razlagi nisem nikoli čisto verjel, saj sem nekje prebral, da celo šeriatsko pravo ne prepoveduje poroke med bratranec in sestrično.

Če sta torej pravica dedovanja in sklenitev zakona dva glavna razloga za dokazovanje sorodstva ali nesorodstva in s tem potreba po vedenju in dokazovanju tega stanja pa je za razširjenost rodoslovja verjetno, vsaj danes, glavni razlog radovednost.

Samo v zelo izjemnih primerih se zgodi, da kdo ne bi vedel, kdo so njegovi starši. Precej več pa je takih, ki ne vejo, kdo so njihovi štirje stari starši. In še veliko več je tistih, ki ne vejo, kdo so bili starši teh štirih, torej štirje pari prastaršev. Včasih, res poredko, se zgodi, da nekdo ne ve za deklinški priimek matere. Precej pogosteje nastopi težava pri dveh deklinških priimkih babice po očetu in druge po materi. Toliko večje pa bodo težave, če bi hoteli te osebe določiti ne le z imeni in priimki. Za kolikor toliko spodoben rodovnik bi bilo treba za vsako osebo vedeti in zapisati še datum in kraj rojstva, poroke in smrti. To so temeljni rodoslovni atributi vsake osebe in obenem gradniki rodovnika. Sama oseba ni v rodovniku nič. Zakonska (ali tudi danes vse pogostejša izvenzakonska) zveza rodoslovno tudi nima pomena. Pomen dobi z vsaj enim otrokom. Vsakdo pa ima očeta in mater in ta dva ravno tako. Brez izjeme.

Rodovnik je torej evidenca prednikov neke osebe. Po možnosti uravnotežena evidenca po moških in ženskih linijah. To je rodovnik, raziskovanje in dokumentiranje tega pa je rodoslovje. Poleg rodovnika neke osebe pa pod

pojmom rodovnik razumemo tudi pregled vseh potomcev nekega izhodiščnega para. Temu navadno rečemo rodovnik družine, rodbine ali rodu. Če so v rodoslovnih evidencah in pregledih vključeni številni rodovniki družin, nam kmalu zmanjka splošno razumljenih besed, ki bi označevale take evidence. Neuveljavljen izraz za zelo razširjene rodovnike je sorodovina.

Rodovnik, ki se je v zgodovini uporabljal za uveljavljanje dednih premoženjskih pravic ali položaja, je danes v rabi le še pri dedovanju premoženja v zapuščinski razpravi, tisti, ki naj bi nekomu zagotavljal položaj v družbi, da ne rečem oblastni položaj, je zanemarljiv. Vse bolj pa pri odločitvi za raziskovanje in dokumentiranje rodovnika prevladuje radovednost. To opažamo zlasti v zadnjih letih, ko je evidentiranje česarkoli, pa tudi rodovnika, veliko enostavnejše in preglednejše, če to delamo z računalnikom in za rodoslovno delo primernim programom. Ne le enostavnejše in preglednejše. Z računalnikom je narejeno hitreje in bolj pregledno. Rezultate lahko tako rekoč zastoj prikazujemo v najrazličnejših prikazih in poročilih. Podatki so enostavno izmenljivi. Ne le, da lahko rodoslovno datoteko brez stroškov izročamo bližjim in daljnim sorodnikom. Izročamo jo lahko po elektronski pošti in kar je pri računalnikih dandanes najbolj drugače od predračunalniške dobe – podatke lahko objavimo na spletu in jih tako ponudimo na ogled vsemu človeštvu. Temu, komaj kakih pet let staremu obdobju možnih spletnih objav bi lahko rekli rodoslovje četrte generacije. Tretja generacija bi lahko bila rodoslovje brez povezav na domačem računalniku. Druga generacija ali obdobje bi bilo obdobje pismenosti, prvo pa obdobje nepismenosti. Rodovniki so bili vedno potrebni in izdelovani v najrazličnejših oblikah. Se še vsi spomnimo literarnega dela in še bolj popularne televizijske nadaljevanke Korenine (Roots)? Se spominjamo avtorja, ki ga radovednost pripelje v črno Afriko do plemenskega kronista, ki je uspavajoče na pamet brbral rodovnike? Se spominjamo, kako je kot vzmet poskočil apatični poslušalec, ko je zaslišal ime Kunta Kinte?

Pustimo literaturo, verjemimo ali ne. Vendar bo vsakdo, ki ga je radovednost zapeljala v dokumentiranje sorodstva prej ali slej doživel podobne senzacije kot so bile predstavljene v omenjenem romanu. Če bo le dovolj vztrajen, kot je bil (če je bil) Alex Haley, morda najbolj znani avtor romanizirane zgodbe o rodovniku.

Kako bi kdorkoli od nas stopal po sledih prednikov?

Vsakdo lahko ubere svojo pot in svoj način, svoj tempo in svojo smer. Vsakdo lahko zasleduje pri tem svoje cilje. Lahko si spotoma ogleduje pokrajino, občuduje raznovrstno cvetje in trnje. Lahko se zadovolji z dvema, tremi ali štirimi generacijami prednikov in če v nadaljevanju dokumentira še vse sorojence teh prednikov ter njihovih potomcev, bo v svoji evidenci kar kmalu zbral sto do tristo, morda petsto oseb. Tak rodovnik je že kar lep rezultat in komaj še grafično predstavljen. Vsi ti ljudje se med seboj ne poznajo, tudi rodoslovec ne pozna vseh. Se pa marsikdo od njih v tem stadiju

odloči, da skliče širše sorodstvo na družinskem srečanju. Na družinskih, bolje rečeno rodbinskih (pojem klana pri nas ni v rabi) srečanjih se zbere redko manj kot 100 oseb, raje več kot 200. Tudi taka srečanja bo vsak organizator pripravil nekoliko drugače in kadar bo v tem uspel, bo rado prišlo do ponovitve srečanja. Znani so primeri vsakoletnih 'klanskih' srečanj. V Sloveniji je treba v tem početju posebej omeniti družine Kerini in Stritarji. Že v prvih začetkih pred kakimi petnajstimi leti so se odločili, da ustanovijo društvo in redno izdajajo četrtletnik Trte. Oktobra 2007 je izšla 47. številka. Svojo dejavnost predstavljajo tudi na spletu na naslovu: <http://trte.org>. Tudi njihove grafične predstavitev rodovnika so povsem izvirne.

Večina rodoslovcev se tega početja loteva zares iz gole radovednosti. Le zelo poredko je pri kakem od njih prisotna želja po povezavi z znano osebo ali predstavnikom plave krvi. Slednje je dokaj nesmiselno početje. Potomci plemičev svoje sorodstvene povezave poznajo in jim je ni treba iskati. Rodovniki plemstva so bili vedno in so danes toliko laže in širše dokumentirani in javno, tudi spletno, objavljeni. Celo nezakonski otroci ne manjkajo. Če lahko kdo dokaže svoje sorodstvo s plemiški predniki, mu s tem zastoj pade v naročje do skrajnih možnosti narejen rodovnik. Ta pa seže dobesedno do Adama in Eve ali do mitoloških božanstev, saj sta svetopisemski rodovnik in rodovniki (grških) mitoloških oseb povezana vsaj prek Trojanskega dvora, skoraj vse slavne in neslavne osebe iz (grške, ta nam je najbolj poznana) oa so potomci božanstev z Olimpa. Saj je znano tudi to, da so radi nezakonskim otrokom, ki so se v življenju izkopal iz brezimnosti, pripisovali božanskega očeta. Največkrat Zeusa, pa tudi vse druge glavne Olimpijce kot so Pozejdon, Apolon, Hermes, če omenim najbolj razvpite. Tudi ženska božanstva so dala materinstvo smrtnikom.

Pri tem je treba omeniti, da so vsi veliki rodovniki nujno napačni. Zakaj? Preprosto zato, ker se tako kot pri vsakem početju prikrade napaka tudi v rodoslovni evidenci. Pustimo tu poneverbe, dovolj so nehotene napake. Vsak izkušen rodoslovec je že našel napako tudi v matični knjigi, v dokumentu, ki ima dokazno moč v pravnih zadevah. Samo matična knjiga je tak dokument. In če je v njej možnost napake še tako majhna, se bo pri velikem številu oseb prej ali slej dogodila. Napako bo prej ali slej nujno naredil tudi rodoslovec, ki bo podatke prepisoval iz najbolj verodostojnih dokumentov. Svojo napako bo težko opazil in zadovoljno bo ogledoval in razkazoval svoj fantazijski rodovnik.

Te napake so sicer silno redke, veliko pogostejše kot si mislimo pa so napake, ki nastanejo zaradi neistovetnosti biološkega in zakonitega starša, skoraj izključno očeta. Vsi poznamo rek: mater certa - pater incertus. Mati največkrat tudi ve, kdo je oče otroka, pa ne vedno. V matičnih knjigah pa je skoraj brez izjeme kot oče vpisan mož matere, če ja ta bila poročena. Ni primera, da bi v knjigi rojstev ali krstov pisalo. Rodil se je otrok Katarine Mejač, ki je sicer poročena z Matevžem Potokarjem, oče otroka pa je Vinko Mlakar.

In nikoli ni bilo v matični knjigi zapisano ime očeta, če mati ni bila poročena. Celo v primeru, ko je zapisovalec in morda občestvo vedelo, kdo je resnični oče. Tako je namreč določal zakon. Včasih se je naknadno vpisalo ime očeta, če je prišlo do poroke ali je oče pred dvema pričama izrekel očetovstvo. Razpredanje v slogu popevke Škandal v družini tu ni potrebno. Zavedati pa se je treba, da nam vse glasnejše objave tovrstnih raziskav govorijo, da je napaka pri zapisu očeta veliko pogostejša kot bi si mislili. Jaz sicer ne verjamem, vendar se govori o napaki nad 20%.

To dejstvo bi moralo vsakemu rodoslovcu vzeti veselje do raziskovanja prednikov in sorodnikov. Pa ga ne!

Večina raziskuje in vpisuje naprej. Rodovnikarji, ki so zbrali podatke o stotinah, tisočih ali celo desetstisočih oseb se z večjim ali manjšim zanimanjem in pričakovanjem seznanjajo z možnostmi dokazovanja sorodstva, ki ga omogoča genetika.

Genetski zapis naj bi bil povsem zanesljiv. Še zlasti, kadar gre za dokazovanje verige po moški liniji. In še bolj po ženski. Poglejmo primer: Kolega Franc Cankar je temeljito raziskal svoje prednike vse do Andreja, ki je bil okrog leta 1620 rojen na Samotorici. Več v matičnih knjigah ni, ker se je večina matičnih knjig začela voditi v sedemnajstem stoletju, le poredko v šestnajstem. Franc Cankar pa je raziskal tudi rodovnik pisatelja Ivana Cankarja. Tudi njegove prednike je sledil do drugega Andreja Cankarja, ki je bil rojen približno leta 1610 in je imel otroke v Veliki Ligojni. Velika Ligojna in Samotorica nista daleč narazen. Prav lahko sklepamo, da oba Andreja nista bila brata. Lahko bi bila oče in sin, saj za njiju niso najdeni točni datumi rojstva. Bolj verjetno pa sta bila bratranca ali kako drugače v sorodu. In zdaj lahko naredimo genetski preizkus. Franc bi lahko svoj genom primerjal s katerikoli potomcem Andreja iz Ligojne. Če bi bila istovetnost zadostna, bi lahko povsem zanesljivo dokazal svoje sorodstvo z rodbino pisateljevih Cankarjev in s tem tudi s pisateljem. In če bi hotel ugotavljati zanesljivost svojega rodovnika, bi lahko svoj genom primerjal vsaj z vsemi živečimi Cankarji. Prav take primerjave so v svetu vse bolj pogoste. Ne vem kaj je glavna ovira, da niso še bolj. En razlog je vsekakor cena, saj laboratoriji analizo po Y-kromosomu zaračunavajo okrog 150US\$. Drugi (ali pa prvi) so predsodki ali celo strah pred resnico.

Tudi sam sem svojega soimenjaka, ki živi v Nemčiji in sva se rodoslovno povezala po spletu, osebno pa se ne pozna, povabil, da naredi svojo genetsko analizo. Kako mi je odleglo, ko sva ugotovila, da je rodovnik vsaj v tej smeri pravilen.

Čeprav je večinoma samo radovednost tista, ki mnoge posameznike zvabi v početje, kateremu rečemo rodoslovje, pa je veliko primerov, ko se rodovniki izdelujejo tudi zaradi zgodovinskih, medicinskih, antropoloških in mnogih drugih znanstvenih disciplin. Vsak rodovnikar se namreč pri nekoliko temeljitejšem delu neizbežno dotakne mnogih področij, ki jih sicer pokrivajo različne znanstvene discipline. Naučiti se mora brati stare in drugačne pisave. Spoznava se z zemljepisom,

upravno ureditvijo, zakonodajo, krajevno in splošno zgodovino, grboslovje in še mnoge druge znanosti in veščine. Le tako lahko prodira v preteklost, prav pa mu pride tudi intuicija in veselje do reševanja problemov in ugank. Postavljati mora hipoteze in jih poskuša dokazati ali ovreči.

Če sem omenil rodoslovje zaradi potreb medicine, sem imel v mislih predvsem zasledovanje in celo predvidevanje pojavnosti dednih bolezni ali stanj. Dokaj svež je tudi primer izdelave zelo obsežnega rodovnika sorodstva Irene Grafenauer, ki je potrebovala darovalca prav določenega tipa kostnega mozga. Mladi Peter Kukar je lahko po nekaj tednih marljivega dela Ireni predložil obsežen spisek sorodnikov.

Antropološke in sorodne raziskave so bile izvajane tudi v Sloveniji. V letu 2002 je bila Slovenija izbrana kot eno od mnogih področij, kjer je ameriška Sorensonova ustanova nabrala nekaj sto vzorcev genetskega materiala skupaj z rodovniki. Vzorec naj bi pokazal vsaj prevladujoči genski tip. Rezultatov raziskave še nismo prejeli.

Izjema v omenjeni najpogostejši motivaciji za raziskavo rodovnika so raziskave rodovnikov znanih oseb. Omenili smo Cankarja. Mnogi so že pred sto in več leti dokumentirali rodovnik pesnika Franceta Prešerna. Ta se v Slovenskem rodoslovnem društvu nadaljuje. Če je v Cankarjevem rodovniku okrog 300 oseb, ga pesnik za približno petkrat presega. Pri slednjem pa je zanimivo, da od skoraj 1500 vpisanih oseb v Prešernovem rodovniku v zadnjih nekaj živelih generacijah ni nobenega Prešerna, zato pa skoraj 300 drugih priimkov. Spet bi lahko Prešerni iskali dokazilo o sorodstvu z družino pesnika, čeprav bi bilo to nekoliko težje, ker nimamo genetskega gradiva pesnikovega sorodnika po moški liniji. Najbrž je skorajda nemogoče iskati gradivo v pesnikovih posmrtnih ostankih ali v ostankih njegovega sina ali brata.

Če že omenjam rodovnike znanih oseb, bi jih lahko našteval dolgo vrsto. Kolegi v Slovenskem rodoslovnem društvu so se iz lastnega vzgiba ali po naročilu lotili mnogih tovrstnih rodovnikov. Prav zdaj se poskuša dopolniti rodovnik Juliusa Kugyja ob 150-letnici njegovega rojstva. Ta rodovnik bo morda razkril kaj več tudi o njegovi sorodstveni povezanosti z Jovanom Veselom Koseskim, ki je Kugyjev ded po materini strani. Pred tem je bil izdelan rodovnik našega edinega nobelovca Frica Pregla. Ob tem se namerava ugotoviti tudi morebitna sorodstvena povezanost z bolj ali manj znanimi ali tudi neznanimi Pregli in Preglji.

Prav posebno analizo pa je v zadnjem času opravil kolega Robert Fonda. Ta je samo po virih, ki so vsakomur spletno dostopni, napravil presenetljivo temeljit rodovnik Sunite Williams, astronautke, ki je po materi povsem slovenskega porekla. Za njim smo se vključili še drugi in začeli dodajati tisto, česar na spletu (še) ni in povabili k sodelovanju še druge slovenske rodoslovce. Če bo koga zanimalo ali in kako je z astronautko v sorodu gre lahko na spletni strani Slovenskega rodoslovnega društva ali celo na evropske ali svetovne združene rodoslovne podatkovne zaloge kot je npr. www.geneanet.org.

Znane Slovence bi zaključil z rodovnikom enega največjih Slovencev sploh – Jožeta Plečnika. Ker tega nisem našel objavljenega, sem se ga lotil sam. Res pa sem po materini strani prišel samo do njenih staršev. Tudi pri Plečniku za sorodstvo po moških linijah skorajda nimamo podatkov o živelih nosilcih tega priimka. Vse kaže, da so ravno najbolj izstopajoči predstavniki na različnih umetniških, znanstvenih in podobnih področjih slabo poskrbeli za svoje potomstvo in da tudi njihovi bratje, če so jih imeli, niso bili boljši. Znanca izjema je Johann Sebastian Bach, ki ni le imel številno potomstvo, tudi mnogi nasledniki so se v glasbenem svetu dostojno izkazali, čeprav svojega očeta niso presegli.

In ko smo že pogledali čez meje domovine, bi lahko omenili marljivo delo na evidentiranju potomcev Karla Velikega. Zanj pravijo, da smo kar vsi Evropejci malo tudi njegovi potomci. Evidentirani pa so največ Nemci. In če gremo še dlje, se bomo spraševali, kako je mogoče, da na Kitajskem trdijo, da imajo v evidenci njihovega filozofa Konfucija že prek dva milijona njegovih potomcev. Konfucij je živel pred (okroglo) 2500 leti in zadnji potomci naj bi bili iz osemdesete generacije. To je verjetno rekord. Tudi tu bi svoje vedela povedati genetika.

Rekordov je v rodoslovju še veliko. Še zlasti, če so računalniško obvladljivi, je mogoče delati marsikatero analizo. V Slovenskem rodoslovnem društvu je prek 100 članov rezultate svojega dela ponudilo v skupno rabo in primerjavo. Tako lahko govorimo o referenčni datoteki, ki zdaj šteje nekaj nad 700.000 oseb. Če bi še ostali člani dodali svoje zaloge, bi morda že presegli število 1.000.000. To za svetovne primerjave ni veliko, saj štejejo svetovne referenčne datoteke že nekaj milijard vpisov, je pa v njih razmeroma malo za nas Slovence.

Če se s posebnimi računalniškimi analitičnimi orodji spustimo v to referenčno datoteko, nam včasih to poskusi odkrijejo marsikaj naravnost osupljivega. Zanimiv je npr. program Pajek. Razvili sta ga slovenska znanstvenika in ga pozna zlasti svetovna stroka. S tem programom ni težko iz poljubno velike rodoslovne datoteke izluščiti primere porok med sorodniki, ugotavljati najdaljše moške ali ženske linije ali najti osebo z največ predniki in/ali potomci. Analize in primerjave se s tem ne nehajo. Na voljo pa so še druga orodja. To omenjam ne nazadnje zato, da dokažem še eno možnost, ki jo omogoča računalnik. Na papirnatih rodovnikih kaj podobnega ni mogoče. (Tu lahko po potrebi postrežem z rekordnim številom prednikov ali potomcev.)

Ko omenjamo te posebne primere se že močno oddaljamo od osnovne motivacije – radovednost. Radovednost za lastni rod in sorodstvo se preoblikuje v neko drugo radovednost, ki marsikdaj posega že v znanost. Početje posameznika oz. posameznikov prerašča v novo kvaliteto. Tej lahko rečemo početje Slovenskega rodoslovnega društva. Društvo deluje petnajst let. Ves čas prireja mesečna srečanja, kar se je izkazalo za najbolj koristno dejavnost. Poleg srečanja prirejamo tudi vsak mesec strokovno predavanje. Predavajo

nam strokovnjaki z najrazličnejših področij, tudi iz tujine. Izdajamo časopis Drevesa. Trije člani smo izdali rodoslovne priročnike, eden od njih je tudi na spletu v slovenskem in hrvaškem jeziku. Prirejamo predavanja in tečaje, razstave in konference, pojavljamo se v medijih, sodelujemo z znanstvenimi, strokovnimi in upravnimi telesi v domovini in tujini, vzdržujemo rodoslovno knjižnico, odzivamo se na osebna, poštna, telefonska in spletna vprašanja in poizvedbe in še marsikaj. Prav letos septembra bomo skupaj s kolegi iz Slovenian Genealogy Society International iz USA priredili že drugo mednarodno rodoslovno konferenco, katere se bo udeležilo vsaj 50 Američanov. Ob konferenci bomo pripravili rodoslovno, grbovno in zgodovinsko razstavo. To pa ni več samo radovednost, ki bi posameznika gnala k ugotavljanju neznanega med svojimi predniki in sorodniki.

Prenos arhivskega gradiva na sodobne medije (XXXV)

Peter Hawlina

Tokrat spet pogled na tuje. Iz spodnjega poročila lahko spoznamo podobnost in različnost odnosa do najbolj uporabljane arhivskega gradiva za rodoslovce.

Digitalni zapis arhiva župnih knjiga

Objava na <http://www.rijeka-nadbiskupija.com/0.4>. 2008.

Projekt digitalizacije podatka iz župnih knjiga, kojeg je u suradnji s Riječkom nadbiskupijom proveo Državni arhiv predstavljen je 2. travnja na konferenciji za novinare u Nadbiskupskom domu u Rijeci. Skeniranjem 408 knjiga iz župa Riječke nadbiskupije zaključen je ugovor potpisan prije tri godine između Nadbiskupije, Državnog arhiva u Rijeci i Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu kojim su knjige iz župa privremeno preuzete kako bi se podaci prenijeli u digitalni zapis. O projektu su govorili ravnatelj Državnog arhiva u Rijeci Goran Crnković i kancelar Riječke nadbiskupije mons. Nikola Imbrišak.

Crnković je objasnio kako je postupak digitalizacije proveden zbog očuvanja izvornih knjiga, a podaci u ovom obliku omogućuju lakše traženje i iščitavanje sadržaja. Podaci se smiju koristiti samo za osobne potrebe radi poštivanja privatnosti arhivskih podataka koji su mladi od 70 godina i koji podliježu zakonu o arhivskoj građi. Knjige upisa krštenih, vjenčanih i umrlih, a pogotovo stalež duša (Status Animarum), važan su dokument o povijesti i stanovništvu jednoga kraja, a posebno su zanimljive onima koji žele istražiti obiteljsko stablo i povijest svoje obitelji.

Digitalni podaci iz župnih knjiga Riječke nadbiskupije pohranjeni su na 17 DVD nosača i sada su dostupni u Nadbiskupskom ordinarijatu te Državnom arhivu u Rijeci i Zgrebu, a dat će se na uvid samo ovlaštenim osobama.

Crnković je podsjetio kako se još 101 župna knjiga s područja Riječke nadbiskupije nalazi u Državnom arhivu u Rijeci te 139 knjiga u Hrvatskom državnom arhivu, od čega se one na glagoljici čuvaju na Akademiji znanosti i umjetnosti. I te su knjige prebačene u digitalni oblik, te će uskoro i ti podaci na DVD nosačima biti dostavljeni Nadbiskupiji.

„Matične knjige iz župnih ureda nasilno su oduzimate nakon Drugog svjetskog rata i pohranjene u državne arhive. To je nasilje ipak donijelo i nešto dobrog, jer su knjige u arhivima odlično očuvane i spremljene. Prošle su godine župne knjige iz državnih arhiva formalno vraćene župama i biskupijama, ali one su uglavnom i dalje pohranjene na istom mjestu radi očuvanja. Proces vraćanja će biti postupan jer za pohranu tih knjiga potrebno je stvoriti uvjete, odrediti pogodan prostor s kontrolom vlage i temperature. Pored toga potrebna je i služba servisiranja koja će brinuti o njihovom korištenju i restauraciji“, rekao je Crnković. Mons. Imbrišak dodao je kako je u Riječkoj nadbiskupiji već zaposlena osoba koja radi na stručnoj restauraciji knjiga, a traži se i pogodno rješenje za pohranjivanje tih 240 knjiga koje su još uvijek u Državnom arhivu. Riječka nadbiskupija među prvima je u Hrvatskoj koja podatke o vjernicima zapisane u župnim knjigama ima pohranjene u digitalnom obliku.

Intervju z Mladenom Pavrom za Hrvatsko rodoslovno društvo

Poznava se že već kot štiri leta. Večkrat sva se osebno srečala v Ljubljani ali v Zagrebu, izmenjala sva si mnogo sporočil. Lahko bi rekla, da se kar dobro poznavata. Tebe imajo za ustanovitelja slovenskega, mene za hrvaškega rodoslovnega društva. Našemu društvu si že razmeroma dobro poznan. Vseeno bi rad preveril svoje poznavanje tebe osebno in še posebej delovanje rodoslovnega društva. Bi začela s kratko osebno predstavitevijo?

Po gimnaziji sem študiral in diplomiral na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Diplomsko delo z naslovom Varovanje informacij pri elektronski obdelavi je bilo prva obdelava te tematike v nekdanji Jugoslaviji in za diplomu sem prejel Prešernovo priznanje. Službeno kariero sem začel in končal v informatiki. Zaposlen sem bil v IBM oddelku v zastopniški firmi Intertrade. Leta 1990 sem bil izvoljen za župana v Škofji Loki. Že skoraj deset let sem upokojen.

Kaj pa družina?

Poročila sva se kot mlada študenta in imela devet otrok. Ko nam je bilo ljubljansko stanovanje pretesno, sem kupil opuščeno kmečko hišo v vasi Lipica pri Škofji Loki, kjer živim še danes.

Je torej številna družina pri tebi zbudila rodoslovno rado-vednost?

Morda. Številna je bila tudi družina mojih staršev. Oba starša sta bila zdravnika, pa se je vseeno rodilo devet otrok. Tolikšno število otrok je bila že takrat velika redkost. Imam še štiri brate in tri sestre. Pa številno sorodstvo ni bil razlog za moje rodoslovno delovanje. S tem sem začel samo zato, ker sem po naključju naletel na rodoslovni program. Prekusil sem ga. Zdel se mi je uporaben in kmalu nisem znal nehati. Odločilen je torej bil računalnik in program. Brez tega najbrž ne bi nikoli začel.

Praviš – enega od prvih programov?

Med zastojkarsko robo sem opazil Genealogy on Display. Napisan je bil v BASICu in ga ni bilo težko po svoje prirejati. Hitro sem imel vnesenih kakih 200 oseb in programske funkcije so pripomogle in kar same vabile, da nadaljujem. Verjetno sem program uporabljal leto in pol in ga tudi priporočil nekaterim znancem, ki so tudi kazali zanimanje za rodoslovje. Kmalu pa sem videl, da program ni edini za ta namen in ugotovil, da nekateri drugi programi 'znajo' več, bolje in hitreje. Veliko sem jih preizkusil. In kmalu ugotovil, da mi Brother's Keeper najbolj ustreza. Posnemali so me tudi kolegi.

Kolegi v društvu?

Ne. Takrat smo se samo poznali in si izmenjavali izkušnje. Ko nas je bilo kakih deset, smo se začeli vsak mesec sestajati. Na vsakem naslednjem srečanju nas je bilo več in dozorevala je odločitev, da ustanovimo društvo. Najprej sem ugovarjal. Kolege sem opozarjal, da bo z ustanovitvijo društva naša odgovornost bistveno večja. Zagotavljali so mi vsestransko podporo in društvo je bilo ustanovljeno.

Ste takrat začeli z organiziranim delovanjem.

Niti ne. Že pred tem smo imeli redna mesečna srečanja in vsak mesec strokovno predavanje. Tudi časopis Drevesa smo že izdajali. To je tudi po ustanovitvi društva in še danes naša temeljna dejavnost in predstavnost. O organiziranem delovanju pravzaprav sploh ne moremo govoriti. Smo društvo. Sprejeli smo pravila, ki nam nalagajo določene odgovornosti, nimamo pa izvršnih organov. Še tajnika nimamo. Imamo samo obvezne funkcije kot so organi upravljanja, blagajnik in računovodja. Na vsakoletnem zboru članov še nikoli ni nihče predlagal drugačne programske sheme ali načina dela. Vse delamo volontersko. V takem sistemu ni mogoče od nikogar nič zahtevati. Kar nastane je rezultat dobre volje posameznika. Timskih projektov skorajda ni. Tudi formalne delitve dela nimamo. Dogajalo se je, da so posamezniki napovedali, da bodo prevzemali določene odgovornosti in naloge, pa so na to kmalu pozabili. Izjema

je omenjeni računovodja, blagajnik in vzdrževalec spletne strani. V svoji službeni karieri sem dobro spoznal različne oblike organizacije in verjamem, da je za delovanje društva naša praksa kar prava.

Ste tako začeli po vzoru kakšnega drugega društva?

Ne. Začeli smo kot interesni krožek. Način dela se je prijel in ni videti, da ga bomo bistveno spremenili. Šele kasneje smo se lahko primerjali s sorodnimi društvi. Kmalu smo videli, da tudi v svetu ni tipične oblike in vsebine delovanja. Nasprotno. Zelo različna smo si društva med seboj. Stike imamo s številnimi drugimi rodoslovnimi društvi. Z mnogimi smo imeli osebne stike. Izmenjujemo si glasila. Glasilo je najbolj vidna in obstojna slika društvenega dela. Primerjaj glasila različnih društev in videl boš kako različni smo. Še lažje se primerjamo po spletnih objavah. Tudi v tem pogledu smo bogati, zadovoljni pa nikoli. Želel bi si osrednji spletni portal s pregledno delitvijo ponudbe za domače in tuje obiskovalce, mislim na slovenski in angleški del. Že izredno zgodaj smo postavili spletno stran v angleškem jeziku. Zaradi prezaposlenosti je avtor urejanje opustil brez naslednika. Stran v slovenskem jeziku živi in se razvija, za tuje pa kljub bogati zalogi nimamo nič več. Če te ni na spletu, te ni nikjer.

Te to žre?

Nisem te sorte, da bi se živciral. Nisem nestrpen. Vem tudi to, da se važne stvari prej ali slej uredijo. Zavedam se pomembnosti spletne predstavitve in upam, da se bo kmalu kaj spremenilo. Je pa tudi res, da so danes komponente vse bolj dostopne ne glede na njihovo izrecno ponudbo na spletnem portalu. Obiskovalci, če so dovolj spretni in izkušeni, znajo najti marsikatero našo ponudbo. Dejstvo pa ostaja, da že predolgo zaostajamo v svetovni predstavnosti.

Pa kljub temu ste znani.

Ja. Kdor hoče, nas najde. Imamo sicer spletni forum, ki pa je zelo malo uporabljen. Namesto tega pa na naš naslov prihajajo mnoge poizvedbe. V poštnem arhivu (Outlook Express) se je samo v mapi Poizvedbe v sedmih letih nabralo več kot 9000 sporočil. Da ne govorim o mnogih fasciklih klasične pošte. Vsaj 90% tega so stiki s tujci. To je zagotovo dokaz naše povezanosti s tujino. Ne verjamem, da ima še kakšna ustanova (kot npr. Svetovni slovenski kongres, Slovenska izseljenska matica, Slovenci v svetu....) toliko stikov. Pa nas za razliko od njih nihče ne plačuje.

Kako se financirate?

Imamo osnovno dejavnost in projekte. Osnovna dejavnost so srečanja, predavanja in časopis. To delamo volontersko. Plačujemo tehnično urejanje, tisk in poštnino. Osnovna dejavnost se krije s članarino 25 EUR letno. Član prejema Drevesa brezplačno.

Kaj pa projekti?

Projekt je vsaka zadeva, katere se iz lastnega vzgiba loti kdor koli in rezultat položi na društveno 'polico'. Če kdo

verjame, da je sposoben nekaj izdelati in ponuditi, mora sam poskrbeti tudi za finančno pokritje.

Imeli pa ste kar nekaj večjih projektov.

Ja. Za take smo našli sponzorje ali pa je avtor kril s svojimi sredstvi. Letos je bila najzahtevnejša naloga rodoslovna konferenca, katere se je udeležilo okrog 50 Američanov slovenskega porekla. Ob tem smo pripravili tudi razstavo rodovnikov z naslovom Rodovniki tako ali drugače in grbovno razstavo Grbi se vračajo. Konferenca je bila že drugič, tudi druge razstave smo že imeli. Ena večjih in občasno ponavljajočih je primerjalna razstava krajev, ki so tvorili freisinško posest. Ta po vsebini sicer ni prav nič rodoslovna, je pa močno grboslovna. Grboslovje pa je od drugih pomožnih zgodovinskih ved najbližja rodoslovju in tudi tu nočemo zaostajati. S svojo grboslovno dejavnostjo smo postali celo referenčno močnejši od drugih grboslovnih družb in posameznikov.

Postajate torej družbeno pomembni.

To smo! Zaveda pa se tega še nihče. Po rodoslovni plati itak ni nič in nikogar drugega. Naše delo ni skupek posameznikov, ki raziskujejo vsak svoj rodovnik. Objavili smo tri izvirne rodoslovne priročnike. Oblikovali smo rodoslovne standarde, za Ministrstvo za pravosodje smo pripravili kriterije za imenovanje izvedence za rodoslovje, po katerem je bilo za take izvedence imenovanih okrog deset kolegov. V Luxemburgu smo sodelovali pri izdelavi smernic EU za arhive. Še veliko je pomembnih rezultatov našega dela. Imamo najpopolnejšo knjižnico rodoslovnih publikacij, prirejamo tečaje in s tem širimo krog izkušenih rodoslovcev, najpomembnejši pa je po našem prepričanju naš prispevek pri prenašanju arhivskega gradiva na sodobne medije.

Kaj misliš s tem?

Večina nas dela z računalnikom. Rezultati našega dela so skoraj brez izjeme dostopni vsakomur. Redki so tisti, ki rezultate svojega dela skrivajo. Ne zavedajo se, kako si s tem škodijo. Ne vejo, da je njihovo delo brez vrednosti. Od objavljanja ima vsakdo samo korist. Posebna korist pa je v tem, da so naše datoteke odraz stanja v arhivih. Da ne bo nesporazuma. Zakonito veljavo imajo samo matične knjige. Vseeno pa so naše zbirke dokaj zanesljiv posnetek arhivskih vpisov. In kot take postajajo referenčno gradivo. Zlasti začetniki bi morali najprej konzultirati naše zbirke. Preden bi arhivisti novega raziskovalca spustili v čitalnico in mu na mizo servirali originalno gradivo, bi moral vsakdo najprej že v recepciji na računalniku konzultirati referenčne datoteke. Veliko nepotrebne listanje po originalih bi bilo prihranjenega in s tem manj obrabe dragocenih unikatov. In, da ne ponavljam, dosegljive so na elektronski način. To je naš najpomembnejši in najbolj vsestranski prispevek. Ne razumejo nas še vsi kolegi, še manj pa tisti, ki bi od tega imeli največ – arhivi.

Sliši se revolucionarno.

Saj je! Sliši se utopično. Vendar mislim resno. Sicer ni še nikjer na svetu take arhivske politike, mislim pa, da jo bomo dočakali. Naše referenčne datoteke niso enakovredne arhivskemu gradivu, postajajo pa mu vse bolj podobne. Boš videl, da imam prav. Klasično rodoslovje je tudi v drugih pogledih skorajda prenehalo obstojati. Klasičnega rodoslovja skoraj ni več. Pojavilo se je novo rodoslovje, kakršnega nekoč ni bilo. Samo zaradi revolucionarnih tehničnih možnosti se je sodobno rodoslovje tako zelo razširilo, da je menda po (spletnem) zanimanju takoj za erotiko. Razvoju programskih možnosti ni prav lahko slediti. Težko je v bogati ponudbi najti najboljšo rešitev. Zato se tudi tako težko odločimo za izbiro novega splošno priporočljivega osnovnega rodoslovnega programa. Na Hrvaškem je BK stigmatiziran. Pri nas pa še vedno najbolj priljubljen. Kljub temu se oziramo po 'novih modelih'. Vsak ima kaj mikavnega. Vendar naših osnovnih zahtev – jezik in črke – še noben ne izpolnjuje tako kot BK. Verzija 5, ne 6!

Glede tega se tudi v našem društvu išče rešitev.

Vem. To bi bilo področje, kjer lahko naše znanje in izkušnje združimo. Saj veliko drugih priložnosti za skupno delovanje nimamo. Ostane nam občasno izmenjavanje obojestransko zanimivih predavanj in seveda podatkov. Jaz osebno sem bil arhivsko dejaven tudi na Hrvaškem. Sistematično sem obdelal skoraj vse matično gradivo za otok Silba. Delo sem začel širiti še na Olib in Premudo. Vpisal sem prek 8.000 oseb. Za razmeroma majhno župnijo je to kar precej. Za 19. stoletje ima vsakdo, ki je rodovno povezan s silbenskim prebivalstvom svoj rodovnik že kar narejen. Pa ne samo za 19. stoletje. Gradivo se razteza tudi v 18. in celo 17. in v 20. da ne govorim o vpisih za 21. stoletje. To gradivo bi lahko bilo uporabno tudi za kaj drugega, ne le za rodoslovje. Marsikatera znanstvena disciplina se hrani s tako podatkovno bazo, ne nazadnje ena najsodobnejših – genetika.

Saj res, o tem si nam že predaval v Zagrebu.

Jaz od genetike veliko pričakujem. Že danes nam daje veliko, razvija pa se vse hitreje in postaja vse dostopnejša, zlasti cenovno. Eden od vodilnih laboratorijev je pred tremi leti v Sloveniji zbiral genetske vzorce. Sodelovali so lahko samo tisti, ki so imeli svoj rodovnik dokumentiran za tri generacije prednikov. Čeprav npr. Silba nima velikega števila prebivalcev, bi lahko tam izvedli zbiranje vzorcev za primerjalno študijo. Najenostavnejša bi bila tipiziranje prebivalstva. Prepričan sem namreč, da bi se tip Silbana genetsko razlikoval od Premujana in Olibljana.

Dal si mi misliti.

Jaz mislim, da bi moral vsakdo, ne le rodoslovec, svojim potomcem pustiti svojo gensko sliko. Otroci sicer dedujejo gene po starših, vendar je njihov haplotip drugačen od očetovega in materinega. Je kombinacija obeh. Genetika in novi računalniški prijemi so tisto, čemur pravim bližnje srečanje s spoznanjem.

RAST - Raziskovalski STiki

Sem Alenka Pečnikar. Z iskanjem svojih prednikov se ukvarjam približno pet let. Veliko podatkov sem dobila v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani. Sedaj skušam izslediti od kod so prišli k nam. Zapletlo se je pri moji stari mami (po mamini strani) Ludoviki Našič (1873 - 1971) por. Koželj.

Dajem nekaj podatkov:

Peter Našič, roj. 1786 (ne vem od kod so prišli)
Marica Mägler, roj. 1784

Ludvig Našič, roj. 1824
Jožefa Žagar, roj. 1844-1927

Ludovika Našič, roj. 1873 - 1971, por. Koželj
(moja stara mama)
Alojzij Koželj, roj. 1865 - 1919 (moj stari oče)

Našiči so živeli v Novem mestu. Peter je bil kramar, Ludovik je bil slaščičar. Rada pa bi izvedela od kod so prišli. Po priimku sem v začetku sklejala, da so z juga, potem mi je prišla v roke knjiga 1300 primorskih priimkov (Pavle Merku). Omenja redke furlanski priimek Našič, Nassig, Nascig. Podatke sem povezala s pripovedovanjem stare mame, da so njeni predniki prišli iz Italije, da so bili plemeniti in da so imeli doma zapisan rodovnik.

Morda je kdo od vas rodoslovcev že kdaj naletel na ta priimek. Hvaležna bom za vsak nasvet, kje naj iščem in kaj naj še preberem.

Mimogrede naj omenim, da sem pred kratkim naletela za zbirko 12 knjig Bertranda Kotnika: *Zgodovina hiš južne Koroške*. Zbirka je dragocen vir podatkov za vse rodoslovce, ki iščejo svoje prednike daleč nazaj. Tudi sama sem našla nekaj sledi svojih prednikov.

V upanju da mi boste lahko pomagali s kakšnim nasvetom vas lepo pozdravljam!

*Alenka Pečnikar,
Podlubnik 102
4220 Škofja Loka,
tel. 04/51-21-630*

Prilagam še svoj Tiny Tafel:

N Alenka Pečnikar

A Podlubnik 102
A 4220 Škofja Loka

A Slovenija

T 04/5121630

D /IBM/

F Brother's Keeper Windows 5.2

Z 32 Brother's Keeper MP

B620 1820:1820 BRAZ____/____

Č600 1800:1899 ČIRIČ____/____

Č200 1854:1854 ČUK\Kajin Dol/Kajin Dol

D250 1845:1925 DEGEN\Bizeljsko/____

D452 1695:1695 DOLENC____/____

F620 1805:1805 FRAS____/____

F645 1794:1794 FURLAN____/____

G636 1822:1822 GARTROŽA____/____

H616 1830:1830 HRIBAR____/____

K620 1805:1835 KOROŠEC____/Stanetinci

K100 1821:1847 KOVAČIČ____/____

K240 1810:1810 KOZEL____/____

K400 1695:1906 KOŽEL____/Ljubljana

K420 1865:1906 KOŽELJ\Tunjice 7/Ljubljana

K630 1795:1795 KRT____/____

M241 1810:1953 MIKLAVIČ\Kovačiči, Zagreb/____

M241 1882:1882 MIKLAVIČ\Kobarid/Kobarid

M246 1784:1784 MAGLER\Novo mesto/Novo mesto

N000 1786:1930 NAŠIČ____/____

N000 1873:1873 NAŠIČ\Novo mesto/Novo mesto

O640 1830:1858 OREL____/Trzin 3

P526 1818:1966 PEČNIKAR\Šentjakob ob Savi 3/Ljubljana

P536 1845:1845 PINTERIČ____/____

P426 1789:1940 PIŠLJAR\Hotedršica 3/____

R341 1796:1855 RUDOLF____/Hotedršica 37

S360 1770:1770 SITAR____/____

S150 1800:1800 SOVINČIČ____/____

T550 1787:1787 TOMAŽIN\Hotedršica 40/Hotedršica 40

U600 1810:1843 URH____/Bukovnik

W200 1815:1815 WEISS____/____

Ž260 1815:1845 ŽAGAR____/Gotna vas 17

W 02.06.2009

Poročilo o delovanju društva

Pripravljeno za Zvezo zgodovinskih društev

Društvo deluje od leta 1995. Ves čas prireja redna mesečna srečanja in vsak mesec tudi tematsko predavanje. Izdajamo časopis Drevesa. To spada v redno dejavnost.

Društvo je tudi osrednji (in edini) naslov za vse zadeve, ki se nanašajo na rodoslovje. Tako se na društvo naslavljajo vprašanja in povabila za sodelovanje. Večino korespondence opravljamo po spletu. Največ poizvedb prihaja iz ZDA (okrog 90%) in Slovenije (okrog 9%), ostale so iz drugih delov sveta. V mapi spletne pošte se je v osmih letih nabralo skoraj 9000 elektronskih sporočil. Od tega v zadnjem letu 2500. Prepričani smo, da noben drug naslov v Sloveniji ne vzdržuje toliko stikov s tujino. Gre največkrat za potomce slovenskih izseljencev.

S sorodnimi društvi v svetu vzdržujemo stike in si izmenjujemo glasila. Že trije člani društva so izdali rodoslovne priročnike: Moj rodovnik, Rodoslovje in Rodoslovni priročnik. Člani vsako leto zberejo prostovoljni prispevek z ohranjanje arhivskega gradiva. Naši akciji se v enakem znesku pridružijo člani ameriškega slovenskega rodoslovnega društva.

V septembru letos smo skupaj z ameriškim slovenskim rodoslovnim društvom (Slovenian Genealogy Society International) organizirali že drugo rodoslovno konferenco. Prva je bila leta 2001. Tudi tokrat je bilo okrog 50 udeležencev iz ZDA in eden iz Kanade. Celoten program je trajal 10 dni.

Ob konferenci smo pripravili tudi razstavo rodovnikov in predavanje *Izdelava rodovnika v kaligrafski tehniki*.

Prirejamo tečaje za rodoslovce začetnike in podobne tečaje v okviru izobraževanja za tretje življenjsko obdobje. Odzivamo se povabilom za predstavitev naše dejavnosti v medijih in se udeležujemo strokovnih posvetov.

Rezultate svojega dela člani zvečine ponudijo na brezplačno uporabo drugim ali jih ponudijo na splet. Tako nastajajo vse večje referenčne datoteke. Društvo nabira rodoslovne publikacije. V društveni knjižnici je več rodoslovnih publikacij kot jih imajo vse druge knjižnice skupaj, vključno z NUK-om. Naš časopis Drevesa dobivajo večje evropske knjižnice in tri največje v ZDA.

Večina dela je opravljena volunteersko. S članarino skušamo pokriti stroške za tiskanje časopisa in za pisarniške stroške. Samo za izredne projekte skušamo pridobiti podporo donatorjev. Če bi razpolagali z dodatnimi finančnimi sredstvi, bi se lahko lotili zahtevnejših in obsežnejših projektov.

Obisk Ameriške ženske zveze

Peter Hawlina

V maju 2009 je Slovenijo obiskala skupina članic in članov Slovenske ženske zveze (Slovenian Women's Union - www.swua.org). Z njimi smo doslej imeli samo pisne stike. Tokrat smo jim v Domu na Fari v Škofji Loki pripravili rodoslovno uro.

Druga mednarodna rodoslovna konferenca

Peter Hawlina

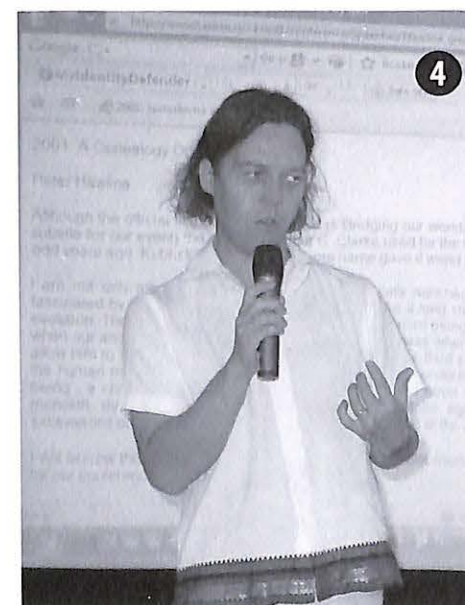
Potomci naših izseljencev v ZDA svoje delo združujejo v društvu Slovenian Genealogy Society International (<http://sloviangenealogy.org/>). Z njimi smo vzpostavili stik že v prvem letu našega delovanja in ga poglobljali pisno in z osebni obiski na obeh straneh. Največji skupni projekt je bila rodoslovna konferenca leta 2001. Že takrat smo zaradi zadovoljstva ob uspešnem zaključku napovedovali ponovitev. Do te je prišlo v septembru 2008. Tokrat smo strokovni del skrčili prvi dan na uvodni del in nadaljevali drugi dan s pripravo na praktično delo v arhivu. S tem je udeležencem ostalo več časa za raziskovalno delo, obiskovanje krajev svojih prednikov, iskanje morebitnih živečih sorodnikov in za bogat in izbran turistični program.

2

3

4

- 1 - Pred Homanovo hišo na Mestnem trgu v Škofji Loki
- 2 - Janez Rogelj, generalni tajnik Slovenske izseljenske matice
- 3 - Jasmina Stanojević, SRD
- 4 - Tino Mamić, SRD

1

5

6

7

8

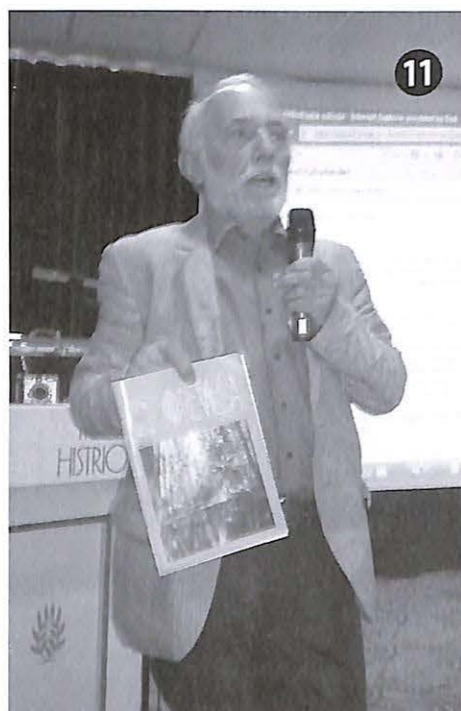
- 5 - Ed Kucler, SGSI
- 6 - Simona Drenik, predsednica Svetovne konference Svetovnega slovenskega kongresa
- 7 - Prvi dan konference v Portorožu (12. 9.)
- 8 - Na 'sedežu SRD' v Lipici 7
- 9 - Uvodni segment rodoslovne razstave v veliki sejni dvorani Svetovnega slovenskega kongresa

9

10

11

12

13

14

15

16

17

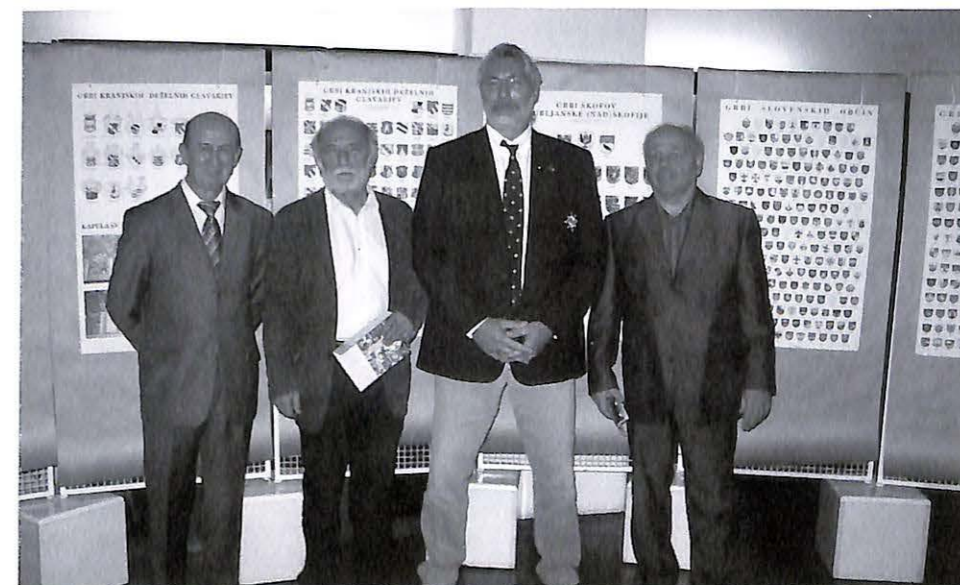
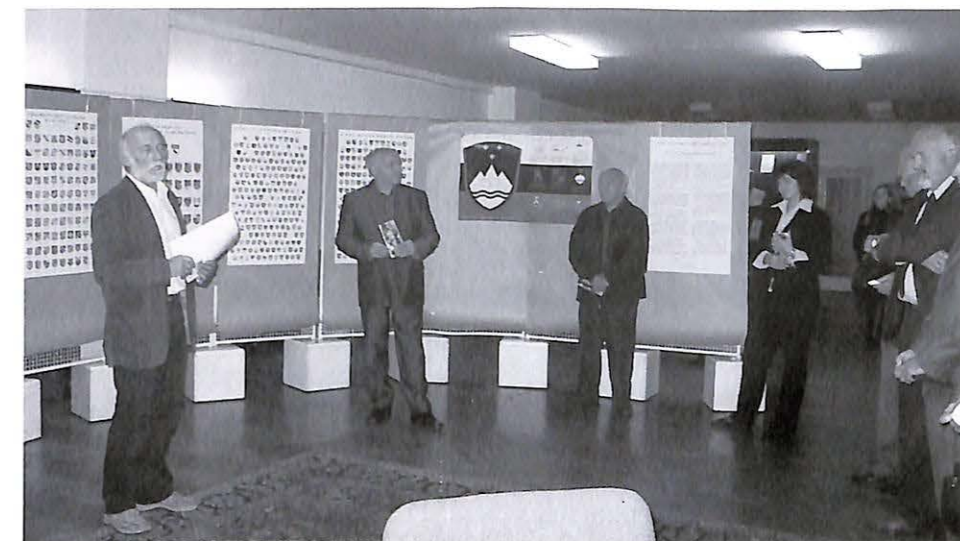
- 10 - Predsednica SDSL Rise Mary Jisa
- 11 - Peter Hawlina s posebno številko Dreves iz leta 2001 s prispevki prve konference
- 12 - Loredana Zega
- www.manu-scriptum.com
- 13 - Drugi dan konference v Ljubljani (15. 9.)
- 14 - Peter Zavodnik, SRD
- 15 - Udeleženci pred hotelom Union
- 16 - Marija Cipič Rehar, Nadškofijski arhiv Ljubljana
- 17 - Pregledovanje gradiva v arhivu

Razstava Grbi se vračajo

Peter Hawlina

Oktobra 2008 smo v organizaciji SRD, Svetovnega slovenskega kongresa in Slovenske izseljenske matice že drugič pripravili grbovno razstavo. Ob tem smo izdali dopolnjen plakat grbov slovenskih občin. Plakat je še na zalogi in na voljo morebitnim kupcem.

Razstavo so odprli predsednik SIM Sergij Pelhan, generalna tajnica SSK Jana Čop, predsednik komisije za javne simbole dr. Vlado Žumer, predsednik kanadske grbovne družbe David Cvet in Peter Hawlina kot avtor razstave in v imenu SRD.

Srečanja in predavanja

26. 2. 2008	Prof Marko Rimac: Hrvaško rodoslovje – 32 udeležencev
11. 3. 2008	Redno srečanje in Zbor članov – 51 udeležencev
25. 3. 2008	Luka Kurilić: Judovstvo, krščanstvo, islam in širiatsko pravo – 39 udeležencev
8. 4. 2008	Redno srečanje – 30 udeležencev
22. 4. 2008	Dr. Stane Granda: Ilirske province – 42 udeležencev
13. 5. 2008	Redno srečanje – 36 udeležencev
27. 6. 2008	Peter Hawlina: Rodoslovje in genetika – 27 udeležencev
10. 6. 2008	Redno srečanje – 17 udeležencev
24. 6. 2008	Šentjanžvo 2008 – 6 udeležencev
8. 7. 2008	Redno srečanje – 10 udeležencev
22. 7. 2008	Jasmina Stanojević – Društvena knjižnica – 17 udeležencev
12. 8. 2008	Počitniško srečanje na Livadi – 6 udeležencev
9. 9. 2008	Redno srečanje – 31 udeležencev
15. 9. 2008	Loredana Zega: Kaligrafski rodovniki – 30 udeležencev
14. 10. 2008	Redno srečanje in predstavitev Angelika Hribar: Rodbinska kronika Hribar in Šumi ter David Cvet: Royal Society of Canada – 35 udeležencev
28. 10. 2008	Jasna Matajec Judnič: Sociološki vidiki staranja – 18 udeležencev
11. 11. 2008	Redno srečanje – 29 udeležencev
25. 11. 2008	Barbara Riman: Slovenci na Reki – 18 udeležencev
9. 12. 2008	Redno srečanje – 30 udeležencev
16. 12. 2008	Peter Hawlina: Spletno rodoslovje – 20 udeležencev
13. 1. 2009	Redno srečanje – 34 udeležencev
27. 1. 2009	Dr. Matjaž Klemencič: Slovensko izseljenstvo v ZDA – 21 udeležencev
3. 2. 2009	Peter Hawlina: Računalniški praktikum za začetnike – 16 udeležencev
10. 2. 2009	Aleksander Hribovšek: Grboslovne zanimivosti – 40 udeležencev
24. 2. 2009	Dr. Marjan Drnovšek – Izseljenstvo – 36 udeležencev
3. 3. 2009	Peter Hawlina: Računalniški praktikum za začetnike – 21 udeležencev
10. 3. 2009	Redno srečanje in Zbor članov – 33 udeležencev
24. 3. 2009	Marijan F. Kranjc: General z rodovnikom – 27
31. 3. 2009	Peter Hawlina: Računalniški praktikum za začetnike – 16 udeležencev
7. 4. 2009	Peter Hawlina: Računalniški praktikum za začetnike – 6 udeležencev
14. 4. 2009	Redno srečanje – 22 udeležencev
21. 4. 2009	Jasna Vanček: Kriza družine – 15 udeležencev
12. 5. 2009	Redno srečanje – 23 udeležencev
26. 5. 2009	Joe Valenčič: Znameniti Slovenci v ZDA – 16 udeležencev
9. 6. 2009	Redno srečanje – 25 udeležencev

Načrtovana srečanja

23. 6. 2009	Prof. Janez Suhadolc: Umetniki in politika
14. 7. 2009	Redno srečanje
28. 7. 2009	Še ni razporejeno
11. 8. 2009	Počitniško srečanje
8. 9. 2009	Redno srečanje
22. 9. 2009	Še ni razporejeno
13. 9. 2009	Redno srečanje
27. 9. 2009	Še ni razporejeno
13. 10. 2009	Redno srečanje
27. 9. 2009	Še ni razporejeno
10. 10. 2009	Redno srečanje
24. 10. 2009	Še ni razporejeno
8. 12. 2009	Redno srečanje
15. 12. 2009	Še ni razporejeno

Tokratna številka je spet zajetnejša. Namesto ene bi lahko izdali dve številki. Pri eni ostajamo delno zaradi prihranka pri stroških, še bolj pa zato, ker so že v tej številki izostale nekatere rubrike. V vsaki številki sicer nimamo rubrike Aleja zaslužnih, prav poredko pa je manjkala rubrika Kaj delajo in Kaj delamo. V rubriki Aleja zaslužnih predstavljamo osebe, ki so v preteklosti dale pomemben prispevek za rodoslovje. V rubriki Kaj delamo se predstavljajo aktivni člani SRD, v Kaj delajo pa podobni posamezniki ali ustanove, ki niso člani SRD. Stalna bi morala biti tudi rubrika Programske in tehnične novosti za rodoslovce.

Ne pozabimo: Drevesa so časopis članov za člane.

Sodelujte!

Rodoslovna skupina Velenje predstavi svoje delovanje

Marija Skrt

Skupina se druži od 15. 11. 2006 in se lahko s ponosom pohvali, da ji Knjižnica Velenje prijazno nudi prostore za srečanja, oglaševanje in daje na razpolago gradivo. Knjižnica Velenje hrani tudi vse izvode revije Drevesa. Tako se enkrat mesečno srečujemo v študijski čitalnici Knjižnice Velenje, naša srečanja pa zaključujemo na Velenjskem gradu.

Letošnja srečanja smo nadgradili z rdečo nitjo vsakomesečnih srečanj. Dogovorili smo se, da za vsako srečanje en član pripravi kratek članek, zanimiv tudi za ostale rodoslovce. Na prvem srečanju je gospod Avgust Tanšek predstavil svojo pesniško zbirko Mozaik spominov.

Srečanje v decembru smo prepustili študentki zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani, Maji Lukanc, ki je predstavila svoj izdelek Moj rodovnik in nas popeljala skozi zgodovino zapisovanja rojstnih podatkov.

Januar se je pričel kar pestro. V polnem razmahu je bila priprava na rodoslovno razstavo, ki nam jo je pomagal postaviti gospod Peter Groznik iz Knjižnice Velenje. V razstavo smo vključili Mlade muzealce, to so otroci od štirih do desetih let, ki se enkrat mesečno srečujejo na Velenjskem gradu. Ob podpori direktorja Muzeja Velenje, gospoda **Damijana Kljajiča**, sem sodelovala na ustvarjalnicah, ki jih od letošnjega leta vodi Tanja Verboten. Na ustvarjalnici smo otrokom na njim razumljiv način predstavili rodoslovje, potem pa so otroci v delavnici z gospo Andrejo Zelenik naredili vsak svoje rodovno drevo, ki so ga potem posodili za razstavo v Knjižnici Velenje.

V Knjižnici Velenje smo od 20. 1. do 17. 2. 2009 ljubiteljski rodoslovci razstavljali svoje rodovnike.

Predstavili so se:

Blanka Ogrizek:

Jan in Miha v galeriji prednikov

Ferdinand Rednak:

Kako sem pričel raziskovati naš rodovnik

Gelca Fajmut:

Prvi koraki v rodoslovju

Avgust Tanšek:

Družinsko drevo Tanšek iz Škal in Družina Tanšek – razseljeni po svetu

Marija Skrt:

Rodbina Kovač z Deberce na Konovem

Božena Tanšek:

Družinsko drevo kot darilo sinu Neju

Olga Pustatičnik in Ludvik Krenker:

Potomci Krenker Ferdinanda

Ema in Stanko Goltnik:

Rodovnik Goltnikov in Mazejev

Za popestritev pa smo dodali tudi:

Iz knjige Mirana Aplinca:

Rodovnik družine Vošnjak

in nekaj rodovnikov Slovenskega rodoslovnega društva.

Februarsko srečanje je popestrila gospa Angelca Fajmut s predstavitvijo dela Zlate Vokač Medic »Marpurgi«.

Zaključek rodoslovnega leta 2008/2009 smo na Velenjskem gradu v družbi muzejskih delavcev strnili v utrinke rodoslovnega raziskovanja, ter ob slikah spoznali mladostna leta gospoda Ferdinanda Rednaka na Velenjskem gradu.

Ker nam je v Knjižnici Velenje, ustanovi z dolgoletno tradicijo in množico knjig, omogočen dostop do literature in prostora za naše sestanke, bi se rada zahvalila gospodu Ladu Planku za gostoljubnost in pripravljenost nam svetovati in pomagati pri organizaciji prireditev v njihovih prostorih.

Novi člani

355	Potočnik	Bernarda	4201 Zgornja Besnica	Podblica 1
356	Konda	Jože	1351 Brezovica	Pot k čuvajnici 12
357	Zakotnik Jeršin	Tanja	4202 Naklo	Pivka 25
358	Žunič	Stanko	2000 Maribor	Gospodsvetska 49
361	Bokavšek	Robert	1351 Brezovica	Podpeška cesta 23
365	Smukovič	David	8263 Cerklje ob Krki	Račja vas 5
366	Kovač	Tatjana		
367	Stezinar	Drago		
370	Juvan	Alenka	1281 Kresnice	Jesenje 9a
371	Rednak	Ferdinand	3320 Velenje	Kavče 26e
374	Kranjc	Miroslav	1290 Grosuplje	Ponova vas 5
375	Plevnik	Janez	1000 Ljubljana	Kočenska 15
376	Elesini	Vladoša	6230 Postojna	Ulica 1. maja 2B
378	van Krevel	Franc	6430AB Hoensbroek	Postbus 51
380	Zupan	Tatjana	1000 Ljubljana	Rusjanov trg 1
381	Cotič	Darij	5296 Kostanjevica na Krasu	Temnica 33
382	Karner	Anton	2354 Bresternica	Na Jelovcu 16
384	Kopitar	Jerneja	1000 Ljubljana	Podutiška 166
386	Podobnik	Andrej	1111 Ljubljana	Krištofova 12
387	Markežič	Mario	6276 Pobegi	Turki 12
390	Smerdu	Andrej	6230 Postojna	Tomšičeva 10
391	Perne	Jožef	4202 Naklo	Podbrezje 175
392	Boltin	Valentin	1270 Litija	Cesta Dušana Kvedra 29
393	Mikl Mežnar	Blanka	1230 Domžale	Matije Tomca 15
396	Kralj	Nevenka		
397	Pfeifer	Franc	1000 Ljubljana	Cesta na Brdo 11
398	Malešič	France	1240 Kamnik	Levstikova 6
399	Brajnik	Ljuba	4202 Naklo	Podreber 23
401	Podobnik	Alenka	1240 Kamnik	Cankarjeva 2
402	Marinčič	Marjeta	1000 Ljubljana	Pod brezami 28
403	Trobec	Marija	1000 Ljubljana	Ul. Bratov Učakar 130
404	Tomše	Francka		
405	Ogrizek	Blanka	3327 Šmartno ob Paki	Lokovica 20 A
406	Lešnjak	Marija	1231 Črnuče	Simončičeva 6A
407	Rosc	Metod	3330 Mozirje	Praprotnikova 21
408	Kačar	Špela	1351 Brezovica	Ul. Jožeta Kopitarja 59
409	Zgaga	Cveto	5000 Nova Gorica	Prvomajska 22
410	Kvas	Andreja	1230 Domžale	Levstikova 13
412	Slabe	Majda	1260 Ljubljana Polje	C 5/3
414	Fajmut	Angela	2383 Šmartno pri Slovenj Gradcu	Legen 61
415	Železinger	Drago	1000 Ljubljana	Adamičeva 15
416	Rančič	Anamarija	1000 Ljubljana	Ziherlova 6

417	Gašperšič	Rok	4246 Kamna Gorica	Mišače 4
419	Čebulj	Katja		
420	Starman	Majda	4226 Žiri	Jobstova 11
421	Strmšnik Cestnik	Marija	1111 Ljubljana	Mirje 2
422	Brišnik	Milan	3305 Vranksko	Vranksko 153
423	Sajko	Franc	3250 Rogaška Slatina	Kidričeva 80
424	Knapič	Vlasta	3312 Prebold	Skozi gaj 9
425	Hlep	Robert	2201 Zgornja Kungota	Plintovec 46A
426	Ribarič	Gabrijela		
427	Kreacič	Goranka	1352 Preserje	Jezero 34
428	Šmigoc	Ema	2250 Ptuj	Krčevina pri Vurbergu 149D
429	Doljšak	Darko	1353 Borovnica	Borovnica 16b
430	Koštomaj	Ivan	3202 Ljubečna	Kocbekova cesta 22
431	Kocjančič	Franc	1000 Ljubljana	Litostrojska 7
432	Štefančič	Alja	3221 Teharje	Teharje 18
433	Pirtovšek	Miro	2380 Slovenj Gradec	Partizanska pot 8
434	Pajk	Sergej	1000 Ljubljana	Tržaška cesta 52
435	Koprivnikar	Jože	2000 Maribor	Cesta zmage 63
436	Weixler	Dušan	1353 Borovnica	Laze pri Borovnici 32A
437	Pajk	Jana	4000 Kranj	Predoslje 99c
438	Hochkraut	Matej	1432 Zidani Most	Zidani most 24
439	Grobovšek	Vojislav	8000 Novo mesto	Drejčetova pot 23
440	Branilovič	Darko	2000 Maribor	Župančičeva 2
441	Blatnik	Tadeja	1000 Ljubljana	Ulica b. Učakar 122
442	Geohelli	Cirila	1358 Log pri Brezovici	Cesta v Lipovce 5
443	Lahajnar	Oton	5270 Ajdovščina	Grivška pot 25
444	Bratkovič	Ivanka	9210 Lendava	Lendavske Gorice 3d
445	Šuligoj	Rudolf	4207 Cerklje	Polica 11
446	Magister	Irena	1000 Ljubljana	Križna ulica 4
447	Podbregar	Janez	1410 Zagorje	Čolnišče 22
448	Stepišnik	Milan	1215 Medvode	Seničica 20E
449	Kos	Bojana	1000 Ljubljana	Cesta na Laze 10
450	Petančič	Ljubomir	1275 Šmartno pri Litiji	Višnji grm 11
451	Novak	Robert	1351 Brezovica	Podpeška cesta 199
452	Mayer	Jože	1000 Ljubljana	Gasilska 15
453	Čufar	Katarina	1000 Ljubljana	Kunaverjeva 8
454	Bradeško	Franc	1330 Kočevje	Ljubljanska cesta 23
455	Gruden	Rudi	1330 Kočevje	Rožna ulica 7
456	Majc	Rosana	4209 Žabnica	Srednje Bitnje 14
457	Klančar	Zvonko	1261 Ljubljana Dobrunje	Litijska 300

Izrekamo jim dobrodošlico!

Morda nekateri od teh letos niso več člani, če do konca meseca februarja niso plačali članarine. Če so med bralci Tatjana Kovač, Drago Stezinar, Nevenka Kralj, Francka Tomše, Katja Čebulj ali Gabrijela Ribarič, jih prosim, da nam pošljejo svoje naslove ali pa vabim bralce, ki jih poznajo, da storijo isto.

